

శ్రీవాణి 7వ జన్మదిన ప్రత్యేక సంచిక

జనవరి 1991 (2వ వారంలో) వెలువడుతుంది

- * ప్రముఖుల సాహిత్య, సాంస్కృతిక, ఆధ్యాత్మిక వ్యాసములు, కవితలు, కథలు మరెన్నో విజ్ఞాన విశేషాలతో 125 పేజీలతో వెలువడుతుంది “ప్రత్యేక సంచిక”.
- * భగవాన్ బాబా 65వ జన్మదినోత్సవ వేడుకలు, స్వర్ణోత్సవ విశేషాలు, ప్రముఖుల ప్రసంగాలు, కలర్ ఫోటోలు, బాగావారి దివ్యమహిమలు, ఇంకా ఎన్నో...ఎన్నో విశేషాలతో వెలువడుతుంది “ప్రత్యేక సంచిక”

ప్రత్యేక సంచిక వెల రు. 10.00

- * భగవాన్ బాబా జన్మదినోత్సవ సందర్భమున నవంబర్ '90 'శ్రీవాణి' తో పాటు 40 పేజీలు గల “శ్రీ సాయివాణి” పుస్తకం కూడా ఉచితంగా పంపబడుతుంది.
  - * క్రొత్తగా చేరే చందాదారులకు “కనీస విజ్ఞానం” పుస్తకం ఉచితంగా పంపబడుతుంది.
- ముఖ్య గమనిక : సంవత్సర చందా రు. 42.00 లు పంపితే చాలు పై అవకాశములను పొందుటకు అధికంగా ఎవరూ పంపనవసరంలేదు.

చందాలు రెన్యూల్ చేయవలసినవారు వెంటనే చేయండి :

క్రొత్త చందాలను వెంటనే పంపండి : త్వరపడండి !

ఈ అవకాశమును సద్వినియోగం చేసుకోండి :

పాఠకులకు మనవి

అధిక స్తోమత కలిగిన పాఠకులు జీవిత సభ్యత్వం గాని, 4 సం॥ చందా గాని పంపి “శ్రీవాణి”ని ప్రోత్సహించమని మనవి చేస్తున్నాను.

సం॥ చందా : రు. 42.00, 4 సం॥ చందా : రు. 160.00, జీవిత సభ్యత్వము రు. 600.00. జీవిత సభ్యుల ఫోటోలు శ్రీవాణి 7వ జన్మదిన ప్రత్యేక సంచికలో ముద్రించబడుతాయి.

—మేనేజర్

అక్టోబరు 1990

సంపుటి : 6

సంచిక : 10

శ్రీవేణి

సాంస్కృతిక మాసపత్రిక

సంపాదకుడు: కొమరగిరి కృష్ణమోహనరావు

మేనేజర్

కొమరగిరి చంద్రశేఖర్

24-52 రామనాయుడు పేట

మచిలీపట్నం-521 001

ఫోన్ : 2818

విడి ప్రతి : రు. 3-50

సంవత్సర చందా: రు. 42-00

4 సం||ల చందా : రు. 150-00

జీవిత సభ్యత్వం : రు. 600-00

Cheques & Drafts should be drawn in favour of SREE VANU, Monthly Machilipatnam

EDITED, PRINTED & PUBLISHED BY

Komaragiri Krishna Mohan Rao

Printed at SREE VANU PRINTERS MACHILIPATNAM

విషయ సూచిక

అమృతవాణి	- కూచిపట్ల చంద్రశేఖరశర్మ	2 పుట
దీపావళి	- జయప్రద	3
భగవాన్ సాయి దివ్యరీతి	- కొమరగిరి	4
'పంజాబు కేసరి' లాలాలజపతిరాయ్	- కె. పి. నాయుడు	5
పిర్రిసాయి - పర్తిసాయి	- శ్రీ సత్యసాయిదాస్	9
నారదభక్తిసూత్రాలు-4	- ఇంద్రాల వేంకటేశ్వరశాస్త్రి	13
భక్తకవి తులసీదాసు	- జానమద్రి హనుమద్భాస్తి	18
భారత రథలు	- రావిలిపాటి విజయలక్ష్మి	20
వ్యక్తులూ, వ్యక్తిత్వాలు-21	- కంచి వాసుదేవరావు	21
మేజువాణి	- సోమంచి రామం	23
భగవద్రాశయము	- రాటిరాండ తిరుపతయ్య	25
అక్షరదీపం (కవిత)	- నాదేశ్వ	
కొమరగిరి చారాగర లేఖలు		26
ప్రశ్నలు - సమాధానాలు		28
మహిళావాణి	- సాయిప్రియ	30
విజ్ఞానవాణి	- జి. ఎస్. సాయిబాద్	31
స్వర్గానికి ద్వారం హరిద్వార్	- కొమరగిరి రామమోహనరావు	32
గీత-అమృతపర్షణి	- సాయి గంగామహాదేవ్	34
చైతన్యవాణి	- మల్లాది సూరిదాసు	35
దీర్ఘజీవితాన్ని కాదు		
దివ్యజీవితాన్ని ఆశించాలి	- శ్రీ సత్యసాయిదాస్	36

ముఖచిత్రం : 'పంజాబు కేసరి' లాలా అజపతిరాయ్

శ్లో॥ సదా మోహాటవ్యాం చరతి యువతీనాం కుచగిరౌ
 నటత్యాశాశాఖాన్వటతి ఝటితి స్వైర మభితః
 కపాలినోః ఖిజీ! మే హృదయకపి మత్యంతచపలం
 దృఢం భక్త్యాబధ్ధావి శివ ! భవదధీనం కురు విభో

మనస్సును జయించగలిగిన మనిషి నిజంగా మహాత్ముడే అనాలి. సర్వేంద్రియాలకు అధిష్ఠానమైన మనస్సు ఈ సంసారాన్ని నడిపిస్తున్నది. సంసార లంపటంలో పడి అనేక బాధలనుభవిస్తున్నాం. జాబోయ్ అంటూ ప్రతివాడూ వాపోతున్నాడు. కాని సత్యాన్వేషణం చేస్తే దానికంతటికీ కారణం ఈ మనస్సే అని స్పష్ట

అమృతవాణి
హరిశ్చంద్రశేఖరశర్మ

మవుతుంది. మనస్సును స్వాధీనం చేసుకొన్నవాణ్ణి మనమనుకొనే సంసారం వీటి చేయలేదు. అయితే దీన్ని వశం చేసుకోటమనేదే పెద్ద సమస్య. ఎందుకంటే యిది అతి చంచలం. ఒక్క జ్ఞానంకూడా విలకడగా వుండదీ మనస్సు. అందుకనే అర్జునుడంతటివాడు “చంచలం హి మనః కృష్ట, ప్రమాధి బలవద్దృఢం” అని పరమాత్మతో మొరపెట్టుకొన్నాడు.

అలాంటి చంచలమైన మనస్సు కోతి వంటిదని ఆచార్య శంకరులీ శ్లోకంలో అభివర్ణించారు.

ఈ కోతి మామూలు అడవుల్లో కాదు తిరిగేది. మోహం అనే అరణ్యంలో తిరుగుతుంది. మోహం చాలా చెడ్డది కదా ! ఇది అరిషడ్వర్గంలో ఒకటి. ఈ మోహంవల్లనే “ఇది నాది” అనే మమకార మేర్పడి మనిషి గుర్తివాడై పోతాడు. ఇది తమోగుణం. దీనివల్ల బుద్ధి నశిస్తుంది.

అటువంటి మోహాటవిలో కామాంధతతో యువరులి వక్షస్థలమనే పర్వతాలపైన ఈ మనస్సనే కోతి సంచరిస్తుంటుంది. అంటే దీనికి శ్రీ లోల్యం చాలా యెక్కువ. మనిషిలో వుండే ఆశలే ఈ అడవిలో చిక్కిరి బిక్కిరిగా పెనవేసుకొన్న పెద్ద పెద్ద చెట్ల కొమ్మలు. ఈ కోతి ఎప్పుడూ ఈ కొమ్మలమీదనే దుముకుతూ వుంటుంది. దాని యిష్టం వచ్చినట్లుగా అంతట తిరుగుతుంది. దీన్ని ఆపగలిగినవాడు అదుపులో పెట్టగలవాడు లేడు. ఆశలతో అల్లుకొన్నదీ అరణ్యం.

ఈ మనస్సనే కోతిని స్వాధీనం చేసుకోలేకపోతే సంసారంలో బాధలు తప్పవీ మనిషికి. దీన్ని స్వాధీనం చేసుకోవాలంటే నిర్మలమైన భక్తి వుండాలి. మామూలు కోతిని మంచి గొలుసుతో కట్టేస్తే అది చెప్పినట్లు పడి వుంటుంది. కాని యీ మనస్సనే కోతిని కట్టివేయాలంటే భక్తి చిప్ప మరొకటి లేదు.

అందువల్ల ఓ పరమశివా ! ఈ చంచలమైన యీ ‘నా హృదయమనే కోతిని గట్టిగా భక్తితో కట్టడేసి నీ అధీనం చేసుకో స్వామీ! లని ఆచార్యస్వామి భక్తుల పక్షంలో ప్రార్థించారు.

కపాలం చేతిలో వట్టుకొని తిరిగే భిక్షుకుడు ఒక కోతిని చూడా వెంటేసుకొని తిరుగుతాడు. ఆ కోతి అతను చెప్పినట్లు వింటుంది. ఈ భిక్షుకుడు సామాన్యుడు కాదు పరమశివుడు. కనుకనే భక్తుల మనస్సనే కోతిని తనవెంట తిప్పుకొంటూ తిరుగుతాడు. ఇందులో పరమార్థ మేమిటంటే—

సర్వదా చంచలంగా తిరుగుతూండే మన మనస్సును నిండ్లైన భక్తిభావంతో భగవంతుని కర్పించాలి. ఆయన మహిమలను కీర్తిస్తూ ఆయన కృపాన్ని ద్యానించాలి. అప్పుడు ఈ మనస్సు నిలడగా భగవంతునియందు విలుస్తుంది అని భావం

దీపావళి

జయప్రప

“మనసు నాధారముగా గొన్న మానవులను
పశువులకంటెను సేనమై పతనమాను
బుద్ధి నాధారముగా గొన్న బుద్ధజనులను
పశుపతిగ మారునని పల్కె పర్తి విభుడ ॥

మనకుందరము మానవులుగానే పుట్టాము. పుట్టిన
వృత్తి జీవి గిట్టుట లోకధర్మం. అయితే, మనిషి
పోయినా, ఆ వ్యక్తి చేసిన రెండు కార్యములుమాత్రము
వాళ్ళవంటగా నిలిచిపోతాయి. ఒకటి మంచి, రెండు
చెడు.

ఈనాడు రాముడు, రావణుడు ఇద్దరూ లేరు
అయినా రాముని గౌరవించి పూజించుచున్నాము.
రావణుని నిందించుచున్నాము. ఈ రెండింటికీ,
వ్యర్థానం వారియొక్క గుణగణాలు, వారి ప్రవర్తన.

వ్యక్తియొక్క ప్రవృత్తి ప్రవర్తననుబట్టి వాడు
మానవుడా? దానవుడా? అన్న పరీక్ష వస్తుంది.
సద్బుద్ధిమంతుడు పుట్టినను అమర గుణములు గలిగి
యున్నచో వాడు దానవుడే అగును. అందుకు ఉదాహర
ణయే నరకాసురుని కథ. నీవ కులమందు జన్మించినను
సత్వప్రవర్తన గలిగినవాడు మంచి వ్యక్తిగా
దాణించును.

నరకుడు మానవుడేదానీ రాక్షస కృత్యములను
చేయుటచేత అతనికి “అసురుడు” అనే నామము విలిచి
పోయింది. అసురత్వముచేత, నరకమునకు గొనిపోయే
వాడు గనుక, ఇతనికి “సరకాసురుడు” అని పేరు
వచ్చింది. “యదా రాజా తథా ప్రిజా” అన్నట్లు అతని
యొక్క సేవకులు కూడా అతని చూర్ణాన్నే అనుసరించే
వారు. దానివల్ల ప్రజలు చాలా బాధలకు గురైనారు.
నరకాసురుని రాజ్యానికి ముఖ్య పట్టణము “ప్రాగ్జ్యోతిష

పురము” అని పేరు. “ప్రాగ్” అనగా ముందు
“జ్యోతి” అనగా దీపము, వెలుతురు, “పుర” అనగా
గ్రామము. అటువంటి ఆత్మజ్యోతిని దురచితులవంటి
వాడు నరకుడు. ఆత్మజ్యోతిని దురచి అమర భావనలు
కలిగినవారెవరైనా నరకాసురులే.

అటువంటి నరకాసురుని వధించిన దినమే ఈ
నరకవత్సరం. అదీ కార దీనికి మరియొక ముఖ్యమైన
పేరు దీపావళి. దీపావళి అంటే దీపముల తోరణము.
దీపహారము అని అర్థము. ఈ పండుగను ఎందుకు
ఈ విధంగా చేస్తున్నాడు అంటే, సత్యభామా నహిరు
దైన శ్రీకృష్ణుడు సరకాసురుని హతమార్చిన రోజే
ఈ దినము. నరకుడు భూదేవి పుట్టుడు. ఓర్పుకు,
సహనానికి భూదేవి పెట్టింది పేరు. అయినా ఆమె
గర్వాన పుట్టిన నరకుడు దుష్టుడే, దుర్మార్గుడైనాడు.
కన్నులెరిగి అయినా, దుష్టుడైన పుత్రుణ్ణి భరించలేదు
అసత్యానికి నరకుని కథే మనకు నిదర్శనం. అతని
దుష్ట పరిపాలనను నేను భరించలేనని భూదేవి మొర
పెట్టుకొనగా భగవంతుడు ఈ దినమున అతనిని
సంహరించాడు. అయినా కన్నతల్లి కనుక, నరకుని
వధించిన రోజున ప్రజలెల్లరు దీపములు పెట్టుకొని
ఆ రోజు పండుగ జరుపుకోవలెనని ఆమె ప్రార్థించగా
శ్రీకృష్ణుడు అలాగేనని వరమిచ్చాడు. అందువల్ల
దుష్టశిక్షణ శిష్టరక్షణ జరిగిన దినముగా అందరూ
ఆనందముగా ఆ రోజు తరిస్తాననం చేసి, కొత్త
బట్టలు ధరించి, సాయంకాలం దీపములతో తమ
గృహాలను అలంకరించుకొని, బాణాసంచాను కాలుస్తూ
తమయొక్క సంతోషాన్ని వ్యక్తం చేస్తుంటారు.
ఆ దీపాల వెలుగులోని అర్థం, మనిషిలోని అమర
(తరువాయి 44వ పేజీలో)

భగవాన్ సాయి దివ్య లీలలు

శ్రీమద్వ్య 'కువైట్' లో జరిగిన విధ్వంసకాండ యావత్ ప్రపంచానికి తెలిసినదే. అక్కడ మన తెలుగువారెందరో ఉద్యోగరీత్యా వెళ్ళినవారున్నారు. వారిలో డా॥ గౌరిజాల విజయసింహులు కుటుంబం ఎంతో కాలం నుండి అక్కడ వుంటున్నది. శ్రీమతి గౌరిజాల ఉమ కలలో భగవాన్ శ్రీ సత్యసాయి బావావారు పీఠాంబరాలు ధరించి దర్శనమిచ్చి "నీవు నీ కుటుంబంతో నీ స్వదేశమైన భారతదేశానికి వెంటనే వెళ్ళు" అని చెప్పగా స్వామి మీద వుండే సమ్మతంతో తన కుటుంబ సభ్యులతో (శ్రీమతి ఉమ మరియు కుమారులు కిరణ్, ప్రవీణ్లు) భారతదేశం వచ్చింది ఆమె. వారు ది 24-8-90 న బయలుదేరి విమానంలో 28 వ తేదీకి మద్రాసు చేరుకున్నారు. కువైట్ లో ఆ రోజుననే విధ్వంసకాండలు జరిగి ఎంతో మంది ప్రవాసాంధ్రులు అనేక యిక్కట్లకు గురియైనారు. "స్వామిని సమ్మతమైనవారిని కాపాడటం వారి అవకార ప్రత్యేకత" అని శ్రీమతి ఉమగారు "శ్రీవాణి" కి ప్రత్యేకంగా ది 2-9-90 న ఒక లేఖ వ్రాసారు. స్వామి మహిమాన్వితశక్తికి ఈ సంఘటన ఒక చిన్ని ఉదాహరణమూ మాత్రమే.

జిల్లా నందిగామలో శ్రీ కె. వి. రామశేష (మోబైల్ గైడ్, కె.డి.సి.సి. డ్యూంట్) గారు ఉద్యోగ రీత్యా వచ్చి వున్నారు. వారిది తూ. గో. జిల్లా. వారి తల్లిదండ్రులు స్వామి భక్తులు కావటంవలన ఈ సంవత్సరం ఫిబ్రవరిలో పుట్టపర్తి వెళ్ళి స్వామిని దర్శించివచ్చారు. మార్చిలో నందిగామలో గీతామంది రంలో జరిగిన జ్యోతి పార్లరంట్ తర్వాత సభలో స్వామి అనుగ్రహంతో ప్రసంగించే మహద్వాగ్ధం నాకు

కలిగింది. ఆ సమావేశానికి రామశేష దంపతులు కూడా వచ్చారు. మరల ఏప్రిల్ లో నా సోదరుడు కొమరగిరి రామమోహనరావు స్వగృహంలో ఏర్పాటు చేసిన జ్యోతి కార్యక్రమంలో పాల్గొని ఉపన్యసించే సదవకాళం మరల నాకు లభించింది. అప్పుడు రామశేష గారు శ్రీవాణిని పంపమని కోరగా స్వామి చిన్ననాటి చరిత్ర ముద్రించిన శ్రీవాణీలకూడా పంపటం జరిగింది. రామశేషగారికి సంతానం లేదు. దర్గాకు (ముస్లిముల ఆరాధనా మందిరం) వెళ్ళి విభూతిగాని, తాదుత్తుగాని తెచ్చుకుంటే మీ కోరిక సఫలీకృతమవుతుందని మిత్రులు ఆయనకు చెప్పారు. కానీ వెళ్ళలేదు. ఈ లోపు నేను వంపిన శ్రీవాణి పత్రికలు వారికి అందినాయి. అందులో ఒక పత్రిక చదువుదామని తీయగా దానినుండి ఒక బంగారపు చిన్ని మంగళసూత్రం క్రింద పడింది. ఆయన ఆశ్చర్యానికి అంతులేకపోయింది, భార్యకు చూపించాడు. దానిని మహాప్రసాదంగా భావించి బాబా పొటో ముందుపెట్టి స్వామిని మనసారా ఆరాధించారు. ఆమె మరల మరలా అదే శ్రీవాణిని చదవటానికి తీసింది. మరల మరొక మంగళసూత్రం శ్రీవాణి నుండి పడింది. భర్త ఇంటికి వచ్చిన తరువాత చూపించింది. ఆ రెండు మంగళసూత్రాలను తీసుకొని వెళ్ళి సమితిలో అందరికీ చూపించారు. నందిగామ సమితి కన్వీనర్ శ్రీ పబ్బతి సత్యంగారి మాచనపై ఆ రెండు మంగళసూత్రాలు ఆమె మెడలో ధరించింది. ది 21-9-90 న నందిగామ వెళ్ళి శ్రీవాణి ద్వారా ప్రసాదించబడిన ఆ రెండు మంగళసూత్రాలను చూచి వచ్చాను. ఆ రెండు మంగళసూత్రాలపైన మసీదు బొమ్మలు ముద్రించబడి వున్నాయి. స్వామి అద్భుత లీలకు అది ఒక నిదర్శనం. అంతేకాదు స్వామి (తరువాయి 41 వ పేజీలో)

శ్రీవాణి

అయ్యిగా భారత ప్రజల హృదయాలలో చిరస్మర
ణీయంగా నిలిచినవారిలో మొదటివారు అజ్ఞానిరాధ

“గతి చరిత్ర చూచుకొని గర్వపడుట తెలివితక్కువ. మన పూర్వీకులు చేసిన పునాదులపై నిలుచుటకాదు మనకు గర్వము. ఆ పునాదులకు సర్వవిధముల తగిన సుందరమైన సాధ నిర్మాణము చేయగలిగినపుడే వారికి తగిన వారసుల మని గర్వింపవలెను.”

- లాలా లజపతిరాయ్

రెండవవారు బాలగంగాధరతిలక్, మూడవవారు బిపిన్ చంద్రపాల్.

లాలా లజపతిరాయ్ 1885వ సంవత్సరం జనవరి 6వ తేదీన ఫిరోజ్ పూర్ జిల్లాలో యూద్ కే అను గ్రామంలో లాలా రాధాకృష్ణ, గులాబ్ దేవీలకు జన్మించినాడు. చిన్ననాటినుండి గ్రంథ పఠనము, విద్యాశక్తి మొదలుగా గల లాలాజీ అన్ని తరగతులలోను ఉత్తమ విద్యార్థిగా గుర్తింపు పొందినాడు. తన స్వగ్రామంలో ప్రాథమిక విద్యను ముగించి, లాహోర్ లో హైస్కూలు విద్య నభ్యసించి, కొంతకాలం ఢిల్లీ, లూధియానాలో విద్య నభ్యసించి కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయం, పంజాబు విశ్వ విద్యాలయములలో ఉన్నత విద్యను పూర్తిచేసినాడు.

లాలాజీ మొదట్లో ఉపాధ్యాయ వృత్తిని చేబరుదామని తలంచాడు. కానీ మిత్రుల సలహాతో న్యాయవాద పరీక్షలో ఉత్తీర్ణుడై 1888వ సంవత్సరంలో న్యాయవాద వృత్తిని చేబట్టి జీవనయాత్రను ప్రారంభించాడు. 1876లో దయానంద సరస్వతి ఆర్యసమాజమును స్థాపించారు. లాలాజీ అర్ధిక, రాజకీయ, సాంఘిక, ధార్మిక, ఆధ్యాత్మిక భావాలపై స్వామి దయానంద సరస్వతి ప్రభావం ఎంతయో కలదు. లాలాజీ ఒకచోట ఉపన్యసస్తూ “వైదిక మతమును అభిమానించటం, ప్రాచీన ఆర్య సంస్కృతిని గౌరవించటం, సత్యం,

ధర్మం, స్వారంత్రిత్యం అనే చైతన్యమయినటువంటి, భావాలను నాలో ప్రేరణ కలిగించింది ఆర్యసమాజమే ఒక కార్యాన్ని నిర్వహించే శక్తికూడా ఆర్యసమాజమే నాకు ప్రసాదించింది ” అని గర్వంగా చెప్పకున్నారు. సమాజ సేవ సర్వేశ్వరుని సేవగా భావించి, సమాజ వికాసమునకు, ప్రగతికి ఎన్నో కార్యక్రమాలను రూపొందించి, అమలుపరచి, ప్రజల మన్ననలను పొందుటయేగాక, వారి హృదయాలలో శాశ్వతమైన స్థానాన్ని సంపాదించారు లాలాజీ.

లాలా హంసరాజ్, పండిత గురుదత్తులు లాలాజీ బాల్యమిత్రులు. వీరి సహాయ సహకారములతో 1883 సం.లో “Regeneration of Aryavarta” అను ఇంగ్లీషు పత్రికను, “దేశోపారి” అను ఉర్దూ పత్రికను ప్రారంభించారు. లాహోర్ లో దయానంద పాఠశాలను నెలకొల్పినారు. అది తరువాత “ఆంగ్ల వైదిక కళాశాల”గా రూపుదిద్దుకున్నది. రోతక్, హిస్సార్, లాహోర్ పట్టణాలలో న్యాయవాదవృత్తిని చేబట్టి మంచి పేరుప్రఖ్యాతులను సంపాదించటమేగాక, లక్షలాది రూపాయలను ఆర్జించినారు. సంపాదించిన ధనమును స్వార్థ స్వప్రయోజనాలకు కాక, సంఘ సేవ కార్యక్రమాలకు ఉపయోగించిన క్యాంగరీలి లాలాజీ. పంజాబులోను, దేశంలో యితరత్రా అనేక పాఠశాలలు వృత్తి శిక్షణా కేంద్రాలు, స్త్రీ విద్యా శిక్షణా కేంద్రాలు, సంస్కృత పాఠశాలలు, ఉచిత వైద్యశాలలు, అనాధ శరణాలయాలు స్థాపించి సమాజసేవ చేశారు. అవిద్య వలననే ప్రజలలో పరస్పర ద్వేషభావములు పెరిగి అశాంతికి గురి అవుతున్నారని లాలాజీ గుర్తించారు. పంజాబులో విద్యలేని గ్రామంగాని, గ్రామంలో విద్య లేని కుటుంబంగాని, కుటుంబంలో విద్య లేని వ్యక్తిగాని వుండరాదన్నదే లాలా లజపతిరాయ్ అభిప్రాయం. లాలాజీ ఎంతో శ్రమపడి విరాళములు సేకరించి 16 ఉన్నత పాఠశాలలు, ఒక మహిళా విద్యాలయం స్థాపించినారు. హరిజన విద్యార్థులకు ఉచిత విద్య, ఉపకార సేవలను ఏర్పాటు చేసినారు. అంతేకాక బాలగంగాధరతిలక్ పేర

తిలక్ రాజకీయ కళాశాలను స్థాపించి, దానికి 40 వేల రూపాయల విరాళమును యిచ్చి, లాహోర్ లో నున్న తన స్వంత భవనాన్ని కూడా యిచ్చిన క్యాంగరీ లాలాజీ. 1902 సం.లో లార్డ్ కర్జన్ విర్వాటు చేసిన విద్యాసంబంధమైన ఒక వివరణ సంఘము నందు సాక్ష్యమిస్తూ “ఈ ప్రభుత్వ విధానమును నేను నిరసిస్తున్నాను. ఇది భారతీయులలో ఇప్పటివల్లదే అంతురించే స్వేచ్ఛా దీజాలను సర్వనాశనం చేయుటకు దోహదపడుతుంది. పూనాలోని పెర్గెసన్ కాలేజీ, కలకత్తాలో గల కేంద్ర విద్యాసంస్థ, లాహోర్ గల ఆంగ్ల వైదిక కళాశాలలు చేస్తున్న విద్యాసేవలను ఎందుకు ఈ ప్రభుత్వం గుర్తించదు? అవి నిలబడటానికి కావలసిన పరిస్థితులను ఎందుకు కల్పించదు? 24 కోట్ల భారతీయులకు విద్యాసంబంధమైన పద్ధతీలంద ఆంగ్ల ప్రభుత్వం రు. 1 కోటి, 4 లక్షలు మాత్రమే వెచ్చిస్తూ భారత జనాభాలో 1/8 వంతు కూడా లేని ఆంగ్లేయుల కోసం ఇంగ్లండులో ఈ పద్ధతీలంద రు. 18 కోట్లు ఖర్చు చేస్తున్నది. ఎందుకు ఇంత ఐక్యపాతీ వైఖరిని ఈ ప్రభుత్వం అనుసరిస్తున్నది?... ఉపాధ్యాయచేతనాలు మరి హీనంగా వున్నాయి” అని లాలాజీ దైర్యంగా వాస్తవాన్ని చెప్పారు. ఈ విషయాన్ని పరిశీలిస్తే లాలాజీకి విద్యావ్యవస్థపట్ల, విద్యావ్యాప్తిపట్ల ఎంతటి అనిరుచి, ఆసక్తి కలదో మనకు అర్థమవుతుంది.

లాలాజీ గొప్ప రచయిత, పత్రికా సంపాదకుడు, బహు గ్రంథకర్త, మరియు గొప్ప జీవితచరిత్రకారుడు (A Great Biographer) ఈయన వ్రాసినన్ని జీవిత చరిత్రలు, ఆయన సమకాలికులెవరూ వ్రాయలేదు. ఇటలీ దేశభక్తుడైన మాజాని, గారిబాడి జీవితచరిత్రలను శివాజీ, ఆరొర సామ్రాట్ జీవితచరిత్రలు ఈయన రచించెను. శ్రీకృష్ణుని చరిత్ర, స్వామి దయానంద చరిత్రలు ఉర్దూ భాషలో రచించటం విశేషం. లాలాజీ తన ఆత్మకథను తానే వ్రాసుకొనినారు. “అమెరికా సయత్త రాష్ట్రాలలోని, జపానులోని భారతీయ

విప్లవదారులు”, “అమెరికన్ ల దృష్టిలో భారతీయులు”, “చిరుజుభారతం”, “అర్జున్ మాజీ”, “India in Bondage”, “England's Debt to India”, “Unhappy India”, “భారత రాజకీయ భవిష్యత్తు” మొదలగు ఎన్నో గ్రంథాలను ఈయన రచించినారు. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వ దోపిడీ ఆర్థికవిధానాన్ని, సామ్రాజ్యవాదాన్ని, బాటకపు రాజకీయ ఎత్తుగడలను ప్రపంచానికి తెలియజేయడానికి, భారతీయులలో దేశభక్తిని, జాతీయ భావాన్ని రగుల్కొల్పటమే ఈ గ్రంథముల ప్రధాన ఉద్దేశ్యము. “భారతదేశపు జాతీయ విద్యా సమస్యలు”, అను గ్రంథంలో లాలాజీ జాతీయ విద్యను గురించి తన భావాలను ఈ విధంగా తెలియజేశారు. “జాతీయ విద్య అంటే జాతి విభావము కలిగించే విద్య” అని సూచన విచ్చిననాన్ని యిచ్చారు పత్రికా స్పేచ్చను గురించి మాట్లాడుతూ లాలాజీ “నాకే గనుక పూర్తి స్పేచ్చ పుంటే పత్రికల మొదటి పేజీలో, పెద్ద అక్షరాలతో Milk for the infants, food for the adults, education for all” అని ముద్రించేవాడ నన్నారు. విద్యావ్యాప్తివలన మాత్రమే దేశం విముక్తి చెందుతుంది, అభివృద్ధి చెందుతుంది, అక్షానం వైదొలగు తుందని చాటి చెప్పారు లాలాజీ.

రాజకీయాలకన్నా, సంఘ సంస్కరణ ముఖ్యమని లాలాజీ భావించారు. హరిజనోద్ధరణ సంఘం ద్వారా అస్పృశ్యుల నివారణకు అనేక కార్యక్రమాలను చేపట్టారు. 1889 సం.లో ఆలహాబాద్ లో జరిగిన 4వ జాతీయ కాంగ్రెసు మహాసభకు మొట్టమొదటిసారిగా హాజరైనారు. ఆనాడు కొంతమంది విద్యాభిరుచు, ఉద్యోగస్తుల ఆడినంలో పుండి Pry, Pittion, Protest (ప్రార్థనలు, విన్నపములు, విరుద్ధాలు) లు చేయటమే అనాటి కాంగ్రెసు విధానములు. ఇది లాలాజీకి ఏమాత్రం రుచించలేదు. 1893 సం.లో లాహోర్ కాంగ్రెసు సమావేశంలో తిలక్ తో ఈయనకు రొలి పరిచయం ఏర్పడింది. 1900 సం.లో జరిగిన

“స్వదేశీ ఉద్యమం మనలో ఆత్మగౌరవం (Self-Respect), ఆత్మవిశ్వాసం (Self-Confidence), స్వయంపోషకత్వం (Self-Supporting), స్వాధ్యత్వం (Self-Sacrifice) లను పెంపొందిస్తుంది. మత బేధాలను పోగొట్టి మనల్ని సమైక్యపరుస్తుంది. మన మాతృభూమి కోసం దృఢ విశ్వాసంతో హృదయపూర్వకంగా చేతులు కలిపి పని చేయడానికి ఇది తోడ్పడుతుంది. సమైక్య భారతానికి ఈ స్వదేశీ ధర్మమే మత ధర్మంగా వుండాలి. ”

— లాలాలజపతిరామ్ శ్రీ

కాంగ్రెసు సమావేశంలో సాంకేతిక విద్య, పారిశ్రామిక సమస్యలపైన లాలాజీ రెండు తీర్మానములను ప్రతిపాదించగా వాటిని కాంగ్రెసు ఆమోదించింది. ఈ తీర్మానముల ఫలితమే స్వదేశీ, స్వరాజ్య ఉద్యమాలు. 1904 సం.లో ఇంగ్లండులో ఎన్నికలు జరుగుతున్న సమయంలో, భారతదేశంలోని బ్రిటీష్ ప్రభుత్వ వైఖరిని బ్రిటీష్ ప్రజలకు తెలియచేసే నిమిత్తం కాంగ్రెసు పంపిన ప్రొచినిదిన్గంలో లాలాజీ కూడా ఉన్నారు. ఈయన మాంచెష్టర్, లీడ్స్, ఎడన్ బర్గ్, గ్లాస్కో, లండన్ నగరాలలో ఉపన్యసించి భారతీయుల స్థితిగతులను వివరించారు. కొంతవరకు లేబర్ పార్టీ, ఐరిష్ హార్లమెంటు సభ్యుల సానుభూతిని సంపాదించగలిగారు. దాదాభాయ్ నాలోజీ మొదలగు ఎందరో దేశ భక్తులతో సరిచయం ఏర్పడింది. అక్కడ నుంచి అమెరికా వెళ్ళి 1905 సం॥లో స్వదేశం చేరుకున్నారు.

1905 సం॥లో బెంగాల్ విభజనతో పందేమాచరం ఉద్యమం పొగిరింపించబడింది. లాల్, దాల్, పాల్ లు దేశవ్యాప్తంగా పర్యటించి, బ్రిటీషువారి కుట్రల రాజకీయ నీతిని ప్రజలకు బహిర్గతం చేసి, దేశ ప్రజలను చైతన్యవంతులను గావించి, ఒక సూతన అధ్యాయమును సృష్టించారు.

1908 సంవత్సరంలో కలకత్తాలో జరిగిన కాంగ్రెసు సమావేశంలో స్వదేశీ ఉద్యమ ఆవశ్యకతను వివరించారు పందేమాచర ఉద్యమంలో జాతీయ ఉద్యమం ప్రజా ఉద్యమంగా రూపొందింది. చంజాబీ పత్రిక సంపాదకుని అధినేతను బ్రిటీష్ ప్రభుత్వం నిర్బంధించినందులకు లాలాజీ తీవ్రంగా విమర్శించగా బ్రిటీష్ ప్రభుత్వం లాలాజీని ఒక గొప్ప విప్లవకారుడని భావించి 1907 సం.లో లాలాజీని హందలే జైలుకు పంపించింది. దీనితో దేశమంతటా అకాంతి ప్రజ్వలిల్లి, రీపబ్లికన్ స్థాయిలో నిరసనలు, ప్రదర్శనలు జరిగాయి. గోఖలే, తిలక్ లు కూడా తమ నిరసనను తెలియజేసినారు. ఈ ఆందోళనకు తట్టుకోలేక, భయపడి బ్రిటీష్ ప్రభుత్వం 8 నెలల రెహవాత లాలాజీని విడుదల చేసింది. ఈ ప్రవాసం వలననే లాలాజీకి “పంజాబు కేసరి” అని బిరుదు వచ్చింది.

1907 సంవత్సరంలో మారట్ లో జరిగిన కాంగ్రెసు సమావేశం భారత జాతీయ కాంగ్రెసు చరిత్రలో ఒక మలుపుకు కారణమైంది మారట్ లో ఒక ప్రత్యేకమైన సమావేశంలో లాలాజీ జాతీయ సమైక్యత ఆదర్శవంతమగుంచి మాట్లాడుతూ “ఇంకెవరకు భారత దేశం భాగోళికంగా మాత్రమే ఏక ఖండంగా బలరాలింది. ఇప్పుడు అనేక హింసాచలం ప్రాప్తాత్మక పరిపాలనా ప్రభావం వలన రాజకీయంగా సుసంఘటితమైనది. అయితే “విభజించి పాలించు ” అనే ద్విదీపు కుట్రల రాజకీయనీతివలన మనలో విభేదాలు, దీవిరలు రీసుహిని రావటానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు. ఆంగ్లేయుల చేతిలో

(తరువాతి 44 వ పేజీలో)

కృతజ్ఞతతో దేవికి నమస్కరించి బయటకు వచ్చి ఆమెను వరందాలోనికి పంపించి, ఆ వృద్ధునికి సేవ చేయడంబుంది. తరువాత తలుపు వేసుకుంటుంది. ఆ వచ్చిన ఇరువురూ పార్వతీ పరమేశ్వరులు. ఈశ్వరుడు పార్వతీతో ఆమె మనోభీష్టాన్ని నెరివేర్చు మంటాడు. మీరు ప్రదీక్షలు కదా! మీరే అనుగ్రహించడంబుంది పార్వతి. నేను పరీక్షించడం కోసం వచ్చినవాడను, నీవు ప్రార్థన విని వచ్చినదానివి కనుక నీచే ఆ వరం అనుగ్రహించాలంటాడు ఈశ్వరుడు. తిరిగి తలుపు తడుతాడు. ఒక శ్రీ వుందికదాయనే దైర్యంతో తలుపు తెరుస్తుంది దేవగిరియమ్మ. వారిరువురూ పార్వతీ పరమేశ్వరులుగా దర్శనమిస్తారు. దేవగిరియమ్మ ఆనందమును భరించుకోలేక వారి పాదాలపై వడుతుంది. అప్పుడు పార్వతీ అశీర్వాదిస్తుంది, పంకోద్ధారణకు ఒక కుమారుడు, కన్యాదానమునకు ఒక కన్యను నీకు అనుగ్రహించానంటుంది. అప్పుడు దేవగిరియమ్మ మరల ఈశ్వరుని పాదాలపై వడుతుంది. అమ్మా! నీ భక్తికి సంతోషించాను. మూడో గర్భంతో నేనే వచ్చి పుడతానంటాడు ఈశ్వరుడు. ఈ విధంగా నమస్కారం చేసి లేచేటప్పటికి వారిరువురూ అదృశ్య మవుతారు. ఆనందంతో దేవగిరియమ్మ పొంగిపోతుంది. ఎప్పుడు తెల్లవారుతుందా? ఎప్పుడు భర్త వస్తాడా? ఈ విషయం చెబుదామా! అనే ఆనందంతో తెల్లవారూ మేల్కొనివుంటుంది. తెల్లవారేటప్పటికి భర్త వస్తాడు. అతనికి రాత్రి జరిగినదంతా పూసగుచ్చినట్లు చెబుతుంది. భర్త నమ్మడు. “దేవగిరి! ఏమిటి నీకు ఈ ఓచ్చి! కాని ఏదో కల వచ్చి వుంటుంది. పార్వతి ఏమిటి? పరమేశ్వరుడు ఏమిటి?” అని హేళనగా మాట్లాడు తాడు. ఆమె ఎన్ని విధముల చెప్పినా భర్త నమ్మడు.

ఈ విధంగా కొంతకాలం గడుస్తూండగా దేవగిరి యమ్మ గర్భం లభిస్తుంది. కుమారుడు పుడతాడు. మరుసటి సంవత్సరానికి కుమార్తె కూడా లభిస్తుంది. అప్పుడు పార్వతీ పరమేశ్వరులు ప్రత్యక్షం కావటం నిజమే అయివుంటుందని విశ్వసిస్తాడు భర్త. నీకు ఆ ప్రాప్తి సంభవించింది కాని నాకు అది ప్రాప్తించ

లేదని వాదపడుతాడు. దేవగిరియమ్మ మూడవ గర్భం దాటుస్తుంది. అలాంటి చాలా మార్పు వచ్చినట్లు కనిపిస్తుంది ఇల్లు విడిచి వెళ్ళానీ, తనన్ను చేయాలి, ఎట్లా గయినా పార్వతీ పరమేశ్వరులను ప్రత్యక్షం చేసుకోవాలని మనసు ఆరాటపడుతుంటుంది. అరజ్యాలకు వెళ్ళాటానికి కృతనిశ్చయమవుతాడు. ఈ రోగా దేవగిరియమ్మకు నవమాసాలు విండుతాయి. నేను అరజ్యాలకు వెళ్ళిపోతున్నానని చెప్పి బయలుదేరుతాడు. పతియే దైవముగా భావించిన దేవగిరియమ్మ కూడా పతిని అనుసరిస్తూ వెంట బయలుదేరుతుంది. కొంచెం దూరం పోయేసరికి ఈమెకు ప్రసవవేదన ఎక్కువవుతుంది. అక్కడనే ప్రసవిస్తుంది. తన చీరగుడ్డలలో ఆ పసివాడిని పెడుతుంది. ఆ సమీప గ్రామంలోనే సూపీ మతమునకు చెందిన ఒక ఫకీర్ వుండేవాడు. అతనికికూడా పుత్రులు లేకపోవటంవలన ఆ పిల్లవాడిని తీసుకొనివచ్చి పెంచుకుంటాడు. కనుకనే ఎవరికి వుట్టాడు? ఎప్పుడు వుట్టాడు? అని ఎప్పటికీ తెలియదు. కనుకనే బాబా చరిత్రంతా షిరిడీకి వచ్చినప్పటినుండి మాత్రమే అందరూ తెలుపుతూవచ్చారు. 1885 సం॥ సెప్టెంబర్ 28వ తేదీ బాబా జన్మదినం. అది ఈనాడే. 1885 సం॥ నుండి 1889 సం॥ వరకు అనగా నాలుగు సంవత్సరాలు ఆ ఫకీరు ఇంట్లో పెరిగాడు ఆ చాలుడు. అయితే కాలకర్మకారణ కర్తవ్యాలు కలిసిరావటంచేత ఆ ఫకీరు మరణించాడు. ఆ ఫకీరు భార్య చాలా విచారించింది. దీనికి తోడు ఆ పిల్లవాడు విరుద్ధమైన చేష్టలు చేస్తూవచ్చాడు. ఆ ప్రదేశాలలో హిందూ ముస్లిం మత భేదాలు పెచ్చుపెరిగినటువంటి రోజులవి. ఆ పిల్లవాడు హిందూ దేవాలయములకు వెళ్ళి “మై అల్లాహూ, అల్లా మాలిక్ తై” అని కేకలు వేసేటటువంటివాడు. హిందువుడు కోపోద్రిక్తుడై ఆ పిల్లవాడిని అనేక రకములుగా నిషేధించారు మహమ్మదీయుల మసీదులలోనికి వెళ్ళి “రాముడే దేవుడు, శివుడే అల్లా” అని అరిచేవాడు. దీనితో ముస్లిములు కూడా ఉగ్రుడై ఆ పిల్లవాడిని వాదించేవారు. ఇరు మతములవారు వచ్చి ఆ ఫకీరు భార్యకు పిర్యాదు చేసేవారు. ఆ పిల్లవాడి చేష్టలకు భరించుకోలేక ఆ ఫకీరు భార్య అచటికి అరి సమీపంలో

నున్న చెంబూసాదాన్ అనే ఒక సామంతుని వద్ద
 వెళ్ళింది. 1839 నంబి 1851 నంబి దాకా ఆ చెంబూ
 సాదాన్ ఆక్రమంలో ఆ పిల్లవాడు ఉన్నాడు చెంబూసా
 ఆ పిల్లవాడిని అతిగా ప్రేమించేవాడు. ఏ ఒక్క చిన్న
 యమునందైనా సరే ఆ పిల్లవాడికే ప్రథమస్థానం ఇచ్చే
 వాడు వెంకటాసా. దీనిని చూచిన ఆ ఆక్రమదాసులలో
 ఆనాయ బయలుదేరింది

1851 నంబి అనగా 12 నంబి తరువాత ఆక్రమం
 పెరిగి ప్రయాణమైనాడు ఆ పిల్లవాడు. పిరిడి చేరినాడు.
 అక్కడ రెండు నెలలు మాత్రమే ఉండి అక్కడినుంచి
 హదనూ నంబారం జరుపుతూ పోయాడు. కాన్ని
 సంవత్సరములు తిరిగి తిరిగి “చూక్కెదా” అనే గ్రామం
 చేరాడు ఆ గ్రామంలో నివాసంచేస్తుండగా చంటాచాడు
 బాబే తమ్ముని కుమారుని వివాహం జరిగింది. ఆ
 పెండ్లివారితో కలిసి తిరిగి పిరిడి చేరాడు. అది 1858వ
 సంవత్సరం. అప్పటినుంచి 1918 నంబి వరకు పిరిడిని
 వదిలి వెళ్ళలేదు. అక్కడనే పెండ్లి వచ్చేవారితో
 సంభాషణలు జరపటం, కష్టములకు రాన్ని చూడటా
 యములను సూచించటంతో కాలం గడుపుతూ వచ్చాడు
 క్రమక్రమేనా ఆ వాలని యొక్క విశేషాలు పరిసర
 ప్రాంతాలకు వ్యాపించుకొనిపోయింది.

దొంగల రాష్ట్రంలో దివ్యుడి కలర్లగా పనిచేస్తున్న
 హరివినియకసారే ఉండేవాడు. ఇతను కార్యా వియోగం
 చేర చాలా దాదాపుచుండేవాడు. ఒక రోజు న
 ప్రొ. జి. జి. రాంఫ్ అనే స్నేహితుడు సారే ఇంటికి
 వచ్చి ధైర్యం చెప్పి కొంతకాలం ఈ స్థానం వదిలి
 ఎవైనా మహానీయుని దర్శించితే దాగుంటుందని చెప్పి
 పిరిడికి రీసుకొనివస్తాడు. బాబాను దర్శిస్తాడు. దాదా
 సారే పైపు చూస్తూ, నప్పుతూ, చేతులు త్రిప్పుతూ
 అనేక రకములుగా అభిప్రాయపడ్డాడు. ఇంకేమైనా
 పిచ్చివాడా ! అని సారే మొదట్లో భావిస్తాడు. సారే
 దాదాను దర్శనంచేసుకొని విల్పింటాడు. ఇతని పేరును
 తన మిత్రుడు దాదాకు చెప్పలేదు. “సారే ఫిక్సర్
 నైరర్ ! (నీవు వివారించవద్దు). దేహములు నీటి
 బుడగలు కదా ! కనుక ఇట్టి దేహముపైన నీవు

ప్రాంతిని అగ్రహించకపోవద్దు. దేహాపే అగిమా
 నమును అగ్రహించకపోయి వివాదములు కలిగిపోయే
 మేదుములు. ప్రతి దైవ్యుడీ ఇలాంటి దుఃఖములు సంభ
 విస్తావుంటాయి ధైర్యం వహించు ! బిడ్డను కాపాడుకో !”
 అని దాదా అంటాడు. అంతకు పూర్వమే సారే భార్య
 పగిలినది ఒక బిడ్డను కని మరణిస్తుంది. బిడ్డవున్న
 విషయం అరిచి స్నేహితుడు రాంజేతులూ తెలియదు
 దాదా నోటి వెంజడి ఈ వాస్తవం విన్నేటప్పటికి దాదా
 విజంగా “త్రిరాంజాని” అని సారే వివరిస్తాడు. అదితో
 దాదాని చూచిపడ్డాను భావించిన సారే దురికొన్ని
 దినములు అక్కడే ఉండిపోతాడు. చిరువాత రిరచుగా
 వస్తూ... పోయా... దాదాను దర్శించుకుంటుండేవాడు.
 అక్కడ భక్తులకు తగినటువంటి వసతులులేవని భావించి
 మొట్టమొదట పెనలి గృహమును నిర్మించినటువంటివాడు
 సారే దానినే ‘సారేదాదా’ అని పిలుస్తుంటాడు. సారేకు
 దాదాచేరల గెలవం, భక్తి పెరిగింది. “నేను సంపాదించి
 ఎవరికి యిచ్చాం ?” అనే విరక్తి జనిస్తుంది పిరిడికి
 రిరచుగా ఉన్న సేవలు చేస్తుంటాడు. ఒక పర్యాయం
 దాదా నిప్పుతూ “సారే ! నీవు ఉద్యోగంపై విరక్తి
 పొందినట్లుగా ఉంది. నీవు సంపాదించిన ధనము
 ఎవరికిచ్చాం ? అని విచారిస్తున్నావు ఎవరికిచ్చట
 మేము ? మంచి కార్యములు చేయి ! మన పిరిడికి
 కోటగా కట్టు !” అని అనగా “స్వామి ! నేను ఎంత
 కాలిని కాదుగదా ! ఇంత పెద్దకోట నేను ఎట్లు నిర్మించ
 గలను ?” అని ప్రార్థిస్తాడు. “చేతనయిందరవరకు
 చేస్తూ ! నేనుండగా భయమెందుకు ? Why Fear ?”
 అన్నాడు దాదా. దాదా వయకులు అతనికి ధైర్యాన్ని
 యిచ్చాయి. కొంతకాలం తరువాత అతని నేనూ
 “దాదాకేల్కర్” కూడా వచ్చి పిరిడిలో స్థిరనివాసం
 ఏర్పరుస్తున్నాడు. సారే పూనానుంకి రుబ్బులు పంపడం
 ఆయన మేనమామ ఆ దబ్బురో పిరిడిలో రిట్టాలు
 కట్టటం జరుగుతుండేది. ఈ విధంగా సారేకు చు
 పనిముట్లుగా ఉపయోగించుకున్నాడు దాదా. ద్రిమ
 ప్రమేదా అన్ని కార్యములందును సారే ప్రధానమైన
 పృక్తిగా పరిగణిస్తూ రావటం పెరిగి పిరిడిలో చాలా
 సారేపేన అనాయ ! సారేభయమిది.

బావాకు చాడీలు చెప్పటం ప్రారంభించారు. ఇలాంటి చాడీలు చెప్పే వారికి ఏ పేరు పెట్టవలయును? బిచ్చ కుసన శత్రువని పెట్టవలయును. ఏమిటా శత్రువులు? భక్తులు. చూసారా! ఇలాంటి చాడీలు చెప్పేవారు కుక్కలతో సమానం అని చెబుతారు.

దాదా దగ్గర ఎవరు వచ్చినా 'దక్షిణ, దక్షిణ!' అంటూ డబ్బులు తీసుకొనేవాడు. అధికంగా తీసుకునేవాడు కాదు. ఐదు రూపాయలకు మించి తీసుకునేవాడు కాదు. తీసుకున్న డబ్బు అతనివద్ద వుండుకొనేవాడు కాదు. ఇక్కడ తీసుకోవటం! అక్కడ యిచ్చివేయటం జరిగేది. ఒకనాడు 'ప్రధాన్' అనేటటువంటి వ్యక్తి వచ్చాడు. అతను బావాకు రు. 20 లు యివ్వాలనుకున్నాడు. ఆ రోజులలో నోట్లులేవు, అన్నీ పెండి రూపాయలే. ఒక రూపాయి ఒక చులం బరువుండేది. ఇంత చిల్లర ఎట్లా యిచ్చేదని ఒక బంగారు నాణెం (శోరి) తీసుకొనివచ్చాడు. దానిని ఇటూ, అటూ త్రిప్పి చూచాడు వాడు. ఏమిటి? నేనెప్పుడూ చూడలేదే! అన్నాడు ప్రక్కన ఉండినటువంటి వ్యక్తి, ఇది బంగారు నాణెం అన్నాడు. అప్పుడు "ఇది నాకక్కర లేదు నాకు రూపాయలే కావాలి. ఈ నాణెం ఎన్ని రూపాయలవుతుంది?" అన్నాడు బాబా. అనాడు ఒక శోరి బంగారునాణెం రు. 15 లు వుండేది కనుక రు. 15 లు వచ్చాడు. ఇంకా నాకు రు. 5 లు బావాలన్నాడు బాబా. ఇదేమిటి? ఇంకా రు. 5 లు అధికంగా అడుగుతున్నాడేమిటని ప్రధాన్ ఆలోచించనారంభించాడు. "మొదట రు. 5 లు నాకు యిచ్చి యోచన చెయి! నీకే తెలుస్తుంది" అన్నాడు బాబా. ప్రధాన్ ఇచ్చాడు. అప్పుడు బాబా "నీవు ఇంటి దగ్గర ఏమనుకొని వచ్చావు? రు. 20 లు యివ్వాలనుకొని వచ్చావుగదా! ఇప్పుడు రు. 15 లే యివ్వావు ఇంకా రు. 5 లు నాపేరదా! అందువల్లనే ఆ రు. 5 లు అడిగాను" అన్నాడు. దానితో ప్రధాన్ (ఓర్చి చేస్తున్నాడు) బుర్ర తిరిగిపోయింది. సాయిదాదాయే సరియైన జడ్జి అనుకున్నాడు ప్రధాన్. ఈయింకా తన దగ్గర వచ్చినవారినుండి డబ్బు తీసుకోవటం, అప్పటికప్పుడే వీడవారికదా ఇచ్చివేయటం బాదాకు ఒక అలవాటు.

ఒకనాడు దాదాకేల్కార్ ను పిలిచి "ఈనాడు గురు పూర్ణిమ గురుభాజ చేయి!" అన్నారు వాడు. గురుభాజ అంటే ఏమిటి? అని ప్రశ్నించారు కేల్కార్. "గురు పంటే ఏవరనుకున్నావ్? కేవలం మరాఠీవతులు కాదు, నన్యానులు కాదు గురువులు. బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వర స్వరూపులే విజయైన గురువులు. సృష్ట స్థితిలయకారకు ధైర్యవంతులవారే గురువులు ఒక్క భగవంతుడే గురువు" అని చెప్పాడు బాబా. అప్పుడు నేను పూజవిష్ణువుని చేయాలా? బ్రహ్మను చేయాలా? రుద్రుని చేయాలా? అని కేల్కార్ అడిగేటప్పటికే "ఒరేయ్! వైరావ్! ఉన్నాను గదా యిక్కడ. చెయి!" అన్నాడు వాడు. అనగా తానే బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వర స్వరూపుడని. 'తత్వమేదమహం' ఇలాంటి నేను, నేనుగా ఉండినటువంటి తత్వాన్ని సీపు పూజించు అన్నాడు బాబా. దీనితో షిరిడీకి వచ్చేవారందరూ కూడను సావర్ పరమేశ్వరు స్వరూపుడు షిరిడీ సాయిదాదాయని విశ్వసిస్తూ వచ్చారు.

అయితే సాత్వేపన ద్వేషమును పెంచుకొని పగ సాధించటానికి పర్యాయాలు చేస్తున్నారు షిరిడీలో వుండినటువంటివారు. దీనికి కారణమేమనగా వచ్చిన దక్షిణలంతా కూడను ఒక హుందీ మూదిరిది పెట్టి, దాన్ని సంరక్షించుకొని, భవనాలను నిర్మించాలని భావించాడు సాత్వే. దీనికి తగినట్లుగా పాపం! సాత్వే దురదృష్టం అనుకోవచ్చు. అక్కడ వుండే పెండి రథమును ఎవరో దొంగలు ఎత్తుకొనిపోయారు. సాత్వే ప్రధానప్రసీలు కావటంవలన అవవాడు ఆయనమీద చేసారు ఒకనాడు ఒక వ్యక్తి గొడ్డలి తీసుకొని, సాత్వే పర్యాయమై వెళ్ళే తోరవతో కాపు కాచారు. ఈ దృశ్యాన్ని సాత్వే చూచి చూచి "నీవు ఇంక ఇక్కడ వుండవద్దు. ఎక్కడికైనా వెళ్ళిపోయి అక్కడనే బాదాని స్మరించుకో. లక్షణమే ఈ షిరిడీని వదలిపో" అని చెబుతాడు. సాత్వే షిరిడీని వదలలేక వదలి వెళ్ళిపోతాడు. శతక్షణము బాదా "సాత్వే...సాత్వే..." అని పిలుస్తూ వచ్చాడు. కాని, సాత్వే కి ఏమింపకపోవడంతో బాదా విచారంగా వుంటూ వచ్చాడు. సాత్వే అతిప్రియుడు,

అక్షరార్థము

(గత సంచిక తరువాయి)

19. నారదస్సు తదర్పితాభిలాచారతా

తద్విస్మరణే పరమ వ్యాకుల తేతి

నారాయణునికి సర్వసమర్పణ చేయటం-విష్ణుదేవుని గూర్చి విస్మరణ కలిగితే పరమ వ్యాకులత పొందటం భక్తి అని నారదమహర్షి అభిప్రాయం.

వ్యాస గర్భ శాండిల్యాదులు భక్తి దృఢపడటానికి లక్షణాలు పేర్కొని అకళంకమైన భక్తితత్వాన్ని చెల్లడించారు.

భగవంతుని పూజనం, దైవ కథాదుల శ్రవణం, ఆత్మరతి యందానభక్తి, అవరం అసీ, అన్నిటికంటే ఆత్మవివేదనం, విష్ణుస్మరణం ముఖ్యం అనీ నారద మహర్షి పరమభక్తిలోని సగుణ విర్గుణారాధనలలోని సారాంశం తేల్చి చెప్పాడు.

వ్యాసమహర్షికి విష్ణుసేవా ప్రాశస్త్యం వివరించి ఆయనను శ్రీమద్భాగవతం రచించమని ప్రేరేపించినది నారద మహర్షియే. ఆ నారదమహర్షి అన్ని విధాలా సమన్వయపరుస్తూ ఆత్మవివేదన ముఖ్యమని సర్వంగా సంపూర్ణమైన భక్తి తత్త్వం నిర్దేశించాడు. పరమాత్ముని సందర్శనానికి పరమ వ్యాకులత పడటమే భక్తి లక్షణం.

శ్రీ రామకృష్ణ పరమహంస కాళీమాతృ సందర్శనం కోసం కన్నీరు మున్నీరుగా విలపించటం, పరితపించటం పరమ వ్యాకులత పొందటం సర్వవిధిరహితం.

“అర్చనా ! తపస్వికంఠ శాస్త్రవేత్తకంఠ కర్మస్థి కంఠ యోగి సర్వశ్రేష్ఠుడు. నీవు యోగమూని యోగివి కమ్ము. అన్ని యోగాలలో భక్తి యోగం సర్వశ్రేష్ఠం-

సర్వములభం. కనుక భక్తియోగం అవలంబించు. త్రికరణ శుద్ధిగా నన్ను భజించు”.

“సర్వదా ఆవిరామంగా నా నామస్మరణం చేయి. మనస్సులో నన్ను నిల్పి ఫలాపేక్ష వదలి నాకోసం యుద్ధం చేయి. నీ మనస్సును నాకు అర్పించు. ఆత్మ వివేదనమయిన తరువాత భక్తునికి బాధ్యత ఏమీ ఉండదు. ”

“మానాపమానాలు లాభనష్టాలు జయాపజయాల సుఖదుఃఖాలు నీవేమీ కావు. అవి అస్సీ నావి. అస్సీ చూచుకోవలసింది నేను నీవు నిమిత్తమాత్రుడివి. అది మరెవ్వరూ” అని కృష్ణభగవానుడు ఉపదేశించాడు.

‘శాంతిశ్రీ’ జంధ్యాల వేంకటేశ్వరశాస్త్రి

కనుక భక్తుడు ఫలితం దైవార్పణంచేసి అహంకార మమకార రహితంగా పరమాత్ముని ధ్యానం చేయాలి. శరణాగతి కోరి అవ్యయానందుని ఆత్మంత శ్రద్ధతో నిరంతరం మననం చేయాలి. నిత్యం నీరణాజీవి పరిచర్యతో విమగ్నమై ఉండాలి. “లోకాస్సమస్తా సుఖినో భవంతు ” అంటూ లోకక్షేమంకోసం దృఢ దీక్షతో ప్రవర్తన సాగించాలి.

ఏ కారణం చేతనైనా విచలిత మనస్కుడవైతే, చింతనలో లోపం కలిగినందులకు నీళ్ళలోనుంచి బయటపడిన చేపవలె విలవిలలాడిపోవాలి. ఇదీ భక్తుని లక్షణం. ఇది సర్వోత్తమ పరమ భక్తి.

ఇలాంటి ఉత్తమ భక్తుడు త్రైలోక్య లక్ష్మి వచ్చి వరించినా, సాక్షాత్తు మోక్షలక్ష్మి కొనిగించుకున్నా, ఏ పరిస్థితులలోనూ విష్ణునామ శ్రవణ స్మరణక్షేత్రనాడు అను విడిచిపెట్టడు.

“ఓ ఉద్ధవా ! చాణీక పార్వతీశాదులకంటే
 నహోదరులైన బలరామాదులకంటే అర్ధాంగి లక్ష్మీదేవి
 కంటే ఉత్తమ భక్తుడు నాకు ఇష్టుడు. ఏ వస్తువు
 అపేక్షింపక ఏ కోరిక లేకుండా శాంతచిత్తుడైన అజాత
 శత్రువు అంటే నాకు మరి ఇష్టం. సర్వసమభావంతో
 సర్వజీవులలో ఇదపదార్థాలలోకూడ నన్ను దర్శించే
 స్మరించే భక్తుని పాదపూజ నాకు ప్రీయమైన వస్తువు”
 అని భక్తి తత్త్వాన్ని కృష్ణ దేవుడు ఉపదేశించాడు.

లోకీక మొల్లక నన్నా
 లోకించు ప్రసన్నులకును లోబడి కరుణా
 లోకనముల బోషింతును
 నాకాశ్రిత రక్షణములు నై సర్గికముల్

భక్తుడు అన్ని చరాచరాలలోను పరమాత్మను
 దర్శించాలి. అన్నింటిని పరమాత్మభావంతో సేవించాలి.
 అప్పుడు భక్తుడు అ వ్య యా నం ద పరమసుఖం
 పొందుతాడు. ఆ సుఖంలోని అతి రుచికరమైన
 స్వాదురసం అన్యులెదుగదు.

భక్తులు పరమేశ్వర సాక్షాత్కారంపై పరితపించాలి
 అనేదే నారదుడు చెప్పిన భక్తి మార్గం.

బ్రహ్మదేవుడు నారదునికి తెలిపిన శ్రీ మహావిష్ణువు
 విరాట్ స్వరూప వర్ణనమిది.

బహు పాదోరు భుజాననేక్షణ
 శిరః ఫాల శ్రవో యుక్తుడై
 విహారించున్ బహుదేహి దేహాగ్రుడై -
 విద్వాంసులూహించి త
 ద్భహు రూపావయవంబులన్
 భువనసంపత్తిన్ విచారింతు రా
 మహనీయాద్భుతమూర్తి యోగజన
 హృన్మాన్యుండు మేధానిధీ!!

20 సూ. అస్త్రోప మేవమ్

ఇదే విజయన భక్తి !

పరమభక్తి కొరకు వ్యాకులత పొందుతే నిజమైన
 సాధనా భక్తి. భక్తి సూక్ష్మతరమే కాక స్థూలతమం
 కూడ. దీని స్వరూప స్వభావాలు సువిశాలములు.

ప్రేమవల్ల శృద్ధ, శృద్ధ వలన జ్ఞానం, జ్ఞానంవలన
 సాధన, సాధన వలన సాధ్య భక్తి లభిస్తుంది. సాధ్య
 భక్తియే పరమ భక్తి. పరమ భక్తి వలన పరమాత్మ
 సాక్షాత్కారం సహజంగా లభిస్తుంది.

ప్రహ్లాదుడు విష్ణుదేవుని అన్ని వస్తువులలోనూ
 దర్శించాడు.

ఇందుగలడందు లేడని
 సందేహములేదు చక్రి సర్వోపగతుం
 డెందెందు వెతకి చూచిన
 అందందే గలడు చానవాగ్రణి ! వింటే !

ఓ రాక్షసరాజా ! నా మాట విశ్వసించి ఎక్కడ
 వెతకిచూస్తే శ్రీ మహావిష్ణువు అక్కడే కనిపిస్తాడు అని
 హిరణ్యకశిపునికి ప్రహ్లాదుడు నొక్కి వక్కాణించాడు.
 స్తంభంలో స్వామిని ప్రత్యక్షపరిచాడు. అట్టి అచంచల
 విశ్వాసమే భక్తి.

నొడివినంతవట్టు నుసలక నిచ్చుచో !
 ఏలకట్టు విష్ణుడేటిమాట ?
 కట్టినేని చానకరుణించివిడుచును
 విడువకుండనిమ్ము విమలచరిత ! !

అని మేరువు తలక్రిందైనా, సముద్రాలు ఇంకి
 ప్రళయం ఏచినా, నేను విష్ణుమూర్తికి సర్వం
 సమర్పించాలిసందే అని బలిచక్రవర్తి అత్తనమర్చణం
 చేసుకొన్నాడు.

“ఈ ఆత్మ నివేదనం అంటే - భావాద్వైత క్రియా
 ద్వైతాల తెలుసుకొని సర్వ కర్మలు భగవదర్పణం
 చేయటం. దీనివలన ద్వైతభ్రమ పోతుంది.

ఉత్తమో బ్రహ్మసద్భావో
 భావన భావస్తు మధ్యమః
 స్తుతిర్జ్ఞానోఽధమా భావో

బహిః పూ జాధమాధమా !

అత్మాభ్యుదయ పథంలో బ్రహ్మనుభూతి పొందటం ఉత్తమం. మానసిక ఉపాసన మధ్యమం. బాహ్యపూజ అధమం - అని మహాద్విజాతంత్రకారుని అభిప్రాయం.

అత్మజ్ఞానం - అత్మనివేదనం - సర్వసమర్పణం ప్రతి భక్తునికి అవసరమని నారదమహర్షి అభిప్రాయం.

21 సూ. యథా ప్రజ గోపికానామ్

భక్తి అనేది గోపికల భక్తివలె ప్రగఢమై ప్రస్ఫుటించాలి.

పరమ భక్తికి, ప్రేమ స్వరూపమైన నిష్కళంక మధుర భక్తికి ప్రజ గోపాంగనలు అదర్శప్రాయలు. వారి భక్తి నిశ్చలం, నిర్మలం, నిరుపమానం, నిరవధికం. ఆ భక్తిని వర్ణించే శక్తి వాణీ, వాణీశ, ఫణీ కాదులకు కూడా లేదు. వారు మనం, ధనం, ఇహం, పరం, అన్నీ ఆ గోపాలదేవునికే అర్పించారు. అత్మలను అర్పించి అద్యత్మని ఆరాధించారు. వారు రేచవలు ఊణం ఊణం అవిరామంగా అవిచ్ఛిన్నంగా గావించినది రంగనాథుని చింతనమే. కేశవ కీర్తనమే. వారు ఇతిరం ఆలోచించరు. భక్తులైన వారు అంత తీవ్ర కామనతో భగవంతుని ఆరాధించాలి.

మోహన మురళీగానం వినిపించగానే ముగ్ధగోపాంగనలు భవనాలు వదలి వనాలకు పెరుగులు పెట్టేవారు. అక్కడ స్వామి కనుమరుగై లే పొడపొడలో ఎడవిదలో వెలికివారు. వారికి లోకీక జ్ఞానం పోయింది. “అవి మాట్లాడతాయా” అని వారు అనుకోలేదు. పువ్వు పువ్వును అడిగారు. చెట్టు చెట్టును ప్రశ్నించారు. మొక్క మొక్కతోనూ మొరపెట్టుకొన్నారు.

నల్లనివాడు - పద్మ నయనమ్ములవాడు

కృపారసంబుపై

చల్లెడువాడు - హాళి పరిసర్పిత్ర

పింఛమువాడు - నవ్వు రా

జల్లెడు మోమువా-డొకడు చెల్లెల

మానధనంబు తెచ్చె - ఓ

మల్లియలార ! మీ నోదలమాటున

లేసుగడమ్మ ! చెప్పరే !

అని మల్లెపూలను మరి మరి అడిగారు.

అంగజునైన జూడ హృదయంగమ్మనై

కరగించువాడు - (శ్రీ)

రంగదురంబువాడు - మధురంబగు

వేణురవంబువాడు - మ

మృంగజు పువ్వుదూపులకు నగ్గముకేసి

లవంగ లుంగ నా

రంగములార ! మీకశకు రాడా కదా !

కృప నున్నజూపరే !

మారు మాటాడజాలని ప్రానుమాకులకు మరి మరి చెప్పొన్నారు.

మానినీ మన్మథు మాధవు గానరే !

నలలి తోదార వత్సకము లార !

నలలి తోదార వత్సకవైరి గానరే !

సుందరోన్నతలతార్జునములార !

సుందరోన్నతలతార్జున భంజు గానరే !

ఘనతర లన దళోకంబులార !

ఘనతర లన దళోకస్ఫూర్తి గానరే

నవ్యరుచిర కాంచనంబులార !

నవ్యరుచిర కాంచన కిరీటు గానరే

గహన పదవి కురవకంబులార !

గహన పెదవి కురవకనివాని గానరే !

గణికలార ! చారుగణికలార !

ఇలా గోపికలు మాధవునిపొరితై ఏ పువ్వునూ విడిచిపెట్టకుండగ అడిగారు. గణికలను చారుగణికలను కూడ వేడుకొన్నారు. బ్రతిమలాడుకొన్నారు.

ఇలా యముననీ తీర భూములన్నీ వెతుకుతుంటే దూరదూరంగా తమకు తమకు న కవిపించి కనుమరుగ

న్నాడు గోపాలదేవుడు. అప్పుడు గోపికలంటారు

అదే సంద సందనం ఉంతర్నితుండ య్యె
పాటలీ తరులార ! పట్టరమ్మ !
హేలా వతుల “కృష్ణ” ! ఏల పానితి వని
వితేయ లలిలార ! అడుగరన్ను !
వనజాక్షు డిచటికి వచ్చి దాగడు గదా !
చూతమంజరులార ! చూడరమ్మ !
మానినీ మదనుతో మారక యెరిగించి
మాధవీ లతలార ! మనుషరమ్మ !

జాతి సతుల బాయ నీతియే హరి కని
జాతులార ! దిశల జాటరమ్మ !
కడభులార ! పోయి కడలించి శిఖిసిన
జూటు దెచ్చి కరుణ జూపరమ్మ !

భగవంతుని అన్వేషణతో భక్తులకు ఇంత వ్యాకులత
దాటి.

శ్రీకృష్ణ దేవుడు గోపికల భక్తికి పులికింది ఇలా
న్నాడు. “ గో ప క లా రా ! మీరు నా కొరకు
సార బంధాలు తెంచుకొన్నారు. నన్నే నమ్ముకొని
న్నే ప్రాణాధికింగా కొలుస్తున్నారు. మీ మనస్సులు
దుపములంటని మల్లియలు. మీ కరములు వరమ
కరములు. మీ చర్యలు పవిత్ర యోగిజన సంస్త
యములు. మీది తపస్సు. మీ ప్రేమ మహాస్సును
పయ్యుగాంతం వరకూ మరుచును. దీనికి మూల్యం
ల్లించుకోలేను, మీ ఉదార ప్రేమకు బందీనైనాను.
నినుంది ముక్తుణ్ణి కాలేను ”. ఇలా కృష్ణునిచేతనే
ప్రతిపాత్రమైనది వారి భక్తి.

బ్రహ్మసూత్ర సాధాంతంలో ఇలావుంది.

నిముక్త సంగోను భజన్ భక్త్యా
తత్సమతా మగాత్

భక్తులు కూడా భగవంతుని వలెనే ప్రవర్తిస్తారు.
భగవతంలో గోపికల క్రీడలే ఇందుకు ప్రమాణాలు

పూతనయై ఒక్క పోలతి చరింపంగ

శౌరియై ఒక కాంత చన్ను గుడుచు
బాలుకై ఒక భామ పాలకు నేఁచ్చుచో
బండినే నను లేమ బార దన్ను

సుడిగాలిసని ఒక్క సుందరి గొనిపోవ
హరినని నర్తించు అబ్జముఖయు
బతుడనేనని ఒక్క పడతి సుధరంభింప
పద్మాక్షుడను కొమ్మ పరిభవించు

ఎలమి రామకృష్ణ లింతు లిద్దరుగాగ
గోపవత్సగణము కొందరగుదు
రసురవైరిననుచు అబల ఒక్కతై చీరు
పసులమనెడి సతుల భరతముఖ్య !

ఇంతేకాక “ తత్త్వమసి”, “ సోఽహమ్ ” అనే
మహావాక్యాలకు కూడ భక్తులు ప్రమాణాలు.

ఉద్భవునితో గోపికల భక్తినిగూర్చి కృష్ణవరమాత్య
ఇలా అన్నాడు.

“ ఓ ఉద్భవా ! గోపికలు ఉత్త అమాయకలు.
భక్తికి మూలికలు, నా హృదయానికి వీలికలు, విశ్చల
నిర్మల ప్రేమ దీపికలు.

ఆ అరవిందనయనలు ఆ అబ్జపదనలు తమ
హృదయారవిండాలును నాకెప్పుడో అర్పించారు. నేను
వారికి ప్రాణం. వారు శరీరస్మృతి లేకుండా నన్నే
ధ్యానిస్తారు. ఆ సమాధ్యవస్త యోగీశ్వరులకు కూడా
అలభ్యం.

ఆ అబలలు ఆరోగ్యం సౌభాగ్యం లెక్కనెట్టకుండా
కృశాంగులైపోయారు. నా పరమప్రేమలో పడి లౌకిక
అనువంశిక ధర్మాధర్మాలు సుఖభోగాలు త్యజించారు.

నేను దూరంగా ఉన్నా ఏమీ ఇవ్వకపోయినా
నిష్కామంగా నన్ను స్మరించి, వరించి, కీర్తించి,
వరమ భక్తితో నర్తిస్తారు. ఆ నారీమణులు నాదర్శనం
కోసం తపిస్తారు. నన్ను మురిపిస్తారు. అనుక్షణం నేను

వస్తానని వారిని చూస్తానని గంపెడంత ఆశతో కన్నులు
కాయలు కాచేలాగా ఎదురు చూస్తుంటారు. నేను గోపికల
ఆత్మను. వారు నా ఆత్మ.

కృష్ణదేవునికి ఆ రాంతలపై గల ప్రేమ,
అనుగ్రహం, ఆదరం, ఆప్యాయతలు అనిర్వచ
నీయములు

నాపై జిత్రము లెప్పుడూ నిలుపుచున్
నా రాక కాంక్షించుచున్
నా పేరాత్మల నావహించుచు వగన్

నానా ప్రకారంబులన్
గోపాలంగనలెంతి జూలివడి రో!

కోపించిరో! దూరిరో!

ప్రేమగ్న నిజధర్మ హేమాములలో

• నిభ్రాంత నైతివ్యలై!

కించిత్ జ్ఞాన గర్భంతో ఉన్న ఉద్ధవుడు కృష్ణ
ప్రేరణతో ఆ కృష్ణప్రేమ మగ్నుడైన గోపికలకు జ్ఞాన
బోధ చేయటానికి ప్రేరణ పెట్టెడు. అక్కడ కృష్ణ
ప్రేమరసం విండి ఉంది. ఉద్ధవుడు గోపాలనామము
లను దర్శించాడు. మఠి శౌచాలను చూచాడు. వదాలను
చూచాడు. భవనాలను చూచాడు. పవనాలను చూచాడు.
పనీ ధుజగాలను చనజాతాలను చూచాడు. గోవులను
చూచాడు. గోపాలరను చూచాడు. గోకులం అంతా
చూచాడు.

అంతటా కృష్ణ గానం, కృష్ణ కీర్తన, కృష్ణ స్మరణం
కృష్ణ భక్తి. జ్ఞానం బోధిస్తానన్న ఉద్ధవునితో గోపిక
లీలా అన్నాడు.

“ఉద్ధవా! మాకు జ్ఞానం తెలియదు. యోగం తెలియదు,
భోగం తెలియదు. రాత్రి తెలియదు. వేదం నాదం
తెలియదు. మాకు తేలిసిందల్లా కృష్ణ ప్రేమ, గోపాల
రీతి, గోవింద స్మరణ. అన్యం మాకవసరం లేదు.
మా హృదయాలలో ఇతిరానికి ఇసుమంతిశూదా స్థానం
లేదు. కన్నులు తెరిచినా మూసినా కృష్ణరూపం

కనిపిస్తుంది. మా దేవుడు మా కృష్ణుడు. వారితోనే
మా జీవితం, మేము కృష్ణ పదారాధన మానుకొని క్షణం
కూడా జీవించరేము. లోకులు కాకులు, కాకులు లరిస్తే
లోకిలలు గానం మానుకుంటాయా! ఎవరేమనుకుంటే
మా రేమిలే కానీ మా హృదయ భాండాలనిండా కృష్ణ
ప్రేమ రసం విండినది. ఈ భాండాలు ఏ సాగరంలో
ముంచినా వానిలోనికి అన్యం ఎలా ప్రవేశిస్తుంది.
లోకిలాలు మాకు తెలియవు. ఆ దేవకి పుత్రుడే ఆ కేకి
పించకిరీటుడే మా నర్మనన్యం గురువూ, దైవమూ, పతి,
గతి అన్నీ ఆయనే.

ఆ శ్యామ సుందరాకారం, ఆ ఉదయసుందర వదనార
విందం, అగజరాజగమనం ఆ చుధుర మృదు మంద
హాసం, అ సుందరవిలాసం, ఆ రూపరసం-మారెక్కడ
లభిస్తాయి. మా కన్నులు ఆ కృష్ణ దేవుని తప్ప
మరొక వస్తువును చూడవు. మా వీసులు ఆ కృష్ణకథలు
తప్ప మరొక మాటను వినవు. మా మనస్సు మరొక
దానిని మననం చేయదు.

ఉద్ధవా! ఏ యోగం వద్దుగానీ, మాకు కృష్ణదేవుడు
ప్రాప్తించే యోగం ఉందా! మేము అబలలం,
అమాయకలం, జ్ఞానం యోగం మారేమి తెలుసు.
కృష్ణుడు లేనిచోటు చూచి అక్కడ నీ బోధ మొదలు
పెట్టు

మాదవునితో చెప్పు. మానినీ మఱులకు వజ్రలపై
చందనం పూసుకొన్నా, మాక్తిక హారాలు వేసుకొన్నా
విరహాగ్నికి అవి భస్మం అవుతాయి అని ఆ నందనున
నుతో మా మాటగా అను.”

Affection is the broadest
basis of good life.

- George Eliot

మంచి ‘జీవితానికి’

‘మనుకారమే’

మంచి ‘పునాది’

— జంగ్ గోపాల్

భక్త కవి తు సీదాసు

జ్యోతిషం వట్ల గట్టి నమ్మకం కలవాడు అత్తారాం. అంతకుముందే చిన భార్య మగబిడ్డను ప్రసవించిందన్న వార్త విన్నాడు. శిశువు జననకాలం మందిది కాదనుచున్నాడు. తల్లిదండ్రులకు గండం వుందని, ఆ బిడ్డను దూరంగా వదలివేయమని భార్యకు చెబుతాడు. తల్లి పేర్లు ఆ దురాగతానికి అడ్డు తగులు తుంది. కాని చండశాసనమైన భర్త ఆదేశాన్ని మన్నించక తప్పలేదామెకు తన ఇంట్లో పనికత్తెగా వున్న మునియాకు బిడ్డను అప్పగించి, పెంచమని

జానమద్ది హనుమచ్ఛా

కోరుతుంది. మునియా భర్తకూడా బిడ్డను దూరంగా వదలివేయమంటాడు. గత్యంతరం లేక మునియా నమివ గ్రామంలోని ఒక బిచ్చకత్తెకు బిడ్డను అప్ప గిస్తుంది. ఆ బిచ్చగత్తె పెంచిన పసిపాప నోట వెడలిన మొదటి మాట “రాయ్”. అందువల్ల ఆ పాపను “బోలా రాయ్” అని పిలువసాగాడు. కొందరు “రామ బోలా” అనేవారు. అనాదగా పెరిగిన ఆ బాలుడే తర్వాత భక్త కవి తులసీదాసు.

బిచ్చగత్తె కుమారుడని ఆ బాలుణ్ణి తోటి పిల్లలు ఎగతాళి చేసేవారు. పెంచిన బిచ్చగత్తె మరణించింది. అలా తిరుగుతూ మూడేళ్ళ రామబోలా ఒక దేవాలయం ముందు వడుకున్నాడు. వేకువనే నదీస్నానానికి వెళ్తున్న స్వామి నరహరిదాసు, ఆ పిల్లవాణ్ణి తన కుటిరానికి తీసుకునివెళ్తాడు. ఉపనయనం జరిపిస్తాడు. నరహరి దాసుతో పాటు రామాలయం వెళ్తాడా బాలుడు. శ్రీరామ చంద్రమూర్తి విగ్రహం ముందు భక్తిశ్రద్ధలతో సాష్టాంగ నమస్కారం చేస్తాడు. శ్రీరామ విగ్రహంపై

వున్న తులసీదళాలు “రామబోలా” తలపై పడరాయి. బోలారామను ఆశీర్వదిస్తూ నరహరిదాసు “తులసీదాసు” గా నామకరణం చేస్తాడు. నరహరిదాసుల అంతేవాసిగ తులసీదాసు కొంతకాలం విద్యాభ్యాసం చేస్తాడు. తర్వాత శేష ననాతన అను పండితులవద్ద వేదశాస్త్రాలను అధ్యయనం చేశాడు. గురుభ్యురైన శేషననాతుల ఆదేశం మేరకు తన స్వగ్రామం చేరుతాడు తులసీదాసు. తులసీదాసు పాండిత్యానికి ముగ్ధుడైన పండిత్ దీనబిందు పారక్ విద్యావతియైన తన కూతురుదీన్ని తులసీదాసును అల్లునిగా గౌరవిస్తాడు.

అప్పటివరకు ప్రేమానుభవం లేని తులసీదాసు, రూపవతియైన భార్య రత్నావళితో వుంటూ, ఎల్లప్పుడూ ఆమె వెంటే వుండిపోయాడు ఒకమారు భర్త ఇంట్లో లేనివేళ ఆమె పుట్టినింటికి వెళ్లిపోతుంది. తులసీదాసు ఇంటికి తిరిగి వచ్చేసరికి భార్య పుట్టినింటికి వెళ్ళిన వార్త వింటాడు. చుంథ వృష్టి వున్నా లెక్కలేయక భార్యను వెతుక్కొంటూ వరుగుతీశాడు. మామగారి ఇంటి ముఖద్వారం చూసివుంది చిమ్మరీతటి ఆనరించిన ఆ విశిరాత్రితో ఇంటి వెరటిగోడ దూకి “రత్నావళీ, రత్నావళీ” అంటూ కేకలు వేరాడు. భార్య తన పుట్టినింటికి వచ్చింది. విద్యావతియైన రత్నావళి భర్తను అనునయస్తూ నకల విద్యాప్రవీణుడైన రామ నావట్ల చూపుతున్న ప్రేమానురాగాలను శ్రీరామచంద్రుని పట్ల మళ్ళించటం ప్రయత్నించడం ఆనందించింది. తులసీదాసు మనసులో ఆ మాటలు గాఢంగా నాటు కున్నాయి. వెంటనే ఆమెతో పెంపు రీషకుని తీర్థ యాత్రలు చేశాడు. అలా పర్యటిస్తూ చిత్రకూటంలో ధ్యానమగుచుండయాడు. సీతారామలక్ష్మణులు ప్రత్యక్ష మయ్యారు. తులసీదాసు సాగించిన సాధన సిద్ధి పొందింది. రామకథను గానం చేస్తూ సంబరం

సాగించాడు. ఏప్రిల్ నవంబరు 1891 లో 'రామ చరిత మానవ' రచన ప్రారంభించాడు తులసీదాసు. సంస్కృత భాషలో కాక సామాన్య ప్రజల భాష అయిన 'అవధీ' భాషలో తులసీదాసు రాచరథాగానాన్ని చిన్న ప్రజల తనకయలయ్యాడు తులసీదాసు కావ్య గానానికి కంటోనెంటాలుగా పేరొచ్చాడు. ఆయన జనప్రియతలో పండితులు ఎమాయాగ్రస్తులయ్యారు. తులసీదాసు, రామచరిత మానవను చప్పలతడిక అన్నారు. చివరకు పండిత శుభ తులసీదాసు రామాయణాన్ని విశేషించుకుని అప్పర్ చక్రపత్రికి విన్నవించు కుంటారు. అక్కర్ చక్రపత్రి ఆస్థాన కవి అడ్డల్ రహీంఖాన్ రామచరిత మానవను అమూల్యగ్రంథంగా చదివి ముస్లింలకు ఖరాన్ ఎంత పూజనీయమో, అంతే గొప్పగా హిందువులు పరిచయగన గ్రంథం తులసీదాసు "రామచరిత మానవ" అంటూ ప్రచురించేరాడు. అక్కర్ చక్రపత్రి తులసీదాసును తమ దర్బారుకు రావలసినదిగ అహ్వానం పంపిస్తాడు.

"నేను రామపాద సేవకుడను. రామసామ్రాజ్యాన్ని అభివృద్ధిపెట్టితిని. తమ భక్తిరద్రులకు సంక్షోషం. కాని తమ ఆహ్వానాన్ని మన్నించ వీలుకాదు" అని చెప్పి పంపిస్తాడు తులసీదాసు.

తులసీదాసు రామ కథాగానం చేస్తూ తన స్వగ్రామం చేరుతాడు. గ్రామ ప్రజల్లో ప్లేగువ్యాధి ప్రబలంతో గాయం పెదవి చెక్కుటకు నిశ్చయించుకుని తులసీదాసు పద్దకు చెల్తాడు. ప్లేగు వ్యాధిగ్రస్తుల సేవలో నిమగ్నుడైన తులసీదాసు, అంజనేయస్వామిని అనుగ్రహింప పోగిరిస్తాడు. రెండు రోజుల్లో వ్యాధి తగ్గింది. గ్రామం పెదవి వెళ్ళినవారందరూ తిరిగి స్వస్థులం చేరుకుంటారు.

తులసీదాసు తమ పర్యటనను మరలా ప్రారంభించి వారణాసి చేత్రం చేరి కొంతకాలం "రామచరిత మానవ" గానం చేస్తాడు ప్రతినిత్యం వేలాది భక్తులు కావ్యగానం వినేవారు. రాగాన్ని ఎవరూ జయించలేదు.

వింతలు - విడ్డూరాలు

* 1894వ సం॥లో నెహోరియన్ ఇటలీ సరిహద్దుల్లో ఉన్న "పీస్" గ్రామాన్ని ఆక్రమించి గ్రామస్తులతో పెట్టివాకిలి చేయించుకోవడమే కాకుండా ఆయన వైస్రం గ్రామమీద పడి తెగ తివారట. పైపెన్ను చెట్లను నరికినాచట, అచేటని అడిగితే నష్టపరిహారం ఇస్తానని ఎగ్జిటివోయాడట. తమధ్య పాత రికార్డులు తిరిగచేసిన ఆ గ్రామాధికారి ఫ్యాన్సీచారిని ఆ సొమ్ము చెల్లించమని ఆర్డీ పెట్టుకున్నాడట. అది ల రోజుల్లో పదిపేల డాలర్లట. ఇప్పుడది సుమారుగా ఐదు కోట్ల డాలర్లు ఉంటుందని అంచనా! అదే మరి రుదానుబంధం!

* కోయంబత్తూరు సమీపంలో ఆనకట్టెలో ఇరుల్లా గిరిజన జాతికి చెందిన ఓ వ్యక్తి కరువుపరిస్థితికి తట్టుకోలేక తానా 12 ఇద్దల అప్పు ఉన్న వ్యక్తికి తన ఎకరం పొలం ఇచ్చేశాడు. తన 5 ఎకరాల పొలాన్ని పంద రూపాయలకు అమ్మి గ్రామాన్ని విడిచిపోయాడు.

* డాక్టర్ జాన్సన్ పార్కులో తిరుగుతూ పచ్చాయ రాసేవాడట. ఇల్లావాకిలి లేని "దేనేక్" అనే నాటకకర్త తన నాటకాలలో టైలాగ్లు వీధిలో నడుస్తూ రాసేవాడు. "వర్షువర్ష" కి ఉచ్చాసవనంలోకి వెళ్ళి కూర్చుంటేనే కాని కలం కదిలేది కాదు.

తులసీదాసు వృద్ధులయ్యారు. చివరిగా "రామ్, రామ్, రామ్" అంటూ శ్రీరామ సాయుజ్యాన్ని చేరాడు భక్త కవి తులసీదాసు. తులసీదాసు దివంగతుడైన స్థలం నెటికీ "తులసీ భూట్"గా భక్తుల దర్శనీయ కేంద్రంగా వుంది.

నైవేద్యంనైనా రక్షించలేవు గాంధీవము మాధవున కిప్పు ఆన్నాడు అగ్రహారేళవరుడయిన యుదిష్ఠరుడు తీష్ఠ ద్రుక్కులు పార్థవైపు సారించి.

అన్న దిశ, సోదరుల దిశ చూచినాడు విజయుడు. నా శబిదము ప్రకారము ఈతని ఈ గాంధీవమున శరము నందించి చంపవలె. ఏమందువు? అవి ప్రశ్నించినాడు పార్థుడు మాధవుని.

కా వి లి పా టి వి జ య ల త్త

ఏమున్నది? అని ముఖమున చిరునవ్వు మొలకెత్తె అతనివలన మీరు పడిన ఇరుములతో నిండించి తూల నాడుము. అతనిని చంపినట్లగును అనినాడు కృష్ణుడు.

అనాడు ద్రోణుని సర్వశేనాధి పత్యమున జరుగు నమరమున

కర్ణునిచేత చిక్కినాడు ధర్మజుడు. పదలు రక్త సిక్తమయినది. నాసిక చితికినది, విలవిలలాడు యుదిష్ఠరుని గేలిచేసి నవ్వి పదలినాడు కర్ణుడు.

దేహము నొచ్చి, నాసి పుటాల రక్తము చిమ్మి అతని నవ్వు హృదయమును శరమై చీల్చి కుపితుడై శివరమునకు మరలిన యుదిష్ఠరుడు తమ్ముల తూలనాడినాడు.

నీ జూడ వ్యసనము చలన కదా! మేమి అడవుల పాలయి సుధుర మృష్టాన్నములకు దూరమయితిమి. ద్రౌపది హేర పరాభవ మందినది. మీకు బిడియము లేదా! తమ్ముల విందించుటకు. మా శక్తి నమర్దతలు, వీర పరాక్రమములు మా శస్త్రాస్త్ర విద్యా ప్రవీణత అన్నియూ పెట్టెను పెట్టిమూసిన సర్పము వలె బున కొట్టి అణగియున్నవి. నీ జూడ వ్యసనము మాకు

శాపమైనది. మమ్ము మారుటకు మీ నాలుగ, గొంతు అని అలసినట్లు అగి నానా అగ్రజుని, అజాతశత్రుని, అన్నని, అగ్రజుడు తండ్రితో సమానమందురు. అతనిని తూలనాడిన నాకు ప్రాయశ్చిత్తము లేదు. మరణమే శిక్ష అని ఆత్మహత్యకు సిద్ధమయినాడు ఫణుడు.

ఎత్తిన అతని చేరిని పట్టి - ఆగుము, నీ విజయ ములు, పరాక్రమము అతిరధుడుగా అందరికన్నా మిన్న నేనే అనియు స్వర్గమున ఇంద్రుని సరసన గడుపుట, పశుపతి పాశుపతాస్త్రము విచ్చుట నీ గొప్పతనము. అందరు, అరెడు వినునట్లు చెప్పము. అది ఆత్మహత్యా సద్రుగమగును అనినాడు, అన్నియూ ఎఱిగిన ఆ చక్రధారి.

అర్జునుని ప్రతిన వివినంతనే ఖిన్నుడయిన యుదిష్ఠరుడు. పెద్ద ఆపద తప్పినవానివలె పెన్నిది కోల్పోయి తిరిగి లభ్యమయినవానివలె ఆనందాశ్రువులు రాల్చినాడు. దీర్ఘముగా విట్టార్పు పదలినాడు. నీటి తెరలు కప్పిన కనులెత్తి తమ్ముని చూచినాడు. కృష్ణునికి కృతజ్ఞతాపూర్వకముగా మ్రొక్కినాడు.

భీమ నేనుడు, నకులనహరేవులు సంతసించినారు.

అర్జునుడు తన గొప్పతనము, సాధించిన విజయ ములు చెప్పినాడు. తనను మించిన మేటి విధురాడు లేడని గర్విముతో మనము దువ్వి, అగ్రజుని పాదము కల సాష్టాంగ వందనము చేసినాడు.

ధర్మరాజు తమ్ముని కౌగలించి శిరము మూర్కొని ఆనందభాష్యములు రాల్చినాడు.

అందరి ముఖముల హసరేఖలు విరిసినవి.

★ కళా తపస్వి బి. ఎన్. రెడ్డి ★

స్థితిమా అనేక లక్షల రూపాయల పెట్టుబడితో కూడిన వ్యాపారమే అయినప్పటికీ, తమ కళాహృదయాన్ని ఆవిష్కరించే సాధనంగా సినిమాను భావించిన సంస్థలూ దర్శకులు మనకు మొదటినుంచి వున్నారు. కలకత్తాలో న్యూ థియేటర్సు, పూనాలో ప్రభవా సంస్థల వంటిదే మద్రాస్‌లోని వాహినీ సంస్థ - దాని ఊపిరి వెన్నెముక బి. ఎన్. రెడ్డిగారు. విద్యాభ్యాసం అయిన తర్వాత ఆడిట్ కంపెనీలో ఉద్యోగానికి చేరినా, “అదాయం ఖర్చుల” తికమక రెక్కలు ఆయనకు వంట బట్టక సినిమారంగంలోకి ప్రవేశించారు తెలుగు చలన చిత్ర పితామహుడు డాక్. ఎం. రెడ్డిగారి వాహినీ సంస్థలో కలసి రాన్నాళ్లు పనిచేసినా అందులో ఇమడలేక కొందరు టైతుల ప్రోత్సాహ సహకారములతో వాహినీ సంస్థను బి. ఎన్. రెడ్డిగారు ఏర్పాటు చేశారు. ఆ సంస్థకు ఆయనే పూపిరీ, వెన్నెముక.

తెలుగు చలనచిత్ర చరిత్రలో, దక్షిణ భారత చలన చిత్ర చరిత్రలో వాహినీ సంస్థ అవిర్భావాన్ని స్వర్ణ పుట్టంగా పేర్కొనవచ్చు. ఈ సంస్థ శి దళాటణ తన జీవితకాలంలో పదమూడు చిత్రాలు మాత్రమే దీసింది. అంటే నగలున రెండేళ్ళకి ఒక చిత్రంకూడా లేదన్న మాట. ఐనా ఆ చిత్రాలన్నీ ఆణిముత్యాలు, వాహినీ సంస్థ నిర్మించిన చిత్రాలు సాంఘికమైనా, జానపదమైనా చారిత్రికమైనా వాటిపై ఆ సంస్థ ముద్ర బలంగా వుండేది.

పీటిలో బి. ఎన్. రెడ్డిగారు దర్శకత్వం వహించిన చిత్రాలు తొమ్మిది కాగా నాలుగింటికీ తె. వి. రెడ్డిగారు దర్శకత్వం వహించారు. పీరి గురించి మరోసారి ప్రస్తావించుకుందాం. ఈ తొమ్మిది కాక బి. ఎన్. రెడ్డి

గారు బయటి సంస్థల రెండు చిత్రాలకు దర్శకత్వం వహించారు. ముప్పయ్యేళ్ళ కాలంలో ఆయన కేవలం పదకొండు చిత్రాలకు మాత్రమే దర్శకత్వం వహించారు. అంటే మూడేళ్ళకు ఒక చిత్రమన్నమాట. ఏడాదికి నాలుగు అయిదు చిత్రాలు చొప్పున తీసేస్తున్న మన దర్శకమహాశయులతో పోలిస్తే బి. ఎన్. రెడ్డిగారు తీసిన చిత్రాల సంఖ్య ఎంత స్వల్పమో అర్థమవుతుంది. ఐతే బి.ఎన్ రెడ్డిగారు తీసిన చిత్రాలన్నీ వందేహాతరం నుంచి బంగారు పంజరం వరకు ప్రతి చిత్రం చిరస్మరణీయమైనదే.

తం చి వా ను దే ప రా పు

బి ఎన్. రెడ్డిగారు అనగానే మనకు తప్పక గుర్తుకు వచ్చేది మల్లీశ్వరి. హిందూ పంటి పత్తిక దాన్ని “సెల్యులాయిడ్ క్లినిక్”గా ప్రకటించింది. దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రిగారిచేత మొదటిసారి మాటలు, పాటలు రాయించారు. ఆ చిత్రానికి ఆయన ఎంతటి మరపురాని మదురగీతాలు రాశారో అందరికీ తెలుసు. కృష్ణశాస్త్రిగారి పాటలు దానికి రాజేశ్వరరావు సమకూర్చిన దాణీలు, వాటికి ఒళ్లు పులకరింపచేసేట్లు భావమత్తి, పుంటకాలలు పొడిన విధం ఈనాటికీ, ఏనాటికీ మరచి పోలేని రసగుళికలు. మల్లీశ్వరి విడుదలై దాదాపు నలభయ సంవత్సరాలు కావస్తున్నా సాహిత్యంలోను, స్వరకల్పనలోను గ్రావ్యతలోను ఆ స్థాయికి చేరుకున్న పాటలు బహు కొద్ది.

బి. ఎన్. రెడ్డిగారిది కవిత్వా హృదయం అందువల్లనే ఆయన దర్శకత్వం వహించిన ప్రతి చిత్రంలోనూ పాటలు సాహిత్య విలువ కలిగివుంటాయి. వాటికితగ్గ

సంగీతం పుంజుంది. అందువల్లనే అవి అజామరర్పిం కలిగివుంటాయి. మల్లిశ్వరి పాటలు అటుంచితే స్వర్గ సీమలో “ఓహో పాపురమా”, బంగాలుపాపలో “కన్న దేవకిని కన్నీరే మిగిల”, భాగ్యరేఖలో “నీవు పుండేది ఆ కొండపై” పూజాపలంలో “వగరే వెన్నెల”, రాజ మకుటంలో “నదిచేయకే గారి” పంటి పాటలు ఎన్నిటి నయినా సేర్పొనవచ్చును.

బి.ఎన్. రెడ్డిగారి కళాహృదయానికి ఒక ఉదాహరణ. వితంతు పునర్ వివాహ సమస్యపై ఆయన సుమంగళిని కళాత్మకంగా తీర్చిదిద్దారు. చాచా ఇదే సమయంలో ఇదే సమస్యపై వై. వి. రావుగారు మళ్ళీ పెళ్ళి ని వ్యాపారదృష్టంతో తీసారు. చుట్టి పెళ్ళి అబంధ విజయం సాధించగా సుమంగళి అర్థిరంగా దెబ్బతింది. సుమంగళికి మరో ప్రత్యేకత వుంది. అప్పటి గ్లామర్ హీరో అయిన నాగయ్య చేత వృద్ధ పేదం పేయించారు. ఆ పాత్రలో నాగయ్య జీవించారు చాంతో నాగయ్య గారు గ్లామర్ హీరో మాత్రమే కాదు, ర్యాంజర్ ఏకర్తగా ముద్ర పేయించుకున్నారు. ఈ స్ఫూర్తితోనే నాగయ్య ఆ తర్వాత కె. వి. రెడ్డిగారి దర్శకత్వంలో తయారైన భక్తపోతన, యోగి వేదన చిత్రాలలో నటాత్ నభవిష్యతి అన్నట్లు నటించారు. ఈ చిత్రం లోని పాటలు “పసుపు పంజుమిదల నీ జన్మపాకు కాదా”, “పస్తాదే మా కావ” పాటలు అనాడు అంద్ర దేశమంతా మార్మోగిపోతాయి.

బి.ఎన్. రెడ్డిగారి సినిమాలలో నటించడం మహచ్ఛా గ్యంగా తమ నట జీవితంలో ఒక మలుపుగా ఆనాటి నటులు భావించేవారు. స్వర్ణసీమ చిత్రం భానుమతి సినిమా జీవితాన్ని ఒక మలుపు త్రిప్పింది. ఆ చిత్రం ఆమెని ఎవరో హీరోయన్ గా నిలబెట్టింది. ఆ తర్వాత మల్లిశ్వరి చిత్రం ఆమె నటజీవితంలో మరపురాని ఘట్టం. మల్లిశ్వరి చిత్రానికి సంగీతం సమకూర్చిన రాజేశ్వరరావు ఒకసారి, ఆకాశవాణి కేంద్రం నుంచి మాట్లాడుతూ ఏ అమృత ఫుడియర్లో మల్లిశ్వరి పాటలను

స్వరరల్పన చేశానో కాని అవి అజామరసు శాశ్వతరీతిని సమకూర్చిపెట్టాయని అన్నారు.

రను తీసిన అన్ని చిత్రాల్లో బంగాలుపాప తనకు ఎక్కువ సంతృప్తి ఇచ్చినట్లు వి. ఎన్. రెడ్డిగారు భావించేవారు. ఐతే ఆ చిత్రం అర్థికంగా దెబ్బ తింది. అర్థికంగా దెబ్బ తిన్నప్పటికీ ఎస్. వి. రంగారావు వైవిధ్య నటన చిత్రం మొదటి భాగంలో పరమ రౌద్రమూర్తిగా - తర్వాత పరమ శాంతిమూర్తిగా పరివర్తనం చెందిన ఘట్టాలలో ఆయన నటన రంగా రావుకు ఎనలేని కీర్తి తెచ్చిపెట్టింది బంగాలుపాప చిత్రంచూడరా ఆయన ప్రసిద్ధ కథా రచయిత పొలగుమ్మి పద్మరాజుగారిని సినిమారంగానికి తెచ్చారు.

బంగాలు పాప చిత్రాన్ని చూచి ముగ్ధుడైన పశ్చిమబెంగాలీ దర్శకుడు దేవకీదాసు ఈ చిత్రాన్ని బెంగాలీలో తీసారంటే ఆ చిత్రం ఆయనను ఎంతగా ఆకర్షించిందో అర్థం చేసుకోవచ్చు. బి.ఎన్. రెడ్డిగారు దేవకీదాసను తన గురుదత్తునిగా భావించుకునేవారు. తాను బెంగాలీలో తీసిన సీద చిత్రం (లవ కులక కథ) రెడ్డిగారిని ఆమెలంగా ఆకర్షించింది. తెలుగులో ఆ చిత్రాన్ని తీయాలనుకున్నారాని ఆ కోరిక నెరవేరలేదు. కాని ఆ దేవకీదాసే ౬ను తీసిన చిత్రాన్ని బెంగాలీలో తీయడంకన్నా రెడ్డికి గర్వకారణం ఏముంటుంది?

కళాచక్రమైన సాంఘిక చిత్రాలకు దర్శకత్వం వహిస్తున్న బి. ఎన్. రెడ్డిగారు తొలిసారి జానపద చిత్రం రాజమకుటానికి దర్శకత్వం వహిస్తూ పుండే ఫ్లోపర్డు అండ్ పాస్ట్ టైమ్స్ (హిందూ ఆనుబంధపత్రిక) “ఏమిటిసార్ మీరు భట్టల్లమరో పరియాణం చేస్తున్నా” రని చమత్కరించారు. దానికి రెడ్డిగారు జవాబుగా అవును “కుడ్రమా హిందీకగా పుండే భట్ట ప్లాం కంపౌట్మెంటులో పరియాణం చేస్తున్నాను” అన్నారు. రాజమకుటం జానపద చిత్రమైనా అది రెడ్డిగారి ముద్ర నుంచి తప్పించుకోలేకపోయింది ఆ చిత్రంలో సంగీత

(రరువాయి 24వ పేజీలో)

మందు

భాగ్యము

(గతి సంవిక తరువాయి)

నిజం కక్కిస్తా

“ ఏరా ! మర్యాదగా నిజం చెప్తావా ? మక్కెలు విరగతన్నమంటావా ? ” అంటూ వోర చూపులతో, వాడి మాటలతో నేరస్థుల్ని స్టేషనులో నిలబెట్టి బెదిరించడం పోలీసులకు వరిపాపే !

“ అలా ఎందుకు చెప్తు సార్ ! నిజం ! నాలు దెబ్బలు తిగలాల్సిందే ! ” అంటూ దెబ్బ కనవడకుండా ఎదుకలు కుళ్ళుబాడిచే ప్రత్యేకమైన కళ కొంతమంది పోలీసులకు పెన్నతో పెట్టిన విద్య !

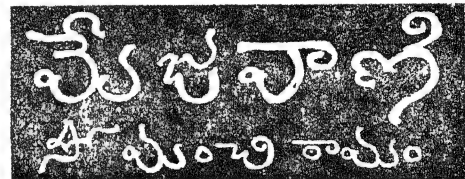
అయితే యిదంరా పాళవిక వద్దతి! ఆటవిక వద్దతి! ఓనిదల్ల చాలా యిబ్బందులొచ్చి పడుతున్నాయి. ఒక్కొక్కప్పుడు ఆ నెట్టుడు ఒక్క దెబ్బలే రావని ప్రాణం పదిలేస్తున్నాడు ! దాంతో మరింత గందర గోళం ! అందుకని ఈమధ్య వాళ్ళకే ఓ కొత్త అయిడియా పెచ్చించటం !

“ అలాక్కూర్చు సార్ ! లాఠీదెబ్బకన్నా గురుడికి మందు రాట్టిస్తే దెబ్బకు నిజం కక్కేస్తాడు ! మందు రాటినదాటి నోటో చూడే నిజం దాగదు సార్ ! ” అనే జాబు వచ్చేవాయి !

అదిగో ద్వారక - ఆలమందు “ లివిగో - కురుక్షేత్రం గాని, క్రొక్కష్టరాయదారం గాని, ఎక్కడ ప్రదర్శించినా హాలు దద్దరిల్లేలా ఆ డి యన్ను వన్స్ మోరనేలా గొంత్రి అదిగో ద్వారక ఆలమంద లివిగో ” అంటూ రాగం లీయడం మనందరం ఎరుగున్నదే ! అయితే ఈ ఆలమందలిప్పుడు - అలా“మందు”లుగా మారిపోతున్నాయి. మందు కొట్టే మహాదవకాళం, మహద్భాగ్యం మానవజాతి కొక్కిరితేనా - మాకేం తట్టువ ? మేం

మాత్రం మందు సుమ్మకోహడదా అని అనుకున్నట్లున్నాయి ఆ అపులు !

అసరింతరూ ఏం జరిగిందంటే - డోడ్ ఫూల్ గో పుక్రసా పంచాయితీ సమితితోని ఓ పొలంలో పాపం చెద్దమనుషులు కొందరు ముందుంచిన భాండాలను భూగర్భంలో పాతి దాచుకున్నాడు. అవసరం కల్గినప్పుడు అక్కరకొస్తుందనో, అందరి కంటా పడకుండా ఉంటుందనో అలా దాచేశారు. పరమ పవిత్రమైన పశువుల్లో ఓ గోవు ఆ పొలంలో పచ్చని పచ్చికను

మేస్తూండగా, ఆ పాతర్లలోని మందు నన పసిగట్టి పడుగు పరుగున పోయి ఆ పాతర్లపై మట్టిని వెద్దేసి, - పాత్రలోని మందును - [మట్టి మైన మరుపు అందామా?] గడగడా తాగింది ! చాంరో ఆ అవుతు ఎక్కడా లేని ఆవేశం, ఆనందం, ఉద్రేకం, ఉర్నాహం కలిగడంలో మరిన్ని పాతర్లకోసం వెతకనారంభించింది. మనలా స్వార్థం, నంకులితం గూడు కట్టుకొన్న ప్రాణం రాదు రాబట్టి ఆ అపు తన మూతిని తక్కిన గోవులకు వానన చూపెట్టింది ! ఇంకేమంది ! అవులన్నీ మందలు మందలుగా పరుగు పరుగున వచ్చేసి ఆలమందలయి, ఆ పాతర్లలోని మందును కడుపారా హాయిగా ఆస్వాదం చేసి ఆనందంతో గంతులేయగా, ఈ వింత కనుగొన్న మనవాళ్ళు అంటే మానవోత్తములు ఆ గోవులను

ఓరిమేసి తతిమ్మా కార్యక్రమాన్ని వాళ్ళు పూర్తి చేశారు! అదీ సంగతి!

మండు చిలకలు

రామచిలకలున్నాయి - సీతాకోకచిలకలున్నాయి - పిల్లలు తినేందుకు పంచదార చిలకలున్నాయి. కావీ యీ “మండు” చిలకలు ఏమిటి? యివెక్కడుంటాయి? అవి ఆనుకుంటున్నారా? వస్తున్నా!... వస్తున్నా!... ఆ విషయమే చెప్తా!

అమెరికాలో ఓ పెద్దమనిషికి పక్షులంటే పంచ ప్రాణాలు! పరమ ప్రీతి! అందులో చిలకలంటే అమితప్రేమ. పంజరంలో పెట్టిన చిలకలకు పంచ భక్ష్య పరమాన్నంలాంటి ఆహారం పెట్టడంతో సంరక్షిస్తే చెందని ఆ మహానుభావుడు ప్రతిరోజూ తన పెంపుడు చిలకలకు తనతోపాటే ఓ పెగ్గు విస్కీలాంటివి అలవాటు చేశాడు. అనుకోకుండా అందుకున్న యీ మండుతో మత్తెక్కిన ఆ చిలకమ్మలు అందంగా, మందంగా మత్తు మత్తుగా, ముద్దుముద్దుగా, ముద్దముద్దగా అడ్డమైన కూతలు

(22వ పేజీ తరువాయి)

కళాభవస్వి బి. ఎన్. రెడ్డి

సాహిత్య ప్రమాణాలు ఉన్నతంగా ఉండడం చాలాయి, అందులో నటించిన గుమ్మడి, కన్నాంబ, రాజసులోచన, రామారావు ప్రభృతుల నటన పరాకాష్టకు చేరుకుంది.

బి.ఎన్. రెడ్డిగారు అఖరుగా దర్శకత్వం వహించిన చిత్రం బంగారు పంజరం. అదీ ఆర్థికంగా అవజయం పాలయింది. దాంతో విరక్తి చెందిన రెడ్డిగారు సినిమారంగంనుంచి శాశ్వతంగా తప్పుకున్నారు. దక్షిణభారత చలనచిత్ర పరిశ్రమలో చరిత్ర సృష్టించిన వాహినీ సంస్థ అంతరించింది.

బి.ఎన్. రెడ్డిని భారత ప్రభుత్వం రాజ్యాధిపతిగా అవార్డు ఇచ్చి పద్మభూషణ్ తో సత్కరించింది. ఈ సత్కారాలు చంద్రునికి నూలుపోగుగానే భావించాలి.

కూయసాగాయి. రాసురాసు మరింత ముదురుపాకంలో చిలుకల పలుకులు వినిపిస్తుంటే వినుగెత్తి అఖరుకు ఆ మానవుడు వాటికి మండు అవుచేశాడు. అనలంటూ అలవాటు చేయకుండానే వుండాలిగాని అలవాటుపడ్డ ప్రాణానికి మండు లేకుండా బంద్ చేస్తావా. యిక సీతూ మారూ సంబంధం లేదు. ఇక మా సంగతి సీతెందుకు అంటూ అందాల చిలుకలు పంజరపు బంధనాలు తెంచు కొని పారిపోయాయిట. ఆరో ప్రాణం పోయినంతగా ఆ పెద్దమనిషి మోరానాపడిపోతూ నా పెంపుడు చిలకలను కనీసం ఒక్కరానైనా పట్టిస్తే పది పదుల పొండ్లు పారిపోషికం అంటూ ప్రకటించాడు. యింటికిచ్చి “ఎంతపని చేస్తే మంచా?” అంటూ అందంగా ఏడుస్తూ కూర్చున్నాడు. ఏంటి? ఆ చిలకల కోసం డ్రై చేస్తామంటారా? చేయండి! డెస్టాఫ్ లక్.

డిన్నిటట్టి మనకేం తెలుస్తోందంటే ఈ మందుకు దాసురైన వాళ్ళు మమమ్యులేగాడు, పశుపవ్యేదులుకూడ. అందుకే ప్రపంచంలోని “మండు” భాగ్యులందరికీ హేటూస్.

బి. ఎన్. రెడ్డిగారు అందించిన కళాదీపం అరిపోకుండా కె. విశ్వనాథ్ గారు ముందుకు తీసుకుపోతున్నారు. భావుకరలో వీరిద్దరికీ భోలికలు పున్నాయి. వీరిద్దరి చిత్రాలలోనూ సంగీత సాహిత్యాలకు పెద్ద పీట వుంటుంది. చలనచిత్ర పరిశ్రమ వ్యాపారమే ఏకైక ధ్యేయంగా వికృతస్థాయికి పతనమౌతున్న సమయంలో బి. ఎన్. రెడ్డి చూపిన మార్గంలో ఐదువిస్తున్న దర్శకులు కొందరైనా వుండటం కళాభిజ్ఞులందరి సంతృప్తి కలిగించే విషయం. *

“త్యాగం చేయటం చేతనే తేజం ఆవిర్భవిస్తుంది. స్వార్థం ప్రవేశించిన మరుక్షణంలోనే తేజం అరిపోతుంది. మహాపృథ్వీగా మారడానికి మొదట భూమిలో తన శరీరమును నశింపజేస్తుంది. అట్లే స్వార్థం పరిత్యాగంచేతనే మనకు విజయం చేకూరుతుంది.”

— స్వామి రామదీర్ఘ

భగవద్ శ్రయము !

భయంకరమైన అడవిలో గర్భవతియైన లేడి భనండు పిల్లలతో తిరుగుచుండగా, వేటగాడు వేటకోసం వట్టిన వల ఒకటి కనిపించింది. అది చూచి వెనుకకు తిరిగిపోయే సమయమున వెనుకనుండి రెండు చేతుక్కులు వచ్చున్నాయి. ఎడమవైపు తిరుగుతే ఆహారం కోసం ఎలుగుబంటి మీదకు వస్తోంది. కుడివైపుకు పోదామనుకుంటే తోడేదొకటి మీదకు వస్తోంది. ఈ పరిస్థితి చూస్తే చాలా ప్రమాదకరంగా ఉంది. “భగవంతుడా ! నీవే కాపాడాలి” అని అనుకోకుండాగానే నమీవ చూరంలో పటవృక్షం మీద పేటగాడు డనుస్సుకు అమ్మలు నందించుచున్నాడు. ఈలోగా అగ్నిజ్వాలలు అంటుకున్నాయి. ఆ జ్వాలల భయంకర ధ్వనులచే సింహం విద్రులో నుండి లేచి భయంకరంగా అరచింది. ఆ అరుపులకు అరజ్ఞులందరూ చిల్లడిల్లింది. ఈ విపత్కర పరిస్థితికి లేడిపిల్లలు కూడ చాల భయపడినవి. ఆ కురంగం రెండు కళ్లు మూసుకొని చునసారా లక్ష్మీనారాయణుని న్యరించినది. భగవంతుని నమ్మి చెడినవారెప్పుడూ లేరు. ఆ సమయంలో పృథ్వీపై వేటగాడిని రాలనర్పమొకటి కాటు వేయగా ‘అథ్వా’ అంటూ అతను చనిపోయాడు. అతని చేతిలో గల బాణము ఎగిరి తగిలి భల్లూకము చచ్చింది. తమ వేట వస్తువును తోజేల్చి వచ్చి పట్టుకుపోవుననే ఉద్దేశ్యముతో దానిని తరుముకుంటూ కుక్కలు అటు పోయినవి. ఈలోగా మంటలు వాయడంతో అరజ్ఞు మెంతో తగులవడింది. అదే సమయంలో ఆరాశం మేఘములతో నిండి కుండపోతగా వర్షంతురిసి ప్రకాంత వారావరణ మేర్పడింది. సంకల్ప మాత్రముచే ఈ భయంకర చూరణహోమములు క్షణకాలంలో మాయమైన పరిస్థితి చూచి కురంగి అందరంగం ఎంతగా

ఉప్పొగునో వర్షించుటకు మానవమాత్రులకు సాధ్యం. అపార కరుణా సముద్రుడైన భగవంతుని సృష్టియైన బిడ్డలతో సురక్షిత ప్రాంతము పెల్కింది కురంగి.

ఇది సవలం కురంగిని ఉద్దేశించి వేదవ్యాసులవ చెప్పింది మాత్రమే కాదు మానవమాత్రులైనవారు త జీవనయాత్రలో ఎప్పుడో ఒకప్పుడు అతికిష్ట సమస్య నెదుర్కొనకలెప్పుడు. ఆ పరిస్థితులనుండి తేరుకొనుట దైవవక్తితో దైవానుగ్రహం పొందవలెనన్నదే ఈ క యొక్క లక్ష్యం.

సేకరణ : జాటిరొండ తిరుపతయ్య

అక్షర దీపం

యావత్కులారా ! యువతల్లారా !

రండి రండి రండి ముందుకు

అక్షర దీపం వెలిగించేటందుకు,

అజ్ఞాన తిమిరం తొలగించునందుకు॥

చదువును మీ చదువు, సార్వత్రికం చెందగాను
చదువులాని సాటిచనిషి, నుద్దరింప నుద్యమింప॥

రెక్కడను దొక్కదెడు, పేదప్రజల తీరికవుడు
చేరదీసి ఉనమాలు, దిద్దజేయు బుద్ధివంతుల॥

సూతిలోని కప్పలాటి, జీవితకై అణగి మ గి
అభివృద్ధికి దోహదోవి, అభాగ్యుల నాదుకోము॥

బడుగువారి బ్రతుకుల్లో, వెలుగు లీన విజ్ఞానం
చిదుప వ్రాయ నెప్పు చారి, జీవితాల సంస్కరింప॥

.. ‘నవ్యకవి’ నాదేశ్వ

కౌటంగిరి ఆరాధన తీర్థాలు

(గత సంచిక తరువాయి)

సెంట్రల్ జైలు, రాజమండ్రి
డి 15-4-1978

ప్రియమైన జయ,

“ఏ దేశ వాఙ్మయమునైనను శ్రీరామ చంద్రుని వంటి పురుషోత్తములు లభించిన లభించవచ్చునేమోగాని, సీత వంటి యాదర్శ చరిత్రగల పతివ్రతాతిలకము లభించుట దుర్లభం” అని స్వామి వివేచానంద అంటారు. అందువల్లనే శ్రీమద్రామాయణ మహాకావ్యమందు వాల్మీకి సీతాదేవికి శ్రీరామునితో సమానమగు ప్రాధాన్యత యిచ్చాడు. అంతే కాదు ఈ మహాకావ్యమునకు “సీతారూప్యరీతమ్” అని పేరుకూడా పెట్టాడు. ఆమె ఒక్క ధారలనారీ లోకమునకే గాక యావత్ ప్రపంచ నారీలోకానికే ఆదర్శప్రాయురాలైంది. నిశ్చలమగు పతి భక్తి, పెద్దలయెడల గౌరవము, ధర్మవిష్ణు, విషయ వివేక పౌశీల్యాదులు, కష్టములయందు అచలత్వము, అసాధారణ మగు క్షమ, కరుణ, నిర్మలప్రేమ, పవిత్రత మొదలగు నద్గుణములన్నియు ఈమెలో ఇమిడి నిమిడీకృతమై వున్నదనుటలో ఏ మాత్రం అతిశయోక్తి లేదు. శ్రీ యొక్క నడవడిక, సుగుణశీల సంపత్తులు ఏ విధంగా వుండాలో, తన జీవనగమనం ద్వారా చూపించిన మహాసాధ్విమణి, పతివ్రతా శిరోమణి సీతాదేవి.

తండ్రి అజ్ఞానుసారం శ్రీరామచంద్రుడు అరణ్యానికి బయలుదేరినప్పుడు తనను కూడా తీసుకొని వెళ్ళమని బ్రతిమాలకుంటుంది, ప్రాదేయపడుతుంది. శ్రీరామునితో “భర్త లేని స్వర్గసుఖములకంటే, భర్తతో

అరణ్యవాస దుఃఖమునే వరింతును. నీతో నుండుటయే స్వర్గము. నీతో కలిసియున్నచో నా కదియే పరమ సుఖము. నిన్ను విడిచి వుండుటయే నాకు నరకము. కనుక నన్ను తీసుకొనిపోమ్మ” అని వినిపిస్తూ వెంటబడుతుంది. మరియు “నన్ను విశ్వర్యముగాని, ధనముగాని లోభపెట్ట చాలవు. సూర్యుని విడిచి వెలుగు ఎట్లుండదో! నిన్ను విడిచి నేను అట్లుండలేను” అని అంటుంది. తనను వనవాసమునకు తీసుకొని వెళ్ళనియెడల విషము త్రాగియో, నీటిలో పడియో, అగ్నిలో దుమికియో మరణిస్తానని యెడరిస్తుంది. శ్రీరాముడికి తప్పనిసరి అవుతుంది. వనవాసానికి తనతోపాటు తీసుకొని వెళ్ళేవాడు. సుఖములోనే కాక, దుఃఖములోకూడ పాలు ప్లవచకోపటం నిజమైన భారత నారీ ధర్మమని నిరూపించింది సీత. అరణ్యవాసమున ఎట్టి కష్టములు కలుగజేయనని, వస్త్ర, పుష్ప, ఫలాదు లలో ఏమీ యిచ్చినప్పటికీ దానినే అమృతప్రాయంగా స్వీకరించి, ఏ మాత్రం భారం లేకుండా అనుసరిస్తానని వాగ్దానం చేస్తుంది సీత శ్రీరామునికి. నిర్మలమైన ప్రేమ, నిష్కపట యిద్ధి యేవి విదర్శనములు కావా!

సీతాదేవి యెంత పతివ్రతయో అంత త్యాగమూర్తి కూడాను. విరాధుడను రాక్షసుడు రామలక్ష్మణులను ఎత్తుకొని పారిబోవుమందుకు చూచి ఆమె పెద్దగా రోదీస్తూ “మాం హారోత్సృజ రాక్షతోఽస్మై నమస్తే రాక్షసోత్తమ” (తనను భక్షించి రామలక్ష్మణులను వదిలివేయమని) అని వేడుకుంటుంది. తన పతి కొరకు తన జీవితాన్ని సంతోషంగా త్యజించటానికి ఏమాత్రం

శుభాకాంక్షలతో

[illegible]

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840.

“దీనోవా రాజ్యహీనోవా,
యోమే భర్తా సమే గురుః
తం నిత్యమనురక్తాస్మి,
యథా సూర్యం సోమవర్షణా”

అనగా డీనుడు గాని లేక రాజ్యసీనుడు గాని, నా భర్త నాకు పూజ్యుడు సూర్యునియందు సువర్ణలవణ రామనియందు నేను నిత్యానురక్తమై యుందునని నీవారేచి వీ మాత్రం సంకోచించకుండా సమాధానం చెబుచుండి.

తనను వివాహమాడి పెళ్ళిచేయిని కడుపు రావబడును ఎంతో ప్రాణోదయపడుతూ, అర్థస్నాని, చివరకు దెబబ్బపడ్తుంది. అంజనమ్మ టీకి పీత ఏమోత్రం చరించదు. ధైర్యంగా రావణునితో, “నీవు నన్ను చూచి ప్ర్రవించితివి. జంబుకం వంటి నీకు, ఆహుసింగము వంటి నేను దాని పూర్ణాలను ఎరుగుము. ఒక

అంగీకరించినయెడల, రావణుడు ఏ విధంగా దొంగ
రసంగా సీతను అపహరించాడో, అదే విధముగా
శ్రీరాముడు కూడా దొంగరసంగా హనుమంతుని ద్వారా
తీసుకొనివెళ్లాడనే అవధానం వస్తుందని పీత అరిప్రాయ
పడింది. శ్రీరాముడి పరాక్రమాన్ని రాక్షసులు చవి
చూచే అవకాశం లేకుండా పోతుందని భావించింది.
ఎంతటి కష్టాలనైనా భరించటానికి సిద్ధపడిందిగాని,
శ్రీరామునికి అపరాధం రావటానికి మాత్రం సిద్ధ
ఇష్టపడియుండలేదు. సంవత్సర కాలం పాటు భర్త
వియోగబాధను, దుష్టుడైన రావణుని దెడరింపులను,
రాక్షస స్త్రీలు పెచ్చె దాడలను ఓర్చుకో సహించిన
సాహ్వియత సీతాదేవి.

రావణ పథానంతరం ఆరవ భార్య మండోదరి
వలెపెస్తూ 'ఉత్తివ్రతాయా నృక సానూనం నగ్నోఽసి
సే ప్రభా' (నీవు వతిప్రతయగు సీతయొక్క రేణము
చేత దగ్ధమైనావు) అని యనున సీతయొక్క
పాతివ్రత్య రేణమును, శీలసంపదను రావణులు
నయితరమూ గుర్తించినారనడంలో ఏమాత్రం సందేహం
లేదు.

రావణ పథానంతరం, శ్రీరాముని శంకరాభారితమైన
మాటలు విని ఎంతో వ్యధ చెందుతుంది. రాను
దైవముగా భావించిన భర్త పదిమందిలో మలకనగా
మాట్లాడి, ఉన్న సీతాన్ని శంకించినప్పటికీ, ఆ వతివ్రతా
తిలకము తన ఓర్పును విడనాడలేదు. భర్తను విడిచిన
లేదు. శ్రీరాముని ఆజ్ఞానుసారము లక్షణుడు చితిని
ప్రజ్వలించలేదుగా, తన భర్తకు ప్రవక్షిణం చేసి,
దేవరాలకు ప్రణామ మొనర్చి అగ్నిలో దుమికేముందు
"నామొక్క హృదయము నిత్యమూ రాఘవగు
తిప్ప, ఇతరుని మీదకు పోకుండా నున్నచో,
నన్ను ఏకం విధముల అగ్ని రక్షించుగాక!"
అని అగ్నిలో ప్రవేశిస్తుంది. అగ్ని ఆరిపోతుంది.
"ఓ! రామా! పాపరహితురాలగు ఈ సీతగు
పరిగ్రహింపుము" అని అగ్ని దేవుడు చెబుతాడు.
నిండుచూటాలిగా మన్న నయమున తనను మారా

విషయ సూచిక

"న సా సఖా శుభ్ర స నన్ది వృథా
న నే వృథా యే న వన్ది ధర్మమ్
నాసా ధర్మో యత్ర న సత్యమ్
స తత్ సత్యమ్ యచ్చ లేనాభ్యుపేతమ్."

అదగా ఏ సభయందు వృద్ధులుండరే, అది సభ
రాదు. ఏ వృద్ధులు ధర్మమును పలుకరే వారు
వృద్ధులే కాదు. దేవయందు సత్యముండదో, అది
దర్మము కాకాలదు. ఏది మోసముతో వింది
యున్నదో, అది సత్యము కాదు.

రిజ్యముల యందు విడిచి వున్న సభయమునకూడ,
రిస భర్తను గురించి ఒక్క పదమైన మాటను కూడా
అనలేదు. చిరు డిక్కిరి శ్రీరాముని హితమును,
దేవులను కోరినట్లు తెలుస్తున్నది. సీతా పాత్రి తన
లోకోత్తరములగు శీలవృత్తము చేతను, శ్రమకరుణల
లోడను, స్నేహవాత్సల్యములలోడను, సర్వలోకముల
నాశ్చర్య చకిత మొనరించుటతో బాటుగ భావనారీ
యొక్క చుహత్వమును లోకము ముందుంచినది భారత
వారి యొక్క గౌరవప్రతిష్ఠలను తన పవిత్ర చారిత్రముచే
యనుమడింపజేసింది. నకల స్త్రీ శాతికి ఆదర్శముగా
నిలిచినది ఈయమ్మ చరిత్రము నకల వారి లోకము
నకు గర్వకారణము రానున్న ఉత్తరాలలో లక్షణుడు,
భర్తలు, హనుమంతుల గురించి విచరించటానికి
ప్రయత్నిస్తాను.

సీత ప్రాసన రెండు ఉత్తరాలు శ్రద్ధగా చదివాను.
స్వామీమానంతో వ్రాసిన ఉత్తరాన్ని చూచి గర్వించాను,
రెండవ ఉత్తరాన్ని చూచి విచారించాను అన్నీ తెలిసిన
పిద ఈ విధంగా దిగులు వదిలే మన పిల్లల పరిసరి
ఏమిటి? చిరంజీవులకు నా ముద్దులు, ఇట్లు

సమయస్ఫూర్తి, సమాజదృష్టి, సంఘశక్తి

క్రమ పరాక్రమంలో ఆదిశక్తి అనీ, వాత్సల్యం చూపటంలో జగన్నాథ అనీ అంటారు. “కరుణించి చూచితే వెన్నెలలు విరియు, కన్నెట్టి జేసేతే మిన్నులే నిరుగు” అని ఒక మహాకవి భారతమాతను సుతించాడు.

శ్రీతాయుగంలో సీతాదేవి, రావణుని చెరలో సంవత్సరకాలంపాటు వీతాకిగా ఉన్నా, ఆమె పాతివ్రత్య మహిమవల్ల, మనోదైర్యంవల్ల ఏమైనానరే తనను చెరజిట్టిన రావణునికి బుద్ధిచెప్పి తీరాలనే దృఢ సంకల్పంతో బాధలను భరించింది, రావణుని అంతం చూసింది.

ద్వాపరంలో, ధర్మమూర్తులు, జగదేకపీఠులైన పంచపాండవులు భీష్మ ద్రోణ కృపాచార్యులు, ధృతరాష్ట్ర విదురుల సమక్షంలోనే పాండవుల ధర్మపత్ని ద్రౌపదికి, ఏ శ్రీతి జరుగగూడని అవమానం నిండు కొలుపులో జరిగింది. అప్పుడు ద్రౌపది ఏం చేసింది : భౌతికశక్తిని కోరటండా, తన నైతికశక్తిమీద విశ్వాస ముంచి, భక్తితో శ్రీకృష్ణపరమాత్మను చెడుకొని తన మాన సంలక్షణ గావించుకుంది.

అలానాడు శ్రీతాయుగంలో సీతను చెరజిట్టినందులకు రామరావణ యుద్ధం జరిగింది. ద్వాపరంలో ద్రౌపదికి జరిగిన అవమానానికి ప్రతీకారంగా భారత యుద్ధం

జరిగింది. భౌతికశక్తితో పాటు, నైతిక అధ్యార్థిక శక్తులు వారు కలిగివుండటం వలన దైవీశక్తి తోదై శ్రీతాయుగంలో శ్రీరాముడు, ద్వాపరంలో పాండవులు విజయాన్ని సాధించగలిగారు.

ఈనాడు కలియుగంలో శ్రీతి రక్షణ లేకుండా పోయింది. ఒంటరిగా బజారుకు వెళ్ళిన శ్రీ తీమంగా తిరిగి వస్తుండనే నమ్మకం లేదు. ఎక్కడ చూచినా మానభంగాలు, అత్యాచారాలు విచ్చలవిడిగా జరుగు రున్నాయి. శ్రీతి అమానుషంగా పదిమంది సమక్షంలో అపమానించబడుతున్నా ఎవరూ నోరు మెదపవలటం లేదు. ప్రేక్షకులలాగే చూచి తలదాచుకుంటున్నారు. ఈమధ్య జరిగిన ‘దాదర్ నంబుటన’ ఇందుకు తార్కాణం. ఏ ఒక్క మగ ప్రయాణికుడు నోరు మెదపలేదు. నోరెత్తిన ఒక శ్రీవి పండ్లూడకొట్టారు దుండగులు. మిగతా ప్రయాణికులు చూచి కూడా చూడనట్లుగా నటించి ప్రక్కకు తప్పుకున్నారు. దీనికి కారణమేమిటి? వీరిలో సమయస్ఫూర్తి పుండి పుంటే కనీసం ‘ఛైన్’ అయిన లాగివుండేవారు. వీరికితనం వీరిని అవరించింది. ఏమి అంటే ఏమి జరుగుతుందోననే భయం వీరిలో ప్రవేశించింది. ప్రాజాబులైన రీమితో మిన్నకుండిపోయారు. అంతేకాదు ఈనాడు సమాజంలో ‘నన్నంటుకోకు నా మాల కాకి’ అన్నట్లుగా, తనరేమి పట్టనట్లుగా వ్యవహరించే మనస్తత్వం ప్రబలిపోయిందని అంతేకాదు తన శక్తిమీద రెనకే సమ్మతిం లేకుండా పోతున్నది. ‘సంఘే శక్తి కలౌ యుగే’ అనే విషయాన్ని కూడా విస్మరించటం జరుగుతున్నది. ఆనాడు ఆ దోగీలో. ప్రయాణం చేస్తున్న అందరు ప్రయాణికులు కలిపి సమైక్యంగా ఆ దుండగులను ఎదిరించివుంటే అంత మోరం జరిగి పుండేది రాదు

గీచిరీ కారణం 'సమాజ' రోపించటము, నంపు శక్తి మీద విశ్వాసం లేకపోవడంవలననే ఇన్ని అసర్వాలు జరుగుతున్నాయి

సమగ్రసూక్తి, సమాజవృద్ధి, సంఘ శక్తితో ఉద్యమించాలి. వీటికి ప్రతిక, అప్యాత్మిక విలువలు తోడై నవ్వడు ఏ రంగములోనైననూ విజయమును సాధించవచ్చును. కేవలం భౌతికశక్తి మీదనే

ఆధారపడినందున విజయాలు చేరవచ్చు. ఒకవేళ చేరారినా అవి కాళ్ళందంగా మనుజాలవు. ఈ వాస్తవాన్ని సమాజం ఎప్పుడు గుర్తిస్తుందో? ఆ శుభ సమయం కోసం ఎదురుచూద్దాం దానికి అవసరమైన సహాయ సహకారమును అందించటం ప్రతిబద్ధుని కర్తవ్యంగా భావించి, విశ్వసించి, ఆవరించుదాం.

- సాయి ప్రయ

*****

★ విజానవా ★

ప్రెయిలీ

1829 లో లాయన్ ప్రెయిలీ కాగితంపై చుక్కంను చేతికి తగిలే విధంగా చేసి, గుడ్డిదారు అక్షరాలను గుర్తు పట్టే విధంగా ప్రెయిలీ లిపిని కనుగొన్నాడు.

ప్రెయిలీకి ఈ రకమైన ఆలోచన రావడానికి కారణం "కెప్టెన్ దార్ఫీర్" అనే ప్రెంచి దేశస్థుడు. అరబి సూచనల మేరకు ప్రెయిలీ నిమి తయారుచేయ పడింది. 1932 లో ఇంగ్లీషు అక్షరాల ప్రెయిలీలో ముద్రించి గుడ్డిదారికి విద్యావోధన ప్రారంభమైంది

బ్యాటరు రీ

1870 లో, ఇటలీ దేశస్థుడైన మెడిటన్ ప్రొఫెసర్ లూగీ గాలాబ్బీ కళ్ళపై పరిశోధన చేస్తుంటే ఒక కప్పుకాణు జారి క్రిందవున్న జింకు పళ్ళెంలో పడి అటు ఇటు కదిలింది. కప్పుకాళ్ళలో తిరింటు పుండని ప్రభువువారు గాలాబ్బీ కావి 1900 సం॥లో అలెస్సాండ్రో బోట్టా, గాలాబ్బీ పరిశోధన తోపాటుగా గమనించి లోహంలో విద్యుచ్ఛక్తి పున్నట్లు ప్రకటించాడు. జింకు కాపర్ రోహాలనుపయోగించి బ్యాటరీ విద్యాణం చేసాడు. విద్యుచ్ఛక్తి ఆ రోహా మిశ్రమాలు అవజం

ఉపయోగించడం ద్వారా విద్యుచ్ఛక్తిని పొందవచ్చని బ్యాటరీ విద్యాణం చేసాడు.

విమానం

1874 లో అమెరికాదేశ గారిలోకి ఎగిరే విమానాన్ని ప్రెంచి శాస్త్రజ్ఞుడు "ఫేరెక్స్ దూ పెంఫర్" కనుగొన్నాడు. పెరేక్స్ తర్వాత రష్యాలో "అలెగ్జాండర్ మోజైస్కి" ఇదే విధానంలో విమానాన్ని తయారు చేశాడు. కావి కొన్ని పెకండ్లు చూడ్రేమే అది గాలిలోకి ఎగరగలిగింది. 1890 లో ప్రాన్సు దేశస్థుడు "పెరె మెంట్ ఆర్డర్" చేసిన విమానం 50 మీటర్ల ఎత్తు ఎగరగలిగింది. 1903 డిశంబరు 17 న "ఆర్బెర్ట్ విల్బర్ర రైట్ సోదరులు" రొలెసారిగా 12 పెకండ్ల పాటు హుర్తి కంట్లోని చేయగలిగిన విమానాన్ని 3,4 మీటర్ల ఎత్తు కెగరించారు. అదేరోజు వారు చుర్రో మూడు విమానాలను చేసి ఆరమైన చూరం పెరకు ప్రయాణం చేయగలిగారు. 1908 లో మరో విమానాన్ని చేసి ప్రాన్స్ లో 50 మైళ్ళ దూరం ప్రయాణం చేయ గలిగారు. 1913 నుంచి ప్రాన్స్ లో 'బాయిస్స్ ప్రేరెర్స్' అను కంపెనీ విమానాలను తయారుచేయడాన్ని ప్రారంభించారు.

- జి. ఎస్. సాయిరాధ్

*****

స్వర్గానికి ద్వారము 'హరిద్వార్'

భారతదేశము పవిత్ర పుణ్యక్షేత్రములకు నిలయం. అందులో హిమాలయములు పవిత్ర దేవాలయములకు, పుణ్య తీర్థములకు ప్రసిద్ధి. ఏ శిఖరము చూచినా ఆకాశాన్నంబుకున్నదా అనిపిస్తుంది. మంచుతో పెండిలా తళతళలాడే కొండలు, ఎత్తైన శిఖరాలు, లోతైన లోయలు, దట్టమైన అడవి వృక్షాలు, రకరకాల అందమైన పేర్లు తెలియని పుష్పాలు, చిన్న చిన్న నెలయేళ్లు, నన్నది వాటలు, అత్యంత సుందరంగా మనోహరంగా కొన్నచోట వేగంగా, మరికొన్నిచోట నిదానంగా, గలగలలాడుతూ ఒకసారి, గంభీరంగా ఒకసారి ప్రవహిస్తూ ముపుల ఆశ్రమాల వద్ద ఆగుతూ అందరినీ పునీతంచేస్తూ ప్రవహిస్తుంటుంది గంగాకూత.

“ హరిద్వార్ ” (A Holi city) హిమాలయాల ప్రాచీనభాగంలో వున్న అందమైన నగరం. దీనిని అనేకముద్రల పేర్లతో పిలుస్తుంటారు. “హరిద్వార్” (Door of God) దేవుని రాజ్యానికి (Kingdom of God) వెళ్ళటానికి ఇది ద్వారమని అంటారు. దీనిని “స్వర్గద్వారము” (Gate way of Paradise) అనికూడా అనవచ్చును.

నగర పుత్రులను పునీతులను చేయుటకు, భగీరథుని తపస్సుకు మెచ్చి, అమరలోకము నుండి బయలుదేరిన గంగ అహంకారముతో తన శక్తిని చూపిద్దామనుకొని అత్యంత వేగంతో దివి నుండి భువికి దూకింది. కానీ అన్నింటిని భరించి గర్వమణిగంగచల సర్వశక్తి సంపన్నుడు ఒక్క పరమేశ్వరుడే. యెని శిష్యుని ఆ ప్రవాహ వేగమునకు అడ్డుపెట్టి, జటా జూటంలో బంధించగ పాపం ! మళ్ళీ భగీరథుడు తపస్సుచేసి శివుణ్ణి మెప్పించి, తన వెంట గంగను తీసుకొనివెళ్ళి తన షూరీకులకు శాప విమోచనం గావించాడు. భగీరథుని వెంట బయలుదేరిన గంగకు భాగీరథిగా

పేరు వచ్చింది. అందుకే ఎవరైనా పట్టుచిరుపిక పని సాధిస్తే భగీరథ ప్రయత్నం ఫలించిందంటారు. ఈ గంగ హరిద్వార్ వద్దనే భూమి మీదకు వచ్చింది. ఇక్కడ అత్యంత సుందరంగా, అమిత వేగంగా పరుగులిడుతుంటుంది. ఆ దేగానికి సామాన్యులు తట్టుకోవటం కూడా కష్టమే. హిమాలయముల హిమము అంతా అందే వుంటుంది. పే నెలలో మధ్యాహ్నం స్నానం చేసినా పండుకు పుడుతుంది.

హరిద్వార్ నగరానికి చేరి, గంగానది వాటిలోపలకు అడుగు పెడుతుండగానే దేవాలయాల నమూనాయం కనిపిస్తుంది. అక్కడ చాతాచరణము యాత్రికులకు ఉత్తేజము కలిగిస్తుంది. అక్కడి దేవి, దేవతలను ఆరాధింపతారు. హరిద్వార్ము అనేక ఆశ్రమములకు ధర్మశాలలకు, సాధుసంతులకు నిలయం. 12 సంలకు కుంభమేళా, 8 సంలకు అర్ధ కుంభమేళా జరుగుతాయి. లక్షల సంఖ్యలో యాత్రీకులు అక్కడికి వస్తారు. ప్రతి సాయంత్రం గంగామారకు హారతి తార్యక్రమము అత్యంత వేడుకతో జరుగుతుంది. ఆ పవిత్ర స్థలమునకు “ హర-కి-పౌరి ” అని పేరు. విష్ణువు యొక్క చరణ ముద్ర అక్కడ పైకాగంలో పుంటుంది గంగ విష్ణు పాదస్పర్శచే పవిత్రత పొందినదని మన నమ్మకము. ఆ ప్రాంతంలో శంకరాచార్య, మాయాదేవి వంటిదేవి, సీతేశ్వరి, నవగ్రహ దేవాలయములు కలవు. మానవదేవి మందిరం ప్రక్కన ఉన్న కొంద్రపైన పుంటుంది. అక్కడికి “ రోడ్వే ”లో పెళ్ళి సందర్శించవచ్చును. మానవదేవి మందిరం నుండి చూస్తే హరిద్వార్ దృశ్యము అహోదకరంగా పుంటుంది. అక్కడి గంగానది యొక్క నవ్వుపాయలు, వాటిపై నిర్మించబడిన వంతెనలు ఎంతో మనోహరంగా కనిపిస్తాయి. హర-కి-పౌరి యందు గంగ విష్ణు పాదముల

గుండా ప్రవహించుచున్నది గనుక ఆ ప్రాంతమునకు “హరిద్వార్” అని పేరు వచ్చింది.

శుంధ నిశంధులతో యుద్ధం చేయుటకు చాముండేశ్వరి ఎన్నుకున్న స్థలము మానవ దేవి మందిరమునకు ఎడమ వైపున వున్న పర్వతము. చండిదేవి మందిరం గంగకు ఆవలనున్న కొండపై కలదు. ఆ పర్వతపు అంచులందు అంః నీదేవి మందిరమున్నది. దాని మూలస్థానమందు గౌరీశంకర దేవాలయ మున్నది.

దక్ష ప్రజాపతి తాను చేయు యజ్ఞమునకు తన అల్లాడైన శంకరుని పిలువకపోయినా, సతి తన తండ్రి చేయు యజ్ఞమునకు వచ్చి అవమానించబడి, దానిని భరించలేక అక్కడే యోగాగ్నితో భస్మమైపోయింది. అది తెలిసిన శంకరుడు రుద్రుడై వచ్చి దక్షయజ్ఞమును నాశనంచేసి దక్షణ్ణి సంహరిస్తాడు. దక్షణేశ్వరమును నాశనంచేసి దానికి “శివపురి” అని పేరు పెడుతాడు. సతి మరణించిన స్థలాన్ని “మాయపురి” అని పిలుస్తారు. అది ఎంతో పవిత్రమైన స్థలమని బావింది అనేకమంది సాధువులు, మునులు, ఋషులు మాయపురిలో స్థిర నివాసమేర్పరుచుకున్నారు.

సప్త ఋషులు తపస్సు చేసిన పవిత్ర స్థలమిది. ఇక్కడ సప్త సరోవరాలన్నాయి. సప్త ఋషుల పర్యటించిన నుండి గంగమాత సప్త వాహినలుగా పరివహిస్తున్నది. శ్రీ రాముని సోదరుడైన “భరతుడు” ఈ ప్రాంతంగుండా “హృషీకేశ”కు వెళ్ళినాడని చెబుతుంటారు. అక్కడ భరత మందిరం కూడా ఉన్నది. ద్వాపరయుగంలో ఈ ప్రాంతము నుండే సర్వరాహుణు ఉపక్రమించినట్లు చెబుతుంటారు. ధృతిరాష్ట్రుడు, విదురుడు, గాంధారి, కుంతి - ఇక్కడ తమ అత్యయిలకు కర్మకాండలు జరిపి నర్మకప్రాప్తిని పొందినారు. ఈ హరిద్వార్ ప్రాంతము పురాణకాలము నుండి పవిత్రమైన పుణ్యక్షేత్రంగా చిలసిల్లింది.

మీరు చివరకు ఘాటాన్నింది....

సపట్ తోపన్ తకమలామ్

తామర, గజ్జి మరియు దురదలకు

MFRS SAPAT & CO. BOMBAY-2

ఫోన్: 73258

ది ట్రేడ్ మోమోటింగ్ కార్పొరేషన్

“అనంత నిష్కలవన్”

హిజ సెం. 711, మెంకటేశ్వరపురం, మెయింబాడ-520010

ఆ రోజులలో దీనిని “మాయపురి” అని “గంగద్వార్” అని “తపోవన్” అని పిలిచేవారు. కపిలముని ఆశ్రమము ఇక్కడనే వుండేది. భగీరథుని హర్యక్షులైన సగర పుత్రులు అశ్వమునకై అన్వేషిస్తూ యిక్కడికి వచ్చి దానిని కపిలాశ్రమంలో చూచి కపిలుని అనుమానించి ఆయన ఆగ్రహానికి గురియై దహించబడిన స్థలం యిదే. అందువలన దీనిని “కపిలస్థాన్” అని కూడా అంటారు. మహాకవి కాళిదాసు తన రచనలలో అక్కడి పరీకృతి సౌందర్యాన్ని అతి మనోహరంగా వర్ణించాడు.

మన పవిత్రమైన దేవాలయాలన్నీ మొగలాయి దండయాత్రలకు గురియై నర్వనాశనం చెయబడ్డాయి. “హర్-కీ-పారి” లోని పవిత్రమైన విష్ణుదేవాలయం కూడా వారి దండయాత్రలకు గురియై నేటికీ శిథిలాలయ ముగానే మనకు కనిపిస్తుంటుంది. “బహుకుండ్” ఇక్కడనే వున్నది. ఇక్కడ గంగలో స్నానము చేసిన ఎట్టి పాపములైనా వైదొలుగుతాయని మనవారి నమ్మకం. అందువలనే నిత్యమూ వేలాదిమంది భక్తులు పర్యవంచనలమూలల నుండి ఇక్కడికి వస్తుంటారు.

ఈ హరిద్వార్ నుండి పవిత్ర పుణ్యక్షేత్రాలైన హృషీకేశ్, బదరీనాద్, కేదార్ నాద్, యమునోత్రి, గంగోత్రిలు దర్శించటానికి వెళ్ళాము. ఆ పవిత్ర పుణ్యక్షేత్రముల విశేషాలు తరువాయి వ్యాసములలో చదవండి. క్రొమరగిరి రామమోహనరావు

గీత-అమృతవర్షిణి.....

శ్లో॥ అజోఽపి సన్నవ్యయాత్మా భూతానా మిశ్వరోఽపిసన్।

ప్రకృతిం స్వా మధిస్తాయ సంభవా మ్యాత్మమాయయా॥

పరమాత్మ ద్వివిధ స్వరూపుడు. 1) పరస్వరూపము
2) అపరస్వరూపము. పరస్వరూపమనగా విరాకార
నిర్గుణ పరబ్రహ్మ తత్త్వము. అపరస్వరూపమనగా
అవతారస్వరూపము. దీనినే అనాదిస్వరూపము,
అవతారస్వరూపము అనికూడా వ్యవహరిస్తారు. ఈ
ద్విష్ట శ్లోకమునందలి ప్రథమ పాదము పరస్వరూప
తత్త్వమును ద్వితీయ చరణము అపరస్వరూప సంభవ
విధానమును తెలియజేయుచున్నది.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

సోయి గంగామహాదేవి

_____

సరమాత్మ ఏదీవాడు ? 1) అజ 2) అవ్యయాత్మా
3) చూతేశ్వర - ఇట్టివాడు. “అజుడు” అనగా
ఏమిటి ? 1) జననము లేనివాడు 2) కదలిక లేనివాడు
అని అర్థము. “జననము లేనివాడు” అనగా
నిర్వికారుడు, సర్వమూర్తి, ఏకస్వరూపుడు అని అర్థము.
“కదలిక లేనివాడు” అనగా సర్వవ్యాపకుడు అని
అర్థము. సర్వగతము, సర్వవ్యాపకమైన పదార్థము
నకు చలనమెట్లు సంభవము ? రాఫున “అజుః” అనగా
సర్వవ్యాపకుడని అర్థము.

ఇక “అవ్యయాత్మా” - “అవ్యయ” మనగా క్షీణత లేనివాడని అంటారు. ఐతే ‘అంతమాత్రమే’ కాదు. పృథ్వి, క్షీణతలు రెండునూ లేనివాడు అవ్యయుడు. ఎట్లు : ఎట్లునగా ఏదీని ఒక తత్వము పృథ్విచేందవలెననిద తన పూర్వస్థితిని క్షీణించవలెమన వలసివుంటుంది. తనుక పృథ్వికూడనూ క్షీణత్వము యొక్క వికారమే. కావున “అవ్యయాత్మా” అనగా

వృద్ధి, జీవితం లేక నదా ఏకత్వముగా నుండువాడని అర్థము. అదియునుగాక “వ్యయ” అనగా జీవత్వమని అర్థము. “అ” అనగా పరమాత్మయని అర్థము. “అవ్యయాత్మా” అనగా నమస్త జీవులు ఏ పరమార్థియందు ఉపస్థితిపై వుండున్నవో అట్టి జీవధారుడైన పరబ్రహ్మమనికూడనూ ఒక అర్థము. అనగా జీవుడు + దేవుడు = అవ్యయాత్ముడు. దీనినే పరిపూరమంటారు.

ఇక “ భూతేశ్వరుడు ” - “ చూరానమీశ్వరుః ” అనగా సమస్త పాపిణులను నియమించువాడు - అని అంటుంటారు. కానీ అది పరిష్కార సత్యము కాదు. భూతేశ్వరుడు - అనగా పంచభూతములకు ఈశ్వరుడు (నిర్మానుకుడు) అని అర్థము. సమస్త బ్రహ్మాండములు, లోకాలోకములన్నియును పంచభూతనిర్మితములే కానుక భూతేశ్వరుడనగా సకల లోక నియంత అని అర్థము. బ్రహ్మాండములకే అధిపతియైనప్పుడు ఆ బ్రహ్మాండ గత పాపిణులు అతని అధీనములోనివి కావాః కనుక సమస్త లోకనాథుడే భూలేస్వరుడనీ చెప్పబడింది. కనుక పరమాత్ముడు జనన రహితుడు, సర్వవ్యాపకుడు; వృద్ధి, షీజలలు లేనివాడు; పరశ్చూర్ణ మూరి; సకల లోకనాథుడు.

విద్యుత్తు సరలవిద విద్యుత్పరికరములలో చైతన్య శక్తి వి కలిగింపచేస్తున్నప్పటికిని ఇది నిరాకారముగా, అగోచరంగానే వుండున్నది. పరమాత్ముడుదాడనూ పై లక్షణములను ఎన్నింటినీ కలిగియున్ననూ నిరాకారుడుగా అగోచరుడుగానే వుంటాడు. ఇట్టి అగోచర పరమాత్మ గోచరం అయ్యే విధానం ఏమిటి ? అది ఇప్పుడు

చెప్పబడుచున్నది. “నా ప్రకృతిని నేనదివనించి, వశమందుచుకొని నా స్వంత మాయచే సంధవిస్తుంటాను” అని భగవద్వచనము. అనగా ఏమిటి? ఇచ్చట చాలామంది వ్యాభ్యాతలు “ప్రకృతి” శబ్దమునకు, “మాయ” శబ్దమునకు రెండింటికీ “మాయ” అనే అర్థమునే ఉల్లేఖించారు. భగవంతుడు రెండు విభిన్న శబ్దములను ఎందుకు ప్రయోగం చేసినట్లు. ఏదో ఒక అంతరార్థము లేక చేయునా? అది విచారించుము. ఆ రెండు పదములు ఒకటే కాదు.

“ప్రకృతి” అనగా అనేకానేక అర్థములు, పుష్పతృప్త్యర్థములు వుంటున్నది. ఇచ్చట తీసుకొనవలసినది “త్రిగుణసామ్యవస్త” అని ఈ అవస్థను “ప్రకృతి” అని అంటారు. దీనినే “అయావస్త” అని, “గుణావీత”మని, “వరత్పి”మని కూడా అంటారు. త్రిగుణసామ్యము అనగా గుణరాహిత్యమే. కావున “గుణరహితమైన నా నిరాకార నిట్టణర్తమునే నేను కలిగివుండి నా మాయచే నేను గోచరమౌచాను, అవతరిస్తాను” అని అర్థము. “మాయ” అనగా ఏమిటి? “మాతృస్యాం విశ్వమితి మాయా”, దీని యందు విశ్వము మురమైయుంటుంది - ఇది మాయ. అనగా పరిమితిని కల్పించునది మాయ. అనగా అనంతం, నిరాకారం - ఒక ఆకారంతో గోచరమగుటకు ఇది అవసరమే కదా? కనుక ఈ శ్లోకార్థమే మనగా -

“సర్వవ్యాపకుడను, నిర్వికారుడను, పంచభూత నియామకపడనైన నేను; నా గుణరహిత స్థితిని వీడక ఆ దివ్యర్థముతోనే నా మాయతో నేను పరిమితునిగా గోచరమౌచాను” అని అర్థము. అనగా అవతారమూర్తి మానవునిగా గోచరమౌతున్ననూ అతడు గుణరహితుడే సర్వవ్యాపకుడే, జన్మభ్రామ్యుడే. ఆ కనిపించే ఆకారము రూపనూ నిరాకారమేనని అర్థము. అవతారమిట్టి దివ్యత్వ నమద్వితమైనది.

చైతన్యవాణి

గీత సత్యదర్శిని, సత్యస్మరూపిణి. మానవ సమన్యలను ముంతేతి కంకణమువలె దర్శించగలదు. పరిష్కారములను పట్టించిన విస్తరితరే ముందుంచగలదు.

* భగవంతుడు కావాలా? అయితే అందరినీ ప్రేమించు. అనందం కావాలా? అయితే అభాగ్యులకు సేవ చేయ.

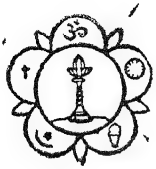
* ప్రతి వ్యక్తిలో మాధవుడు, మానవుడు యిద్దరూ వున్నారు. నవ్వి నవుడు మాధవుడు తొంగి చూస్తాడు. ఏడ్చినపుడు మానవుడు పొంగి వస్తాడు. నవ్వుతూ జీవించడం అలవరచుకో. పరిస్థితులు మన అదీనములతో వుండవు. కానీ ప్రచర్తన మన అదీనమే.

* దేవాలందరికీ వున్నాయి. వాటి వివరాలు వైద్యునికే తెలుసు. మనస్సులందరికీ వున్నాయి. వాటి గతులు గురువుకే తెలుసు.

* బాధలు కలిగాయని చింతించకు. బోధలతో వాటిని బాగుచేసుకో. నీ సేవలను అందరూ గ్రహిస్తారు. నీ బాధలను భగవానుడే అర్థం చేసుకోగలడు, నిన్ను అనుగ్రహించగలడు, ఆశీర్వదించగలడు.

నేకరణ : మల్లాది సూరిబాబు

అహా! నేటివారలెంత ధన్యులో కదా! పరిపూర్ణ పతారమైన భగవాన్ శ్రీ సత్యస్యామ్యాలయను ౨ వి వి డీ రా గ్రహితున్నారు. ఇట్టి దివ్యమైన, అవాఙ్మానన గోచరమైన ఈ అవతారి మధురమదా స్రవంతుల గోగ్రీ, దానిలో తూలి, వారి, ఓలలాడుదురుగాక!

దీర్ఘ జీవితాన్ని కాదు దివ్య జీవితాన్ని ఆశించాలి

మానవుడు ఆశించవలసినది దీర్ఘజీవితము కోసము కాదు. దివ్య జీవితము కోసము ఆశించాలి. దివ్యమైన ఈ ప్రకృతియందు మానవుడు దివ్యత్వమును పొందటమే ప్రధాన కర్తవ్యము. సృష్టిరహస్యము సృష్టికర్తకు

శ్రీసత్యసాయిబోధ

తప్ప అన్యులకు అర్థం కాదు సృష్టిరహస్యమును గురించటానికీ ప్రయత్నించేవారే అంటివ్వలు. అయితే ఈ సృష్టిరహస్యమును పరిపూర్ణముగా ఎవరూ గుర్తించలేదు. ఈనాటి పరిశోధనలు రేపటికీ పాతవైపోతున్నాయి. రేపటి పరిశీలన ఎల్లుండికీ పాతవైపోతున్నది. వైజ్ఞానికుడు పాతదంతా రోతదిగా భావిస్తుంటాడు సృష్టి అంతయు ఉగాయమునకు మార్పు చెందునదే. ఇది నిత్యమైనది, సత్యమైనది కాదు. నిత్య సత్య నిర్మలమైన తత్వము సృష్టికర్తయే. సృష్టికర్తను పరిశీలన చేసి, పరిశోధన చేసి సృష్టికర్తను పొందేదే ఆధ్యాత్మిక మార్గము.

ఈ చరాచర ప్రపంచమంతయు త్రిగుణాత్మకమైనది. త్రిగుణాత్మకమైన ప్రపంచమే త్రిమూర్తి స్వరూపము. సృష్టి స్థితియందులకు త్రిగుణములే మూలకారణము. తమ స్వరూప స్వభావములతో,

విశేషములతో, వికారములతో లోకాలను ప్రకాశింప చేసేది త్రిగుణములే. గుణాతీతమైన తత్వాన్ని గుర్తించే వ్యక్తిత్వమే నిజమైన మానవత్వము. భగవంతుడు ఆత్మస్వరూపుడు. "సత్యం జ్ఞానమనంతం బ్రహ్మ" అని బ్రహ్మమన్నా, సత్యమన్నా, అనంతమన్నా, ఆత్మ అన్నా, భగవంతుడన్నా అన్ని పర్యాయ పదములే. మొట్టమొదటి ఆత్మనుండి పంచభూతములు ఆవిర్భవించాయి. పంచభూతములు పంచతత్వములను యముడుకొని వుంటున్నాయి. పంచభూతములనుండి పంచీకృతము ఆరంభమైనది. పంచీకృత భావమునుండి ఆవిర్భవించినవే త్రిగుణములు. త్రిగుణములయొక్క ఆకారమే ఈ విశ్వము. విశ్వమునందు సత్త్వరజస్తమో గుణములు నిండి ఉంటున్నాయి. సత్త్వసృష్టి యొక్క రహస్యాన్ని మొట్టమొదటి గుర్తించాలి. సత్త్వసృష్టి యొక్క సమిష్టి సత్త్వాంశమే అంతఃకరణ. పంచభూతముల సమిష్టి సత్త్వాంశమే అంతఃకరణ. ఆకాశ సత్త్వముల సమిష్టి సత్త్వాంశమే అంతఃకరణ. ఆకాశ సత్త్వ సృష్టి ఐన యిది వ్యష్టితత్వాన్ని అనుభవిస్తూ వచ్చింది. భూతిములలో ఆకాశము మొదటిది. ఈ ఆకాశము యొక్క వ్యష్టితత్వము నుండి శుద్ధ సత్త్వాంశము ఒకటి బయలుదేరింది. ఇదియే మానవారములకు ప్రధమ స్థానము. ఆకాశముయొక్క వ్యష్టిసత్త్వము నుండి చెవి పుట్టింది. పంచభూతములలో రెండవది గాలి. ఈ గాలి వ్యష్టిసత్త్వమైన ఆంశమే చర్మము పంచభూతములలో మూడవది అగ్ని. అగ్నియొక్క వ్యష్టిసత్త్వాంశమే కన్ను. పంచభూతములలో నాల్గవది నీరు. దీని వ్యష్టి సత్త్వాంశమే నాదక. పంచభూతములలో ఐదవది భూమి-ప్రకృతి. ప్రకృతి వ్యష్టి సత్త్వాంశమే ముక్కు. శబ్ద స్పర్శ రూప రస గంధములు ప్రధమమున పంచ

భూతముల శుద్ధసత్వము నుంచి ఆరంభమైనాయి. ఒక్కొక్కటి వ్యష్టిభూతము కనుక ఆ వ్యష్టి నుండి ఆవిర్భవించిన ఈ అంగములు (ఇంద్రియములు) ఒక్కొక్క పనికి మాత్రమే ఉపయోగించుకోవటానికి పిలపుతుంది. ఆకాశము గుణము శబ్దము. శబ్దమునకు చిహ్నము (ఇంద్రియము) చెవి. చెవి వినుటమాత్రమే తప్ప అన్యము ఎరుగదు. రెండవ భూతమైన గాలి గుణము స్పర్శ. స్పర్శకు చిహ్నము చర్మము. దీనికి శ్రవణ శక్తి లేదు. మూడవది అగ్ని. దీని అంశము కన్ను. ఇది చూడగలదే కాని స్పర్శించలేదు. నాలుగది నీరు. దీని అంశము నాలుక. నాలుక రుచి చూడగలదే కాని వ్యక్తిని చూడలేదు ఐదవది ప్రకృతి. ప్రకృతి యొక్క అంశము ముక్కు. ఇది వాసన చూడగలదే కాని రుచిని చూడలేదు. ఈ అంశములు ప్రతిబింబము లగుటచేత ఒక్కొక్క గుణమును మాత్రమే ఇవి స్వీకరిస్తూ వచ్చాయి.

పంచభూతముల యొక్క సమిష్టి స్వరూపమే అంతఃకరణ. అంతఃకరణకు శబ్ది స్పర్శ రూప రస గంధములు అన్నీ అనుభవించే అధికారముండున్నది. ఇవి జ్ఞానేంద్రియములకు మాత్రమే సంబంధించినవి. ఈ జ్ఞానేంద్రియములు దేహమునకు వెలుపలివా? లోపలివా? అని విచారిస్తే ఇవి అంతర్భూహిస్వరూపాలు. కర్మేంద్రియమైన చెవి మాత్రమే వుంటుంది జ్ఞానేంద్రియమనే వినుశక్తి లేకపోయినప్పుడు చెవి వుండి పర్యాయజనం లేదు. జ్ఞానేంద్రియమనే వినుశక్తి వుండి కర్మేంద్రియమనే చెవి లేకపోతే వినలేదు. జ్ఞానేంద్రియ కర్మేంద్రియ సమ్మిళితమైన స్వరూపమే ఈ వ్యష్టి తత్వము. బయట లౌడ్ స్పీకర్స్ పెట్టారు. ఇక్కడ గనుక మైకు లేకపోతే లౌడ్ స్పీకర్ల పర్యాయజనంలేదు. ఇక్కడ మైకు, అక్కడ స్పీకర్ వుండాలి. ఈ రెండింటి సమ్మిళిత స్వరూపమే ఇక్కడి తత్వాన్ని ఆక్కడికి, అక్కడి తత్వాన్ని ఇక్కడికి పరస్పరంప జేస్తుంది. ఈ శుద్ధసత్వమైన సత్త్వగుణ సంపత్తియే

శబ్ది స్పర్శ రూప రస గంధాలు. ఇవి సత్త్వగుణము నకు సంబంధించినవి. రజోగుణము యొక్క సమిష్టి పంచభూతముల స్వరూపమే ప్రాణము. సత్త్వగుణము యొక్క పంచభూత స్వరూపమైనది అంతఃకరణ. అయితే రజోగుణము యొక్క పంచభూతముల యొక్క సమిష్టి స్వరూపము ప్రాణముగా నిలిచింది. రజోగుణ సృష్టియందు పంచభూతములందు వ్యష్టిస్వరూపమైన ఆకాశము యొక్క బిందువు కన్ను. రెండవ భూతమైన వాయువు యొక్క వ్యష్టిస్వరూపమైన బిందువు చేయి. రజోగుణ సృష్టియందు మూడవదైన వ్యష్టిస్వరూపము అగ్ని. వ్యష్టిస్వరూపమైన అగ్నియొక్క సృష్టిబాలు. నాలుగు, ఐదు అయిన నీరు, పృథ్వీల వ్యష్టి సృష్టి మల మూలములు వినర్జించు ప్రదేశములు. సత్త్వగుణ సృష్టియందు వ్యష్టి సృష్టిగా వచ్చిన ఆకాశము యొక్క మొదటి సృష్టి చెవి. రజోగుణమునందు వ్యష్టి సృష్టి ఆకాశము యొక్క సృష్టి కన్ను. విశావాతా ఆకాశమునకు ఇద్దరు బిడ్డలు. రజోగుణము బిడ్డ వాక్కు. సత్త్వగుణము బిడ్డ చెవి. ఆకాశము మొదటి బిడ్డ చెవి రెండవ బిడ్డ వాక్కు. మొదటి బిడ్డయైన చెవి బయట విషయాన్ని లోపలికి స్వీకరిస్తుంది. రెండవ బిడ్డ అయిన వాక్కు స్వీకరించిన దానిని బయటకు విడిచిపెడుతుంది. సత్త్వగుణము యొక్క వాయువు బిడ్డ చర్మము. రజోగుణము యొక్క వాయువు బిడ్డ చేయి. ఎక్కడైనా దేహముపైన ఏదైనా చీమ పొడుతుంటే చర్మము స్పర్శ తెలుసుకుంటుంది. తెలుసుకున్న తక్షణమే చేయి దానిని తీసిపారేస్తుంది. విశావాతా సత్త్వగుణము యొక్క అంశములు స్వీకరించటము, రజోగుణము యొక్క సంతతి దానిని వినర్జించటము అయితే ఈనాడు లోకము ఏ రీతిగా వున్నదంటే వినర్జించవలసిన రజోగుణము స్వీకరిస్తున్నది. దీనిని ఉల్లాసేదా అంటారు. సత్త్వగుణమే స్వీకరించాలి.

పృథ్వీకి సత్త్వగుణమే మొద్దమొదటి పదము. ఈ పృథ్వీకి శ్రీ అని ఒక పేరు. శ్రీ అనగా 'స' కాద

'త'కార, 'ర'కారములతో కూడినది 1. సత్వగుణము 2. తమోగుణము 3. రజోగుణము. మొదటి సాత్వికము స్వీకరించాలి. రెండవది తమోగుణము. అనగా మర్యాదగా, వినయముగా, అణుకువగా వుండే గుణములు అభివృద్ధిపరచుకోవాలి. మూడవవైన రజోగుణమనేది విధిలేని పరిస్థితులయందు కట్టకడపట స్వీకరించవలసినదే కాని మొట్టమొదట స్వీకరించవలసినది కాదు. పృథ్వి రహస్యమునందు పృథ్విదమములో ప్రారంభమయ్యేది 'స'కారమే. అదే సాత్వికము. పృథ్వి మానవుడు సత్వగుణ అంశమునందు, సత్వగుణ ప్రక్రియయందు సత్వగుణ తేజస్సునందు, సత్వగుణ మార్గమునందు, సత్వగుణ ప్రవృత్తినయందు మానవత్వం అభివృద్ధిగావించుకోవాలి.

ఇంక తమోగుణము. సృష్టి పంచభూతముల మిశ్రమమే ఉంటున్నది. పంచభూతములు పరిపూర్ణ భూతములు, మిశ్రమము కాలేదు. పంచీకృతములు యిక్కడ చేరిపోయాయి. ఇది అందరికీ అర్థమయ్యే విషయము కాదు. అర్థమయ్యే విమిత్తమై ప్రాచీనదిక సంబంధమైన ఒక ఉపమానాన్ని చెబుతాను. ఆకాశము, వాయువు, అగ్ని, జలము, పృథ్వి - ఈ ఐదు, ఐదు వ్యష్టిస్వరూపాలు. ఈ ఐదుగురు ఒకచోట చేరినారు. ఒక్కొక్కరివద్ద ఒక్కొక్క రూపాయి ఉందనుకుందాం ఆకాశము అనేవాడు తన రూపాయిని చిల్లరగా మార్చి అర్ధరూపాయి తనవద్ద వుంచుకొని మిగతా అర్ధరూపాయిని ఒక్కొక్కరికి రెండేసి అణాల చొప్పున పంచాడు. అదే విధముగా వాయువు, అగ్ని, జలము, పృథ్విలు చేసినారు. అప్పుడు అందరివద్ద రూపాయి రూపాయిగానే మిగిలింది. అయితే పూర్వం ఒకే రూపాయి నాణెము వుండేది. ఇప్పుడు పృథ్వివానివద్ద రూపాయి చిల్లర చేరింది పూర్వముండిన పంచభూతములే ఒక రూపాయి నాణెము. ఈ చిల్లర రూపాయిలే పంచీకృతములు. ఈ పంచీకృతముతో కూడిన మానవత్వం చిల్లర రూపాయిగా చలామణి అవుతున్నది. అనగా భిన్న

భావములతో కూడివుంటున్నది. ఏకత్వమును అనేకత్వముగా భావించింది. పూర్వము అనేకత్వమైన ఏకత్వంగా వుండేది. పూర్వము ఒక రూపాయికి పదహారు అణాలు. అవే ఇక్కడ మిలిషి పదహారు గుణాలు. వీటినే ఆధ్యాత్మికమందు పోదశకళలు అన్నారు. ఈ పదహారు కళలు ఏమిటి? ఐదు జ్ఞానేంద్రియములు, ఐదు కర్మేంద్రియములు, ఉద్భవించిన పంచఘాతములు మరియు మనసు ఒకటి - మొత్తం ఇవే పదహారు కళలు, కేవలం భగవంతుని యందే ఈ పదహారు కళలుంటున్నాయని దానించడం పొరపాటు. పృథ్వి వ్యక్తి ఈ పదహారు కళలతో వుంటున్నాడు. "ఈసానాన్యమిదం సర్వం" అని "ఈశ్వర స్సర్వ భూతానామ్" అని ఈశ్వరుడు సర్వత్రి ఉంటున్నాడు.

మానవుడు ఏకత్వాన్ని అనేకత్వముగా మార్చుటానికి కారణం ఏమిటి? అభీష్టముచే మూలకారణము. మానవత్వమును విస్మరించి అభీష్ట జీవితమును అధిలించి అత్యంతోన్నత స్థాయికి అతి శీఘ్రముగా పోవాలని మానవుడు Short cuts (అడ్డదారి) కోసం ప్రయత్నిస్తున్నాడు. త్వరగా చేరవచ్చుననుకుంటున్నాడు. ఈ అడ్డదారి చూడటానికి దగ్గరగా కనిపిస్తుంది. అయితే ఇది రాళ్ళు, ముళ్ళు, కంఠలతో అడ్డవిడ్డంగా వుండి నడవటానికి యిబ్బందిగా వుంటుంది. వీటి నన్నింటిని ఎప్పించుకొని పోవటంకన్నా, దూరమైనా రాజమార్గాన పోవటమే సులభంగా వుంటుంది. కాని మానవుడు దగ్గర మార్గాన్నే కోరుతాడు. ఇది సరియైనది కాదు. దూరమైనప్పటికీ చుంచి రాజమార్గమునే ఎన్నుకోవాలి.

భగవంతుడు తన సంతలములలో అన్నింటి జీవము విమిత్తమై అన్ని విధముల సృష్టిని ఆచరిస్తుంటాడు. ఒక భక్తుడు తాను శ్రీమంతుడు కావాలని ఆశించి లక్ష్మీదేవిని ప్రార్థించాడు. భౌతిక దాంపత్యం నెరచేర్చుకొనే విమిత్తమై ఎంతటి శ్రమలకైనా ఓర్చుకుంటాడు.

ఎన్ని కష్టములైనా సహిస్తాడు. ఎన్ని నిందలు నిష్కారములైనా చెక్కచేయడు. కానీ పారహర్నిక మార్గమునకు సరియైందే భక్తుడు ఏ చిన్న కష్టము జరిగినా భరించుకోలేదు. ఈ భక్తుడు లక్ష్మీకాటాక్షము కోసమని మోరమైన తపస్సు చేశాడు. లక్ష్మీ ప్రక్క జ్ఞమైంది. “ నాయనా ! నీకేమి కావాలి ? ” అన్నది. “ నీదే కావాలి ! చిల్ల ! ” అన్నాడు. ఇరే నేను నర్మాలంకారపూరితరాలైన నీ వెంటే వస్తానన్నది. నీవు ముందు నడుస్తుండు. నేను నీ వెంట నీ ఇంటికి వచ్చి ఈ నగలనిన్నింటిని అక్కడ విసర్జించి వస్తానన్నది. అయితే ఒక షరతు పెట్టింది. వెనుకకు తిరిగి చూడరాదు, ఒకవేళ చూస్తే నేను అక్కడనే నిలిచిపోరానని చెప్పింది. సరేనన్నాడు. కొంత దూరం ఆవిధంగా వారిరువురు నడిచారు. కొంత దూరం పోయేటప్పటికి పెద్ద ధ్వని వినిపించింది వెనుకకు తిరిగి చూడేటప్పటికి లక్ష్మీ అక్కడనే నిలిచిపోయింది. చూచితిరా ! ఆ క యొక్క ప్రధానము అనుగ్రహమును పొంది కూడా అనుభవించలేకపోయాడు. ఒక పెదను గ్రహం దిండుగా, దండిగా వుండినప్పటికి అనుభవించే శక్తిని మనము సంపాదించాలి. ఆ శక్తి సంపాదించు కోవాలంటే ఆజ్ఞను పాటించాలి. లక్ష్మీ ఆజ్ఞను మీరటం చేతనే లభించిన లక్ష్మిని అతను కోల్పోయాడు. రోకము స్థితి ఈ రకంగా వుంటున్నది.

లోకమంతా నత్వరజస్తమో గుణముల ప్రభావమై వుంటున్నది. ఈ నత్వరజస్తమో గుణముల వృష్టి మన దృష్టియందు చేరివుంటున్నది. పరిశీలించేసే మన నేత్రములు చూడండి ! కన్ను కొనలలో ఎరుపు రంగు ఇదే రంగుగుణము. అది చాటుతూనే సాత్వికము. ఆ సార్వికమునకు మధ్య లోపలనే తామసికము వుంటుంది అదే సలుపు. తెలుపు, ఎరుపు, నలుపు మూడు గుణములు మన దృష్టియందు వుంటున్నాయి. దైవము ఎక్కడ ఉన్నాడు ? ఎట్లా ఉంటాడు ? ప్రకృతియే మనకు సమాధానం చెబుతుంది. సూర్యో

దయము, సూర్యాస్తమయము జరుగుతున్నాయి. దినములు, నెలలు, సంవత్సరములు జరిగిపోతున్నాయి. దీనికి కారణమేమిటి ? భూమి చలనచుట్టూ తాను తిరగటంచేత సూర్యోదయ, సూర్యాస్తమయములు జరుగుతున్నాయి. భూమి చూర్వని చుట్టూ తిరగటము వలన యిటువులు ఏర్పడుతున్నాయి. పర్వములు కురుస్తున్నాయి పంటలు పండుతున్నాయి. ఇదియే ప్రకృత దైవము. “ వశ్యన్నపి చ న వశ్యతి మూఢః ” నీవు ఎగ పంతుని చూస్తూ కూడ చూడలేదనుకుంటున్నావు. చాలా పొలపాటు. ప్రకృతియే పరమాత్మ స్వరూపము. ఈ ప్రకృతిచల్ల మనం గురిచపలసినది ఏమిటి ? క్రియాశీలత. మన కర్తవ్యమును మనం నిర్లక్ష్యించాలి. ప్రకృతి రస కర్తవ్యమును తాను పొదిస్తూ వుండటం చేతనే జగత్తుకు ఉపకారం చేయగలుగుతున్నది సృష్టి యొక్క రహస్యము కర్తవ్యావరణే. ఏ కర్మలో నీవు ప్రవేశిస్తున్నావో ఆ కర్మను నీవు శ్రద్ధాబద్ధులతో చేయి.

మానవుడు సుఖించాలని రస సుఖం కోసం అనేక పెదమార్గాలు పడుతున్నాడు. అధిరారులు, ధనవంతులు తమరమ ఆపీసులకు పోతుంటారు. తమ పనులు తాము చేస్తుంటాడు. ఎవరి కర్తవ్య కర్మలు వారు ఆవరిస్తూ మాకు ఏమార్గం కాంది సుఖములు లేకుండా ఉంటున్నాయని వాపోతుంటారు. విశ్రాంతి కావాలంటారు. సంతోషం కోసం క్లబ్బులకు వెళుతుంటారు, పీల్చే కలు ఆడుతుంటారు, తాగిపడుతుంటారు. ఇవన్నీ సుఖకాంతుల కోసమేనని చెప్పకుంటుంటారు. ఇది చాలా దుర్మార్గం. సుఖమనే ఆపేక్షతో వారు దుఃఖమును కొంటున్నారు. రాము చెడిపోవటమే కాకుండా సమాజమును కూడా చెడగొడుతున్నారు. ఇది మొదట సుఖంగానే కనిపించవచ్చును.

First the man drinks the wine
Second the wine drinks the wine
Third the wine drinks the man.

మొదట మధ్యంతాను తీసుకుంటున్నానని భ్రమిస్తుంటాడు. కాదు! కాదు! అదే తనను తీసుకుంటున్నది. తరువాత అది అతనినే తీసుకుంటుంది. శాంతిని కోరి ఈ విధమైనటువంటి పెడమార్గమును బట్టి జీవితమును భ్రష్టు పట్టించుకుంటున్నాడు మానవుడు. విజయైన శాంతి సుఖములు అనుభవించాలనుకుంటే సమాజసేవ చేయి. దీనులను దిక్కు లేనివారిని పోషించు. నీ శక్తి కూడనూ అభివృద్ధి అవుతుంది. మానసిక శాంతి లభిస్తుంది. నీవు చేసిన పని మంచిదని నీ కాన్ఫెస్ తృప్తి పడుతుంది. నీవు సమాజంలో ఒక వ్యక్తివి. నీ తేమము సమాజ తేమముపైననే ఆధారపడి వుంటుంది. ఈ వాస్తవమును విస్మరించి దుర్మార్గములలో ప్రవేశించటం చేతనే మానవుడు శాంతి సుఖములకు దూరమైపోతున్నాడు.

“ Knowledge without action is foolishness, action without knowledge is useless ” (కార్యాన్ని సాధించలేని జ్ఞానము మూర్ఖమైనది. జ్ఞాన రహితమైన కార్యము ఉపయోగము లేదు).

ఈ knowledge ని మన action ను రెండింటిని ఏకం చేయాలి. ఇదే దివ్యత్వం, ప్రకృతి తత్వం రెండింటి యొక్క ఏకత్వం. ఈ creation భగవంతునికి వేరుగాలేదు. భగవంతునితోనే కూడి ఉంది. జీవ, ఈశ్వర, ప్రకృతి అని త్రిమూర్త్యాత్మక స్వరూపము. ఈ మూడు వేరు కాదు. వేరు వేరు రూప నామములుగా మనకు గోచరిస్తుండేగాని మూడూ చేరి ఒకటే. (చేతి రుమాలను చూపిస్తూ) ఇది ఏమిటి? ఇది వస్త్రం. ఎట్లా అయింది? ప్రత్తి, దారముగా తయారైంది. దారము వస్త్రముగా రూపొందింది. ప్రత్తి లేక దారములేదు, దారము లేక వస్త్రమూ లేదు. -రూపనామములు వేరు. మన త్రిగుణముల తత్వము ఏకత్వమైన సత్య తత్వముతో కూడి ఉంటున్నది.

విద్యార్థులూడా! ఏ సాధనలు చేయకపోయి నప్పటికిని భగవత్ ప్రేమను పెంచుకోవాలి. నిర్మల విశ్వలమైన ప్రేమను పెంచుకుంటే మనకు సర్వమూ లభ్యమైపోతుంది. హనుమతుడు శ్రీరామునికి ప్రിയ

మైన, ముఖ్యమైనవాడుగా పున్నాడంటే దీనికి కారణ మేమిటి? పరమ భక్తియే! పవిత్రమైన శక్తిని అందిస్తుంది. ఎన్ని కష్టములకైనా ఎన్ని బాధలకైనా సహించి రామాజ్ఞను శిరసావహించటమే ప్రధాన కర్తవ్య మని విశ్వసించాడు హనుమంతుడు. అజ్ఞ ఇచ్చిన భగవంతుడే శక్తిని కూడా ప్రసాదిస్తాడనే విశ్వాసంతో సీతాన్నేషణకు పూనుకున్నాడు. లంకలో ప్రవేశించాడు. విభీషణునితో స్నేహం చేసుకున్నాడు. సీతను చూచాడు. అడ్డం వచ్చిన రాక్షసమూలను చీల్చి చెండాడు. శ్రీరామునికి సేవ ఉదంతం వివరించాడు. శ్రీరామునికి ప్రయాతిప్రియుడైనాడు భగవత్ ప్రేమకు పాత్రుడైనాడు. భగవత్ ప్రేమ సంపూర్ణమైన హృదయముతో వుండినా సర్వమూ మనకు లభ్యమైపోతుంది. భగవత్ ప్రేమను మనము అనుభవించుటచే త్రిగుణముల స్వాధీనము జరుగుతుంది. త్రిగుణాలను సాధించిన వ్యక్తి త్రిలోకములను సాధించగలడు. బయట రాజ్య మును జయించినవాడు రాజా రావచ్చు. ఇంద్రియాలను జయించినవాడు రాజాధిరాజ రాజ మహారాజ (చక్రవర్తి) కాగలడు. హృదయ సామ్రాజ్యమునకు చక్రవర్తి అవుతాడు. కనుక విద్యార్థులు ఆదర్శవంతమైన జీవితాన్ని అందించాలి. మీ హృదయాలను విశాలము గావించు కోండి! ప్రేమభావమును అభివృద్ధిపరచుకొని సమాజ ములో ప్రవేశించండి. మీవెంట జంట కంట వుంటుంది సర్వవిధముల విజయము సాధించటానికి భగవంతుడు తగిన శక్తినందిస్తాడు. అట్టి విశ్వాసమును మీరు మొట్టమొదట బలపరచుకోవాలి. స్వార్థమును త్యాగం చేయండి. పరమార్థమును ప్రేమించండి. దైవప్రీతి, పాపభీతి, సంపత్తి - ఈ మూడింటిని మీరు అభివృద్ధి పరచాలి.

(బెంగళూరులో జరిగిన శిక్షణా తరగతులలో ది 28-5-1990 భగవాన్ బాబావారు చేసిన దివ్య ప్రసంగము నుండి)

(4 వ పేజీ తరువాయి)

ప్రబోధించే మరసామరస్యానికి మచ్చుతునక. ఈమధ్య కాలంలో శ్రీ పబ్లిక్ సత్యంగారింట్లో అనేక రకాల అత్యద్భుతాలను స్వామి ప్రదర్శించారు. చుట్టుప్రక్కల గ్రామాల ప్రజలు భండోపశంధాలుగా వచ్చి స్వామి ప్రదర్శించిన దివ్య లీలలు తిలకించి ఆశ్చర్యచకితులై వారెందరో...నా స్థితులు, హేతువాదులు కూడా పరిశీలించి స్వామి అద్భుతశక్తికి తలలొందారు. స్వామి సర్వాంతర్యామి, మహామాన్యితి శక్తినంపన్నులేనని అంగీకరించక పారికి తప్పలేదు. రామశేష దంపతులను మంగళసూత్రాలు శ్రీవాణి ద్వారా భగవాన్ దాదావారు ప్రసాదించటం శ్రీవాణికి కూడా ఒక అద్భుతమే. ది 7-11-1987 న శ్రీవాణి ప్రత్యేక సంచిక (స్వామి జన్మదినోత్సవ సందర్భమున ముద్రించిన) స్వామికి సమర్పించి వారి దివ్యసందేశమును అర్థించగా “శ్రీవాణి నా వాణే గదా ! ఇంకా మరో సందేశం దేనికి?” అనిన స్వామి మాటలు ఈనాడు నాకు గుర్తుకు వచ్చి నేను పొందిన ఆనందానికి అవధులే లేకుండా పోయింది. శ్రీవాణిని ఇంతకాలంగా నడువగలుగుతున్నానంటే స్వామి ఆశీస్సులు, అనుగ్రహ ప్రభావమే తప్ప వేరొకటి కాదు. రామశేష దంపతులు పొందిన ఆనందంలో కొంత భాగాన్ని స్వామి ఈ విధంగా నాకు ప్రసాదించారేమో !...స్వామి లీలలు సామాన్యులమైన మనకు అర్థంకావు గదా !... స్వామి ఎవరిని, ఎప్పుడు ఏవిధంగా అనుగ్రహిస్తారో ! వారి దివ్యాశీస్సులను అందిస్తారో ! చెప్పటం కష్టం.

* * *

స్వామి అవతార ప్రకటన స్వర్ణోత్సవ మహోత్సవములకు ప్రపంచం నలుమూలల నుండి 20 లక్షల మంది భక్తులు వస్తారని విర్వాహకుల అంచనా. యావన్మంది భోజన వసతి సౌకర్యములు వారంలోజరిపాటు ఉచితంగా ఏర్పాటుచేస్తున్నారు. ఇది మానవ మాత్రులకు సాధ్యమయ్యే విషయంకాదు. నవంబర్ 21వ తేదీన భారత రాష్ట్రపతి వీడువల్లి గ్రామం వద్ద ప్రకాంతివిలయం కి కిలోమీటర్లు) బ్రహ్మాండమైన అనుపత్రి సముదాయానికి శంకుస్థాపన చేస్తారు. భారత

దేశంలో ఇటువంటి దైద్య సౌరర్యముగల హాస్పిటల్ వేరొకటి ఉండజోవచ్చునని భావిస్తున్నారు. మొదట గుండె, కాలేయములకు సంబంధించిన చికిత్సలు యక్కడ ఉచితంగా లభిస్తాయట. నవంబర్ 22న జరుగు శ్రీ సత్యసాయి విశ్వవిద్యాలయ ఎనిమిదవ స్నాతకోత్సవంలో గౌ|| రాష్ట్రపతి ముఖ్య అతిథిగా హార్గొంటారు నవంబరు 23న భగవాన్ దాదావారి 86వ జన్మదినోత్సవ వేడుకలు కడు వైభవంగా జరుగుతాయి. కొండమీద రెండు అంతస్తుల మ్యూజియం యా పు రే ఖ ల ను దిద్దుకుంటున్నది. అది ప్రపంచ సాంస్కృతిక, ఆధ్యాత్మిక విలువలకు ప్రతీకగా నిర్మించబడుతున్నది. బ్రాహ్మణవల్లి సమీపంలో వాయుమాత విమానములు దిగటానికి పీఠంగా విమానాశ్రయము కూడా నిర్మించబడుతున్నది. కొండమీద 86 అడుగుల ఆంజనేయస్వామి విగ్రహం చూడముచ్చటగా నిర్మించబడుతున్నది. లక్షలాదిమంది కూర్చోని ఉపన్యాసాలు వినుటానికి వీలుగా Open Air Stadium ను విస్తృత పరుస్తున్నారు ఆంధ్రలోనున్న ‘కాంతి వేదిక’ను వికాలంచేసి అతి సుందరంగా తీర్చిదిద్దుతున్నారు. సూతనంగా మూడంతస్తుల సుందర ఖవనాలు ప్రపంచ ప్రముఖుల వసతికోసం ప్రత్యేకంగా నిర్మించబడుతున్నాయి లక్షలాది భక్తుల వసతికోసం చందల ఎకరాలు ఐల్ దోజర్ల ద్వారా చదును చేయబడుతున్నది. షామియా నాలు, తెంట్లు పుండటానికి వేస్తారుట. దాదాపు 90 దేశాలనుండి ప్రతినెడులు ఈ మహోత్సవాలలో హార్గొంటారని విర్వాహకులు చెబుతున్నారు. అలనాడు రామావతార కాలంలో అయోధ్య, కృష్ణావరారంలో ద్వారక మహానగరాలు విలసిల్లినట్లుగా, ప్రస్తుత ఈ అవతార (శ్రీ సత్యసాయివాణ) కాలంలో ప్రకాంతి నిలయం కూడా అంతటి విశిష్టతను, శోభను సంతరించుకుంటుందనటంలో ఏమాత్రం అతిశయోక్తి లేదేమో ! ఎక్కడో మారుమూలనున్న పుట్టవర్తి గ్రామమునకు ఇంతటి ప్రపంచ ప్రాముఖ్యత రావటం కేవలం భగవాన్ దాదావారి దివ్యలీలల ప్రభావమే కాదు వేరొకటి కాదు. అట్టి దైవాంశ నం భూతుని సమకాలీనులుగా ఉండే మహద్భాగ్యం కలగటం విజంగా, మన పూర్వజన్మ సుకృతమే.

- కొమరగిరి

(12వ పేజీ కరువాయి)

అతిసన్నిహితుడు నావాడు. అలాంటి సన్నిహితుడైన వ్యక్తిని పరిచయించేటప్పుడు దాదా అనందంగా లేదని భక్తులు ఒకరికొకరు చెప్పుకుంటూ వచ్చారు.

అదే సమయంలో “శ్యామ్” రెల్లిదండ్రుల రిటైర్ అయినతరువాత 2 సం. పిల్లవాడిని (శ్యామ్)ని తీసుకొని పిరిడీ వచ్చారు. అతని పేరు “మోహన్ శ్యామ్”. తల్లిదండ్రులు “మోహన్” అని పిలిచేవారు. బాబా మాత్రం “శ్యామ్” అని పిలిచేవారు. వారు పిరిడీతోనే నివాసమేర్పరుస్తున్నారని. “శ్యామ్” అక్కడనే స్కూలులో చేరాడు. సాతే పోయినతరువాత “శ్యామ్”ను దగ్గరకు తీసాడు బాబా. శ్యామ్ టీచర్ ట్రయినింగ్ లో స్వాగతం అక్కడే ఒక స్కూలులో టీచర్ గా నియమింపబడ్డాడు. పగలంతా పిల్లలకు వదుపు చెప్పి, రాత్రిపూట అదే క్లాస్ రూంలో పడుకొనేవాడు శ్యామ్. దానివల్ల గదిలోనే బాబా ఉండేవారు. ఈ రెండు గదులకు మధ్యనున్న వెంటిలేటర్ ద్వారా బాబాను రాత్రింతా చూస్తుండేవాడు. బాబా తనలో తాను మాట్లాడుకోవటం, తనలో తాను నవ్వుకోవటం, తనలో తాను కోప్పడటం చూస్తున్నప్పుడు శ్యామ్, బాబా పడుకునే ఉయ్యాలబల్లి ఒకటిన్నర అడుగుల చెక్క. ఆ చెక్కపైనే పడుకొని ఊగుతుండే వాడు. నిద్రలోపల ఎక్కడ స్వామి క్రిందపడి పోతాడేమోనని శ్యామ్ భయం. ఒకనాడు బాబా పాదాలు వత్తుతూ ధైర్యంచేసి “స్వామి! రాత్రింతా మీరు నిద్ర పోవటంలేదే: ఏదో నవ్వుతుంటారు, మాట్లాడుతుంటారు. ఏమిటి దీని అంతరాత్మం? తెలియచెప్పండి” అని ప్రార్థిస్తాడు. “పిచ్చివాడా! నీవాక్కడనే అనుకుంటున్నావా? ఈ లోకంలో ఎంతోమంది నా కోసం ప్రార్థిస్తుండేవారన్నారు. వారందరితోను మాట్లాడుతుంటాను. నా వేళ్ళు తిరిప్పుటం నా Plan. అనగా వాళ్ళ మనస్సు తిరిప్పుటమే. వాళ్ళతో మాట్లాడటమే నా పెదవులు చేసే పని. వాళ్ళ పిచ్చితనాన్ని చూచి నవ్వుటమే నాయొక్క సరదా” అని సమాధానం చెబుతారు బాబా. బాబాని ప్రార్థించి తన తీరిక సమయంలో స్వామి సేవలో మునిగిపోయేవాడు శ్యామ్.

దాదా కోపం తీవ్రంగా పరిధర్మించేటటువంటివాడు. కోపం వస్తే పది అడుగుల దూరంలో వున్నా కర్రను వానిపై విసిరేచాడు. ఒకరోజున శ్యామ్ ప్రశ్నించాడు “స్వామి! ఇంని కోపంతో వారిని కొడుతున్నావే! వారి కేమైనా ఏమిదం వచ్చి ప్రాణం పోతే మీపైన చాలా అపకీర్తి వస్తుంది కదా!” అన్నాడు. “ ఏ మైతాన్ జైల్లో! ఆ ప్రాణం నా చేతిలో ఉంది. నేను పంపిస్తే కదా! వాడి ప్రాణం పోయేది! నేను పోకుండా చూచుకుంటాను. పో! వీ పని నీవు చూసుకో!” అన్నాడు బాబా. “నీకెందుకు దీని విషయంలో యంత విచారం? ఈ రకమైనటువంటి దృశ్యమును వాడికి చూపినప్పుడే వారు సరియైన స్థితికి వస్తారు. మంచిగా...మంచిగా పోతే నా తల్లపై కూర్చుంటాడు. కార్యనిమిత్తమై నేను ఇంత చర్య చేస్తున్నానురాని, నాలో కోపం లేదు” అని ఒక్క శ్యామ్ కు మాత్రమే లోపల నున్న రహస్యాన్ని చెప్పాడు దాదా. కనుక దాదా చర్యలు కేవలం ప్రేమ తత్వం తప్ప అన్యము కాదు.

1917 సం.లో దాదా, నానా, దాస్ గన్, చంద్రారక్కర్ మానవ పతిలను పిలిచాడు. ఏయ్! దాస్ గన్! నేనెవరో తెలుసా? అసలు నీవెవరివో తెలుసా? నేను భమ శిష్యుడను అన్నాడు. నానా నీవెవరివో తెలుసా? భమ శిష్యుడను స్వామి అన్నాడు. ఈవిధంగా అందరూ భమ శిష్యులమే నన్నారు. చీ! చీ! ఈ పదము మీరు ఉపయోగించకండి. నాకు శిష్యులెవ్వరూ ఈ జగత్తులో లేరు. భక్తులు కోట్లమంది ఉంటున్నారు. భక్తులకు, శిష్యులకు ఉండినటువంటి తేడాను మీరు గుర్తించటం లేదు. ఎవరయినా భక్తులు కావచ్చు. శిష్యులు మాత్రం అవలేరన్నారు. భగవంతుని ఆజ్ఞ తప్ప వారు అన్యము లేరనేవాడు శిష్యుడు. నాయొక్క సీడవలె నన్ను వెంటాడేవాడు నా శిష్యుడు. కాబట్టి మీరు శిష్యులని చెప్పటానికి మీకెక్కడుంది అధికారం? భగవంతుని ప్రార్థించేవాడు భక్తుడు. కనుక భక్తునకు, శిష్యునకు చాలా తేడా ఉంది. శిష్యుడనగా కేవలం రెండు రేపాములు ఒక ప్రాణం. నీవు వేరు, నేను వేరు అన్న భావం ఉండకూడదు. I and you are one. ఇది

ఒక్కటిగా దావారి. కానీ అలాంటివారు ఈ జగత్తులో కనిపించటంలేదు. అప్పుడు 'శ్యామ్' చాలా బాధపడ్డాడు. నీ పదసేవ తప్ప నాకు అన్యములేదు గదా ! స్వామీ ! అన్నాడు శ్యామ్. తరువాత లేచి లోపలకు వెళ్ళాడు బాబా. శ్యామ్ ని ప్రత్యేకంగా లోపలికి పిలిచాడు. "నాకు ఈ జగత్తులో నీవు ఒక్కడివే శిష్యుడవు, అందరూ భక్తులే" అన్నాడు బాబా. బాబా పలుకులను వినిన శ్యామ్ ఆనందభరితుడై, తన్మయత్వంతో బాబా సాదలను పట్టు కొని నీవే తప్ప, నీవే తప్ప అంటూ ప్రాణాలను పదిలాడు బాబా తన 82 సం.ల జీవితంలో ప్రజలు చూడగ ఒక్క చుక్క కన్నీరు విడచినవాడు కాదు. శ్యామ్ పోయినప్పుడు మాత్రం మూడు కన్నీటిబొట్లను విడిచాడు బాబా. అది చూచిన భక్తులు "స్వామీ ! సర్వమూ మీ చేతిలో ఉంది కదా ! మీరెందుకు విచారిస్తున్నారు " అంటారు. " పిచ్చివాడా ! నేను దుఃఖించటం లేదు. అతను చేసిన పాపములన్నీ పరిహారమైనాయి. ఏదో ఇంకాకొంచెం ఉండటంచేత, ఈమూడు కన్నీటి చుక్కలతో దానినికూడా తుడిచివేస్తున్నాను " అన్నాడు బాబా. బాబా చేసే ప్రతి పని, ప్రతి మాట, ప్రతి చేష్ట-అన్ని భక్తులను ఉద్ధరించే నిమిత్తం తప్ప అన్యము కాదు.

కొన్ని దినములు గడచిన తరువాత 'ప్రధాన్'ను పిలిచాడు బాబా. ఫలానా స్థానములో ఒక చిన్న తొట్టిని కట్టమని చెప్పాడు. 1918 సం. వచ్చింది. ప్రధాన్ భార్య తన గ్రామంలో నివసిస్తున్నది. ఆమె కలలో బాబా మరణించినట్లు కనిపించింది. వెంటనే లేచి తన బిడ్డలతో ఆయ్యో ! బాబా మరణించినట్లు నాకు కల వచ్చిందని ఏడుస్తూ కూర్చుంది. తక్షణమే తన ఇంటి నుండి ఒక శబ్దం వచ్చింది. బాబా మరణించడం అనేటటువంటి పదం ఉపయోగించవద్దు. బాబా సమాధిలో ఉంటున్నాడనే పదాన్ని ఉపయోగించవలెను, అని విన వచ్చింది "సమాధి అనగా సమచిత్తంతో చూచినటువంటి వారు " అనన మరణములు, సుఖదుఃఖములు, రాక్షసత్వములు రెండూ సమానమే. కనుక బాబాకు మరణమనేటటువంటిదిలేదు అని శబ్దమొచ్చింది. ఎక్కడిదీ శబ్దము, ఎక్కడిదీ శబ్దము ? అని వెతుకుతుండగానే భర్త ఒక

కవరు పంపించాడు, దాదా దేహాన్ని పదిలాగని. అది రేపటిదినం విజయదశమి. సెప్టెంబరు 28, 1915 సం. పుట్టినదినము. 1918 సం.లోని విజయదశమి దేహాన్ని వదిలిన దినము.

కట్టకడపటి సమయంలో అబ్దుల్లా కూరను దరికి చేరాడు. తిరిగి నేను వస్తాను, దర్శనమిస్తానన్నాడు. అది ఎప్పుడు స్వామీ ! అని అడుగగా ఎనిమిదేళ్ళ తరువాత వచ్చాడు. మొదటి అవతారము మహారాష్ట్రము, రెండవది మద్రాసు రాష్ట్రము (ఆనాడు ఆంధ్ర, మద్రాసు రాష్ట్రాలలో వుండేది) అన్నాడు. అప్పుడు మాకు ఏ విదముగా దర్శనమిస్తారు ? అని అడిగాడు అబ్దుల్. అప్పుడు అబ్దుల్ బాబాకు చెప్పి ఉన్నాడు, సత్య పాలనతో, సత్యపేరుతో నీకు లభ్యమవుతుందిన్నాడు. అదే ఇప్పుడు రావటం దేహములు రెండు కాని దివ్యత్వం ఒక్కటే. అయితే ఒక్కటి మాత్రం దివ్యత్వాన్ని తెలుపుటకోసం (షిరిడీ అవతారం) ఇక్కడ దివ్యత్వాన్ని అందించుటకోసం (స్రస్టుత సత్యసాయి అవతారం), రాజాహేయేది దివ్యత్వాన్ని బోధించుటకోసము (ప్రేమ సాయి). అదే షిరిడీసాయి, సత్యసాయి, ప్రేమసాయి.

దేహములు నీటిబుడగలవంటివి. దేహాలు ధరించేది భక్తోద్ధరణ కోసమే. సాకారమే లేక నిరాకారాన్ని ఎవ్వరూ విశ్వసించలేరు. సాకారమే నిరాకారమునకు పునాది. సగుణ నిర్గుణములతో ఉంటుంటాడు. అణువు పునముగా ఉంటుంటాడు. ఏది అణువో, ఏది పునమో ఎవ్వరూ గుర్తించలేరు. ఏది సగుణమో, ఏది నిర్గుణమో ఎవరూ భావించలేరు. కనుక భగవంతుని తత్త్వమును ఎవరూ అర్థం చేసుకొనలేరు. అర్థం చేసుకోవడానికి వీలు లేకపోయినప్పుడు ఉరుకుండుట మంచిదికాని, ఆసర్థాలతోకి ప్రవేశించకండి. ఆరాధనల చేతనూ, భజనలచేతనూ భగవంతునియొక్క దివ్యత్వాన్ని గుర్తించటానికి ప్రయత్నించండి !

(ది 28-9-1980 న డగ్లవాన్ బాబాచారు తమ దివ్యావతార రహస్యములను వివరిస్తూ చేసిన దివ్య ప్రసంగము నుండి)

దీపావళి

(8 వ పేజీ తరువాయి)

భావమున అజ్ఞానాన్ని పోగొట్టి, దీవగుళికలు లాంటి సద్భావములచేత, ఆర్మజ్యోతిని వెలిగించి ఆర్మజ్ఞానాన్ని పొందాలని అనలు అర్థం.

ఇది కాక దీపావళి రోజున ధనలక్ష్మి పూజ చేయటం కూడా మన ఆచారం. కొన్ని ప్రాంతాలలో ఇది చాలా పెద్ద ఉత్సవంగా జరుపుతారు. కేరళ రాష్ట్రముందు దీపావళికి మరో కథ వున్నది. విష్ణుమూర్తి వామనావతారంలో బలిచక్రవర్తిని మూడడుగుల దానంకోరగా, ఒకటి భూమిపైన, రెండు ఆకాశంలో, మూడవ అడుగు బలియొక్క తలపైన ఉంచి బలిని పాతాళానికి పంపించాడు. అయితే వీరాదికొకమారు కాసు బహుకాల మేలిన భూలోకమునకు రావచ్చనియూ, అనాడు పరిజలందరూ ఆయనను దీవములతో స్వాగతం చెప్పదురనియూ, విష్ణుమూర్తి వరమిచ్చెనని, ఆ రోజే దీపావళి యని వారి నమ్మకం.

శ్రీరామచంద్రుడు, రావణాసురుని హతమార్చి వనవాసము ముగించుకొని, అయోధ్యకు వచ్చి పట్టాభిషిక్తుడై యుండగా రామరాజ్యములోని ప్రజలంతా ఆనందముగా దీవమాలలు పెట్టినరోజు దీపావళి యని

లజపతిరామ్

(8 వ పేజీ తరువాయి)

కీలుకొమ్మలం కారాడు. మనకు గర్వింపదగ్గ చరిత్ర వున్నది. కాని మనం క్రమశిక్షణతో గమక మెలగక పోతే మనకి ప్రగతి లేదు ” అని తెలియజేతారు ఇది లాలాజీ దేశభక్తి, విశాలజాతీయ దృక్పథానికి, సమరస భావానికి దర్శకం అని చెప్పవచ్చును.

భారతదేశంలో సోషలిస్టు భావాలకు విత్తనం వేసిన వాడు లాలాజీ. అయితే కారల్ మార్క్స్ ప్రతిపాదించిన వర్గ సంఘర్షణ సిద్ధాంతాన్ని మాత్రం ఈయన అంగీకరించలేదు. విప్లవంవ్వాలా కాక ప్రజాస్వామ్య పెద్దతుల ద్వారా మాత్రమే ప్రజలందరికీ సమాన అవకాశములు గల పెట్టిపీఠ సమానాన్ని నిర్మించగలమని లాలాజీ అభిప్రాయపడ్డారు. ఈ వాస్తవాన్ని ఈనాడు కమ్యూనిస్టు రాజ్యాలు గుర్తించి తమ విధానములను మార్చుకొని ప్రజాస్వామ్య పంథాను అనుసరిస్తున్నాయి. ఇది

ఉత్తర భారతీయులు నమ్ముతారు. మొత్తముచేత, ఏ రాష్ట్రమువారైనా, ఏ భాషవారైనా ఈ దీపావళి అత్యంత వైభవముగా జరుపుకుంటారు.

ఈనాడు ప్రతి మానవుడు ఆజ్ఞానంలో మునుగురూ అహంకారంతో విట్టపీగుతూ మనయొక్క సంస్కృతి, సంప్రదాయములను ఎందుగలు పర్చుదినాలను వాటిలోని అంతరార్థాలను మరిచిపోతున్నాడు. లేచింది మొదలు స్వార్థచింతనే తప్ప వర్ణచింతన, వర్ణమాతృచింతన లేదు. అందువలననే మనలో అమరగుణాలు పెరిగి నరకాసురులు, రావణాసురులు, దుశ్శాసనులు, కీచకులు వందలు, వేలకొలది పుట్టుకొస్తున్నారు. శాంతి కరువైంది. అశాంతి పెరిగింది.

మన షార్టీకులు ప్రతి నెలలోను ఒక పండుగ పేరు చెప్పి అందుకు ఉదాహరణగా ఒక కథ చెప్పి వాటిలోని మంచి, చెడులను వాటికి విచారణోపాయాన్ని మనకు సులభంగా అర్థమయ్యే రీతిలో చెప్పారు. వాటిని అర్థంచేసుకొనే తీరిక, ఓపిక మనకిప్పుడు లేవు. అందువల్ల మనలో అమరభావాలు పోయి, అమర భావాలు వృద్ధిచెందుతున్నాయి. కనుక మనం ఉన్నత భావాలు పెంపొందించుకోవటానికి ప్రయత్నించాలి. ○

లాలాజీ హిందూస్థికి, రాజకీయ పరిజ్ఞానానికి, ఆర్థిక విశ్లేషణానికి నిదర్శనం.

1920 సంవత్సరంలో బొంబాయిలో జరిగిన ప్రథమ భారత ప్రెస్ యూనియన్ కాంగ్రెసుకు అధ్యక్షుల పోషించారు. 1921 నాగపూర్ జైలర్ లో జరిగిన అంతర్జాతీయ కార్మిక నభకు భారత ప్రతినిధిగా హాజరైనారు. పంజాబ్ నేషనల్ బ్యాంకు, లక్ష్మీ ఇమ్మ్యూనెస్సు కంపెనీలను స్థాపించి కార్మిక, కర్షక అభ్యుదయానికి పాటుపడ్డారు.

ఉన్నత రాజకీయ భావాలు, మతసామర్యం, అత్యున్నత జాతీయ దృక్పథం, సంఘసేవా పరాయణత్వం, సత్వీలం మొదలగు ఆదర్శ భావములు గల లాలాజీ జీవితం నేటి సరిమానిన గతితప్పిన కుల మత ప్రాంతీయ సంకుచిత భోరణులకు చెలియలకట్ట కాగలదని ఆశిద్దం.

***